

**Program for
Den Europæiske Regionalfond
i Danmark
2007-2013**

Regional konkurrenceevne og beskæftigelse

”Innovation og Viden”

20. april 2011

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	4
2.	Socioøkonomisk beskrivelse af de danske regioners styrker og svagheder	8
2.1	Geografi	8
	<i>Fastlæggelse af yderområder 2007-2013</i>	10
2.2	Befolkningen	10
2.3	Værditilvækst og produktivitet	13
2.4	Arbejdsmarkedet	14
2.5	Uddannelse	19
2.6	Forskning og udvikling	21
2.7	Regional erhvervsstruktur	21
2.8	Yderområder	23
2.9	Regionerne belyst med fire vækstkilder	24
2.10	Byer	32
2.11	Miljø	33
2.12	Sammenfatning af danske regioners styrker og svagheder	35
2.12.1.	SWOT – sammenfatning af den socioøkonomiske analyse	37
2.13.	Evalueringer	38
2.13.1.	Evalueringerne af programperioden 2000-2006	38
2.13.2.	Ex ante evalueringen for perioden 2007-2013	41
	<i>Strategisk miljøvurdering</i>	45
3.	Strategisk indsats	51
3.1.	Rammer for indsatsen	51
3.2	Udvikling af regionale vækstvilkår med henblik på bedre regionale præstationer	53
3.3.	Indsatsområder og mål med indsatsen	54
3.3.1.	Kvantificering af målene for strukturfondsindsatsen i Danmark 2007-2013	55
3.3.2.	Støttemodtagere, typer af investeringer og finansielle instrumenter	59
3.3.3.	Konkretisering af indsatsen	61
	<i>Prioritet 1. Innovation og viden</i>	61
	<i>Innovation, videndeling og videnopbygning</i>	62
	<i>Etablering og udvikling af nye virksomheder</i>	67
	<i>Anvendelse af ny teknologi</i>	70
	<i>Udvikling af de menneskelige ressourcer – samspil med Socialfonden</i>	73
	<i>Prioritet 2. Teknisk assistance</i>	74
3.3.4.	Konkurrenceudsat pulje	75
3.4.	Særlige tilskudsmuligheder i visse statsstøtteområder	75
3.4.1.	Investeringsstøtte	75
3.4.2.	Konsulentbistand i SMV- virksomheder	76
3.4.3.	Støtte til forskning og udvikling, tekniske gennemførlighedsundersøgelser og patentomkostninger i SMV-virksomheder	77
4.	Implementering af strukturfondsprogrammerne i Danmark	79
4.1.	Administrativt set-up	79
4.1.1.	Nye muligheder for indholdsmæssig synergi	79
4.1.2.	Ny administrativ struktur og nye regionalpolitiske aktører	79
4.1.3.	Medfinansiering af strukturfondsindsatsen	80
4.1.4.	Lovgrundlag	81

4.1.5. Forvaltningsmyndighed	82
4.1.6. Attesteringsmyndighed	82
4.1.7. Regionsråd	83
4.1.8. Kommunerne.....	83
4.1.9. Regionale vækstfora.....	84
4.1.10. Danmarks Vækstråd.....	85
4.2. Overvågning og evaluering.....	86
4.2.1. Overvågningsudvalg	86
4.3. Kontrolforanstaltninger	87
4.3.1. Praksis og regler til sikring af kontrol med gennemførelsen af programmet	87
4.3.2. De normale finanskontrolprocedurer, der gælder for alle offentlige udgifter i medlemsstaten.....	88
4.3.3. Definition af rollerne for de parter, som er involveret i tilsynet.....	89
4.4. Evaluering	91
4.4.1. Den regionale vækstmodel.....	93
4.4.2. Finansiell overvågning.....	95
4.4.3. Partnerskabsaftaler mellem regeringen og de regionale vækstfora	97
5. Information	98
6. Sammenhængen med andre EU-politikker	100
6.1 Programmer under Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Fiskerifond	100
6.1.1. Landdistriktsprogrammet	100
6.1.2. Fiskerifondsprogrammet	102
6.1.3. Andre EU-politikker	104
7. Finansieringsplan	107
7.1. Fordeling	107
8. Inddragelse af partnerskabet	109
Bilag 1 Mål og indikatorer for indsatsen	111
Bilag 2 Vejledende opdeling af Fællesskabets bidrag i kategorier.....	117
Bilag 3 Anvendelse af statsstøtteregler under programmet	118
Bilag 4 Sammenfattende redegørelse for miljøvurderingen af regionalfondsprogrammet ”Innovation og Viden” for strukturfondsperioden 2007-2013.....	119
Bilag 5 Funktionsopdeling mellem forvaltnings- attesterings- og revisionsmyndighederne i Erhvervs- og Byggestyrelsen 2007-2013	127

Version 20. april 2011

1. Indledning

Udgangspunktet for den danske strukturfondsindsats for perioden 2007-2013 er det Europæiske Råds ønske om, at EU's strukturfonde – Den Europæiske Socialfond og Den Europæiske Regionalfond – gennem udmøntningen af EU's samhørighedspolitik skal bidrage til opfyldelsen af de såkaldte Lissabon-målsætninger om bæredygtig vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse.

Samhørighedspolitikken bidrager allerede nu til Lissabon-strategien. Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013 peger på, at samhørighedspolitikken har stor makroøkonomisk virkning, hvilket påvirker den samlede vækst og konkurrenceevne i hele EU.

Samhørighedspolitikken mobiliserer det vækstpotentiale, som findes i alle regioner til gavn for den samlede udvikling i EU. Forudsætningen for, at EU kan virkeliggøre Lissabon-målene, er, at alle regioner – og herunder i særlig grad de regioner, som har det største potentiale for højere produktivitet og beskæftigelse – får en rolle at spille.

Lissabon-strategien har tre overordnede dimensioner - den økonomiske, den sociale og den miljømæssige. Prioriteterne for disse tre søjler er efter den nye strategi opdelt i tre overordnede temaer:

1. Viden og innovation – drivkraften for en holdbar vækst, ved forbedring af investeringer i forskning og udvikling, fremme af innovation, anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi og bidrag til et stærkt europæisk industrigrundlag.
2. Et område, det er attraktivt at investere og arbejde i gennem udvikling af det indre marked, forbedring af europæisk og national regulering, sikring af åbne og konkurrencedygtige markeder i og uden for Europa og udbygning og forbedring af europæisk infrastruktur, og
3. Vækst og beskæftigelse til fordel for social samhørighed ved at gøre det mere attraktivt for folk at komme og forblive i arbejde, forbedre arbejdsstyrkens og erhvervslivets omstillingsevne og arbejdsmarkedernes fleksibilitet og øge investeringerne i menneskelig kapital gennem bedre uddannelse og færdigheder.

Fællesskabets strategiske retningslinjer udgør den overordnede ramme om den kommende strukturfondsindsats. Fællesskabet har foreslået, at de programmer, der modtager støtte fra strukturfondene, skal sigte mod investeringer i viden, innovation, forskningskapacitet og bedre almen uddannelse og erhvervsuddannelse, så arbejdstagerne får de fornødne kvalifikationer til at håndtere de globale udfordringer.

Med udgangspunkt i de strategiske retningslinjer og de relevante forordninger¹ samt det nationale reformprogram har Danmark udarbejdet en national strategisk reference-ramme, der danner rammen om dette program for Den Europæiske Regionalfond i Danmark.

¹ Rådets beslutning af 6. oktober 2006 om fællesskabets strategiske retningslinjer, Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999, Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EF) nr. 1080/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1783/1999.

Som det fremgår af den strategiske referenceramme lægges der fra dansk side op til – set i lyset af globaliseringens udfordringer og behovet for at styrke EU's samlede konkurrenceevne og beskæftigelse - at fokusere strukturfondsindsatsen på to overordnede områder, henholdsvis ”innovation og viden” og ”flere og bedre job”.

Danmark som helhed er i perioden 2007-2013 omfattet af strukturfondsmålet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Ifølge Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden skal dette mål medvirke til at styrke regionernes konkurrenceevne såvel som beskæftigelsen blandt andet via aktiviteter, der øger samhandel via øgede investeringer i menneskelige ressourcer, innovation, udviklingen af vidensamfundet, entrepreneurship, beskyttelse af miljøet, øget tilgængelighed, tilpasning af arbejdskraftens kompetencer til efterspørgslen fra virksomhederne og udviklingen af nye jobmarkeder.

Fra dansk side er der et stærkt ønske om at fokusere strukturfondsindsatsen og anvende midlerne der, hvor de primært forventes at bidrage bedst til en øget vækst og konkurrenceevne inden for rammerne af Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013, forordningerne og Danmarks nationale strategiske referenceramme.

EU-strukturfondsindsatsen i Danmark skal medvirke til gøre en ekstra indsats for at udvikle rammebetingelserne for virksomhedernes konkurrenceevne og forbedre virksomhedernes udviklingsmuligheder under hensyntagen til forskellige regionale behov med henblik på at sikre Danmarks samlede vækst og konkurrenceevne.

Strukturfondsindsatsen skal supplere den øvrige nationale vækstpolitiske indsats, ikke mindst via større strategiske satsninger, som medvirker til øget regional vækst og beskæftigelse. Indsatsen skal så vidt muligt også understøtte makro-regional vækst og udvikling i Østersø-regionen, jf. Rådets beslutning af 29.-30. oktober 2009 om opbakning til Østersø-strategien². Programmet kan inden for den beskrevne strategiske ramme for de danske strukturfondsmidler medvirke til at støtte projekter, som indeholder eksperimentering knyttet til nye tilgange og aktioner.

I Danmarks nationale strategiske referenceramme lægges der vægt på fire såkaldte vækstkilder: Udviklingen af menneskelige ressourcer, anvendelsen af ny teknologi, etablering og udvikling af nye virksomheder samt innovation, videndeling og videnopbygning.

Vækstkilderne er omdrejningspunktet for den nationale danske erhvervs politik, jf. lov om erhvervsfremme³ og regeringens globaliseringsstrategi. Og med henblik på at sik-

² Kommissionens meddelelse KOM (2009)248 af 10. juni 2009

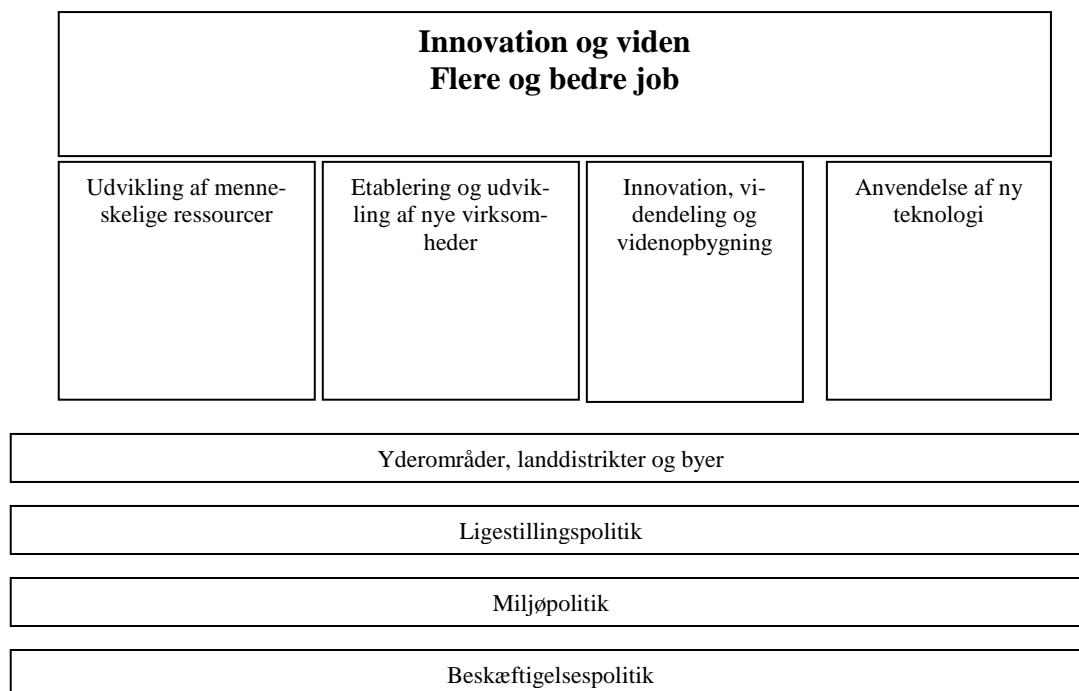
³ Ifølge lov om erhvervsfremme må regionsrådene via de regionale vækstfora udelukkende medfinansiere erhvervsudviklingsaktiviteter, der ligger inden for områderne: Innovation, videndeling og videnopbygning, anvendelse af ny teknologi, etablering og udvikling af nye virksomheder, udvikling af menneskelige ressourcer, herunder udvikling af regionale kompetencer, vækst og udvikling i turismeerhvervet samt udviklingsaktiviteter i yderområderne.

re en sammenhængende og fokuseret EU-initieret, national og regional erhvervspolitisk indsats er det derfor naturligt, at de fire vækstkilder ligeledes bliver omdrejningspunktet for den danske EU-strukturfondsindsats med udgangspunkt i de rammer, der opstilles i forordningerne, herunder regional- og socialfondsforordningen.

Hertil kommer en række forordningsbestemte hensyn. Der er tale om hensyn til yderområderne, landdistrikter og byer, ligestilling og miljø samt generelt beskæftigelsesmæssige hensyn – hensynet til den nationale beskæftigelsespolitik.

Vækstkilderne genfindes i Lissabon-målsætningerne, og i Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013 fremhæves det, at en af måderne, hvorpå man kan bidrage til opfyldelsen af Lissabon-målsætningerne, er ved at investere i udviklingen af vækstkilderne.

Med udgangspunkt i de forordningsmæssige rammer, Fællesskabets strategiske retningslinjer samt den nationale erhvervspolitik, herunder de fire vækstkilder, kan den strategiske ramme for EU-strukturfondenes anvendelse i Danmark sammenfattes i følgende figur:

Som det fremgår, vil den danske indsats for regional konkurrenceevne og beskæftigelse blive fokuseret mod hovedindsatsområderne "Flere og bedre job" og "Bedre viden og innovation til sikring af vækst" i Fællesskabets strategiske retningslinjer.

De tværgående hensyn, miljø samt yderområder, byer og landdistrikter, indgår i en række eksempler på indsatser, og generelt gælder det, at disse hensyn kan og bør varetages på hele programmets område.

Yderområderne er karakteriseret ved lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudvikling. De store byer er i stigende grad vækstlokomotiver i videnøkonomien. Det kan med henblik på at øge den regionale konkurrenceevne være vigtigt både at gøre en

ekstra indsats i yderområderne og i byerne, men også – og ikke mindst – sikre et øget samspil mellem de store byer og yderområderne fx via brobygning mellem viden- og uddannelsesinstitutioner i byerne og virksomheder i yderområderne.

Der vil i programovervågningen ske en registrering af, hvilke projekter der inddrager hensyn til miljø, ligestilling og yder- eller byområder.

Ved ikrafttræden af den nye EU-strukturfondsperiode pr. 1. januar 2007 træder den danske kommunalreform også i kraft. Hermed ændres den administrative struktur i Danmark. Amterne nedlægges. Der etableres fem regioner. De fem regioner er Nordjylland, Midtjylland, Syddanmark, Sjælland og Hovedstaden (inkl. Bornholm). Kommunerne lægges sammen til 98. Samtidig sker der en omfattende ændring i opgavestrukturen.

Det tidsmæssige sammenfald mellem ikrafttrædelsen af den nye strukturfondsperiode og kommunalreformen giver mulighed for at sikre en koordineret national og EU-initieret indsats for regional konkurrenceevne og beskæftigelse, jf. nedenfor.

2. Socioøkonomisk beskrivelse af de danske regioners styrker og svagheder

Generelt har Danmark en af de stærkeste samfundsøkonomier i EU. Den økonomiske vækst er relativt høj, ledigheden og inflationen er lav, der er overskud på de offentlige finanser og på betalingsbalancen.

Samtidig er de regionale forskelle i Danmark beskedne målt med international målestok. Ligesom i det øvrige EU er der dog en tendens til, at den økonomiske fremgang er særlig høj i og omkring de større byer, især i Hovedstadsområdet, mens det går knap så godt i de tyndt befolkede egne. Det gælder især i de geografiske yderområder, hvoraf flere har oplevet fraflytning og faldende beskæftigelse de seneste år.

Fælles for alle de danske regioner er, at de blandt andet som følge af globaliseringen står over for betydelige udfordringer de kommende år, heriblandt omstille sig til en mere videnbaseret og innovativ produktion, opkvalificere arbejdskraften, styrke antallet af vækstiværksættere og forøge erhvervsfrekvensen for at modvirke det demografisk betingede fald i arbejdsstyrken.

I det følgende beskrives den socioøkonomiske situation i Danmark som helhed og i de danske regioner. Beskrivelsen tegner et billede af de vigtigste regionale udfordringer, som den strukturfondsfinansierede indsats skal bidrage til at løfte.

2.1 Geografi

I strukturfondsperioden 2007-2013 vil *hele* Danmark være omfattet af målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Som udgangspunkt kan alle egne af landet således modtage støtte fra midlerne under dette mål, hvilket er udgangspunktet for den følgende beskrivelse af styrker og svagheder, muligheder og trusler i forhold til mulighederne for at styrke den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse i Danmark.

Den socioøkonomiske beskrivelse er baseret på den nye administrative struktur i Danmark, som træder i kraft 1. januar 2007 samtidig med den nye strukturfondsperiode. De 98 nye kommuner og 5 nye regioner, inkl. indbyggertal, er illustreret i figur 2.1.

Der foreligger nøjagtige oplysninger om de nye kommuners og regioners indbyggertal i 2005. De øvrige statistiske oplysninger om de nye kommuner og regioner, som anvendes i det følgende, er fundet ved at summere oplysninger om de gamle kommuner og amter. I de tilfælde, hvor gamle kommuner og amter er blevet delt, er det forudsat, at den relative opdeling af de socioøkonomiske størrelser svarer til den relative opdeling af befolkningen i 2005.⁴

Beskrivelsen nedenfor omfatter følgende hovedpunkter:

- Befolkningsudvikling
- Værditilvækst og produktivitet

⁴ Fx vil ca. 80 pct. af indbyggerne i den gamle Mariager Kommune bo i den nye Mariagerfjord Kommune, mens de resterende ca. 20 pct. vil bo i den nye Randers Kommune. Det forudsættes, at den samme fordeling gælder for arbejdsstyrke, beskæftigelse mv.

Anm.: Ikke alle kommunegrænser er eksakte. Tal er indbyggertal pr. 1. januar 2005. Farvegrupper markerer udelukkende regions- og kommunegrænser.

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Yderområderne har fortsat den danske regerings særlige bevågenhed. Alle regionale vækstfora skal udarbejde regionale erhvervsudviklingsstrategier med særligt fokus på yderområderne. Desuden skal mindst ét af de medlemmer af de regionale vækstfora, som skal indstilles af kommunerne, komme fra et yderområde.

Ud over, at vækstforaene skal tage et særligt hensyn til yderområderne, er hensynet til yderområderne et tværgående hensyn i den danske strategiske ramme for strukturfondsinnsatsen, jf. ovenfor.

Hertil kommer også, at det ifølge kommunalreformaftalen på erhvervsområdet skal sikres, at yderområderne i 2007-13 får mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i den foregående periode.

På den baggrund er der fortsat behov for at fastlægge, hvilke områder der kan karakteriseres som yderområder.

Fastlæggelse af yderområder 2007-2013

I forbindelse med den danske kommunalreform, der trådte i kraft 1. januar 2007, er der indgået en national politisk aftale om, at yderområderne skal have mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i dag. Da det kommunale Danmarkskort er blevet ændret med kommunalreformen, er der udpeget nye yderområder for strukturfondspe-rioden 2007-2013.

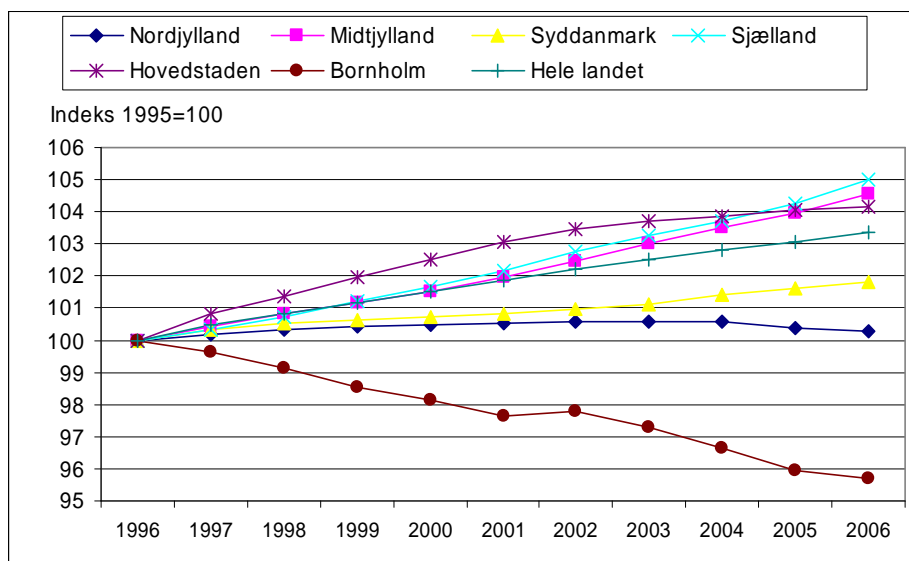
For at opfylde den indgåede politiske aftale vil yderområder fremover være afgrænset som forholdsvis svage nye kommuner (lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudvikling) samt småøerne under Sammenslutningen af Danske Småøer. Endvidere gøres de få mål 2-kommuner fra perioden 2000-2006 og yderområder udpeget i forbindelse med regeringens regionale vækststrategi (2003), der bliver *dele* af nye, relativt stærke kommuner, til overgangsområder.

For en nærmere beskrivelse af yderområder og overgangsområder henvises til Danmarks nationale strategiske referenceramme.

2.2 Befolkningen

Det seneste årti er det samlede indbyggertal i Danmark steget knap 4 pct., jf. figur 2.2. Regionerne Midtjylland, Sjælland og Hovedstaden har oplevet den stærkeste befolkningstilvækst. Syddanmark har haft en mere afdæmpet fremgang, i Nordjylland har befolkningstallet været stort set konstant, og på Bornholm er det faldet.

Figur 2.2 Regional befolkningsudvikling, 1996-2006

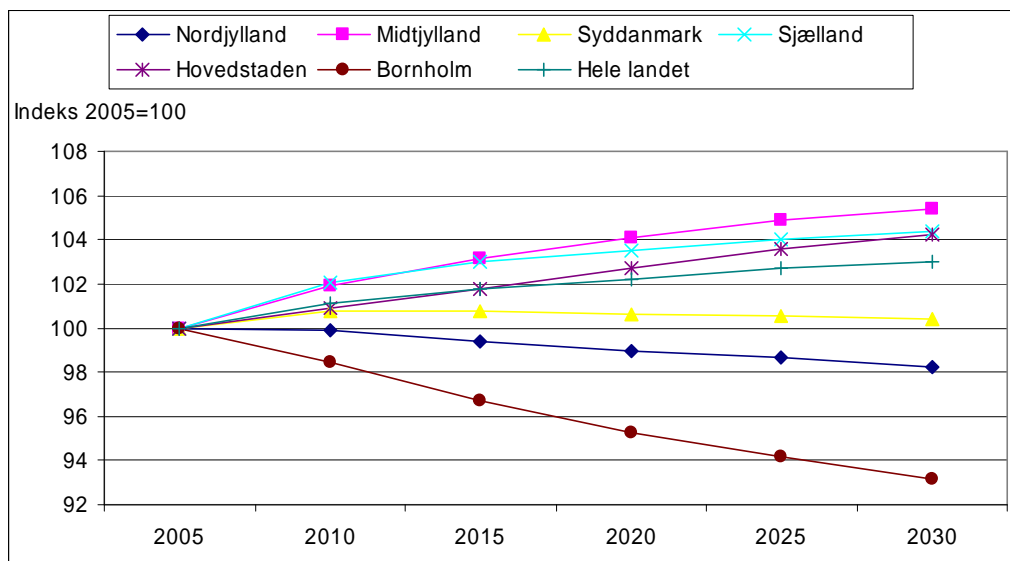
Kilde: Danmarks Statistik.

Inden for de enkelte regioner har der været betydelige lokale variationer i befolkningstilvæksten. Eksempelvis spænder udviklingen i Region Midtjylland de seneste ti år fra en tilbagegang på næsten 7 pct. i Lemvig Kommune til en fremgang på ca. 12 pct. i Skanderborg Kommune. I Region Sjælland har Lolland Kommune mistet næsten 6 pct. af sine indbyggere det seneste årti, mens Roskilde Kommune har fået ca. 9 pct. flere indbyggere.

Generelt har befolkningstilvæksten været stærkest i og omkring de store byer, mens indbyggertallet er faldet i adskillige af de geografiske yderområder, heriblandt flere steder i Nordjylland og Nordvestjylland, på de mellemstore øer og på Lolland.

Ifølge Danmarks Statistiks fremskrivninger – som er behæftet med stor usikkerhed – vil den regionale befolkningsudvikling de kommende årtier i store træk følge udviklingen fra det seneste årti, jf. figur 2.3. Væksten ventes at blive størst i Midtjylland, Sjælland og Hovedstaden. I Syddanmark forventes folketallet nogenlunde uændret, mens det ventes at falde i Nordjylland og især på Bornholm.

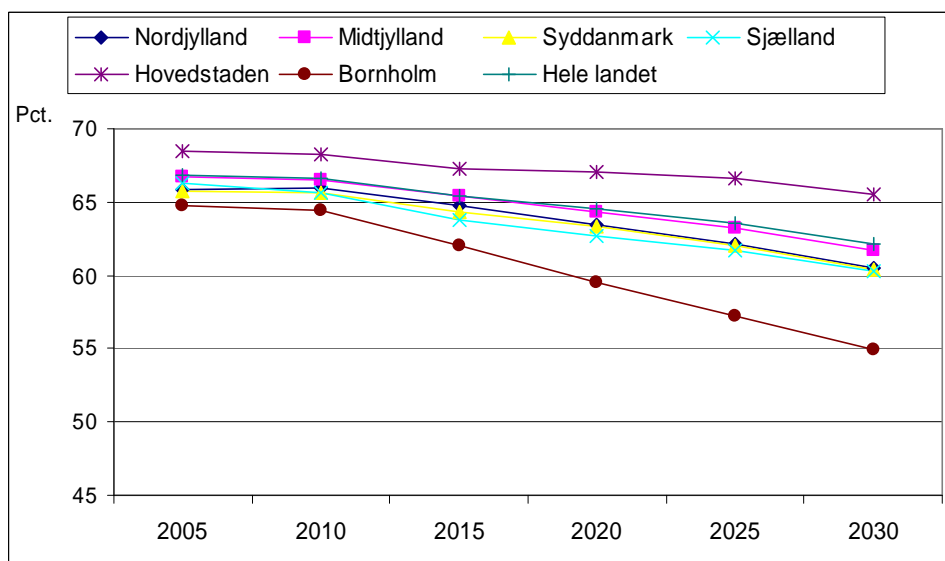
Figur 2.3 Regional befolkningsfremskrivning, 2005-2030

Kilde: Danmarks Statistik.

Befolkningens alderssammensætning vil forandres betydeligt de kommende år. Der bliver en væsentlig større andel af ældre og en mindre andel i den erhvervsaktive alder, jf. figur 2.4. For landet som helhed ventes befolkningsandelen i den erhvervsaktive alder at blive reduceret fra ca. 67 pct. i dag til ca. 62 pct. i 2030. Indvandrere og efterkommeres befolkningsandel i den erhvervsaktive alder vil imidlertid stige fra 9 pct. i 2005 til 14 pct. i 2030. Den samlede reduktion af befolkningen i den erhvervsaktive alder vil finde sted i alle landets regioner, men kraftigere nogle steder end andre. Det betyder, at de regionale forskelle i alderssammensætning, som eksisterer allerede i dag, ventes at blive udvidet i fremtiden.

Figur 2.4 Befolkningsandel i erhvervsaktiv alder (16-66 år), 2005-2030

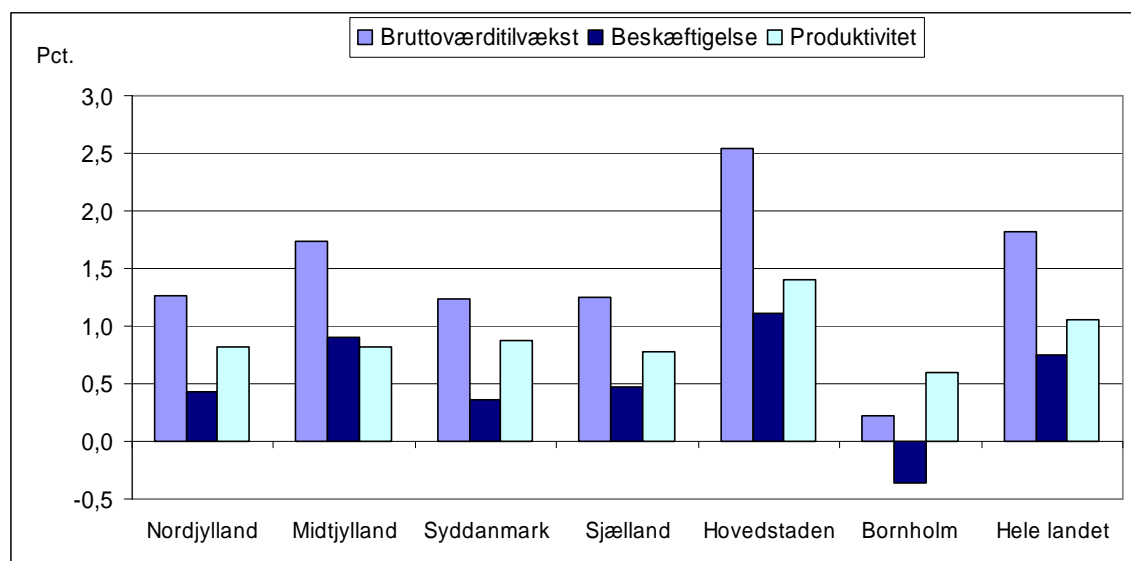
Kilde: Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning.

På Bornholm ventes kun ca. 55 pct. af befolkningen at være i den erhvervsaktive alder i 2030 mod ca. 65 pct. i dag. Region Hovedstaden vil opleve det mindste fald og vil i 2030 fortsat have den største befolkningsandel i den erhvervsaktive alder (ca. 66 pct.).

2.3 Værditilvækst og produktivitet

Den reale værdi af den samlede produktion i Danmark steg i gennemsnit knap 2 pct. om året i perioden 1994-2004. Der var betydelige regionale variationer i den økonomiske vækst, jf. figur 2.5. Hovedstaden havde den største vækst med ca. 2,5 pct. fremgang om året efterfulgt af Midtjylland. Syddanmark, Sjælland og Nordjylland har næsten ens vækst. På Bornholm var den økonomiske vækst forholdsvis lav.

Figur 2.5 Værditilvækst, beskæftigelse og produktivitet, gnsn. årlig vækst, 1994-2004

Anm.: Bruttoværditilvækst er i 2000-priser. Produktivitet er målt som bruttoværditilvækst pr. beskæftiget.
Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 2.5 viser også væksten i beskæftigelse og produktivitet (produktion pr. beskæftiget), som tilsammen bestemmer væksten i produktionen. I næsten alle regioner kan hovedparten af den økonomiske vækst tilskrives stigende produktivitet (bortset fra Region Midtjylland, hvor beskæftigelsen har bidraget lidt mere til væksten end produktiviteten). Produktiviteten er vokset mest i Hovedstaden, fulgt af Syddanmark, Midtjylland, Nordjylland og Sjælland. Beskæftigelsesfremgangen har været klart stærkest i Hovedstaden.

Hovedstaden skiller sig ud med hensyn til produktivitetsvækst det seneste årti, og regionens arbejdskraft er samtidig fortsat den klart mest produktive (ca. 13 pct. over landsgennemsnittet). Produktiviteten i de øvrige regioner ligger 6-8 pct. under landsgennemsnittet (Bornholm dog ca. 15 pct. under).

Når den økonomiske vækst skal forklares, er de traditionelle faktorer akkumulation og forbedringer af den fysiske kapital (maskiner, udstyr mv.) og arbejdskraften. Imidlertid er det langt fra al økonomisk vækst, der kan forklares på denne måde. Den del af

væksten, som ikke kan tilskrives mere og bedre fysisk kapital og arbejdskraft, benævnes multifaktorproduktivitet.

OECD m.fl. har vist, at de lande, som har en forholdsvis høj vækst i multifaktorproduktiviteten, er kendetegnet ved at klare sig godt på fire områder: Menneskelige ressourcer, innovation, IKT og iværksætterier.⁵ I afsnit 2.9 belyses regionernes forskelle på de fire vækstkilder.

2.4 Arbejdsmarkedet

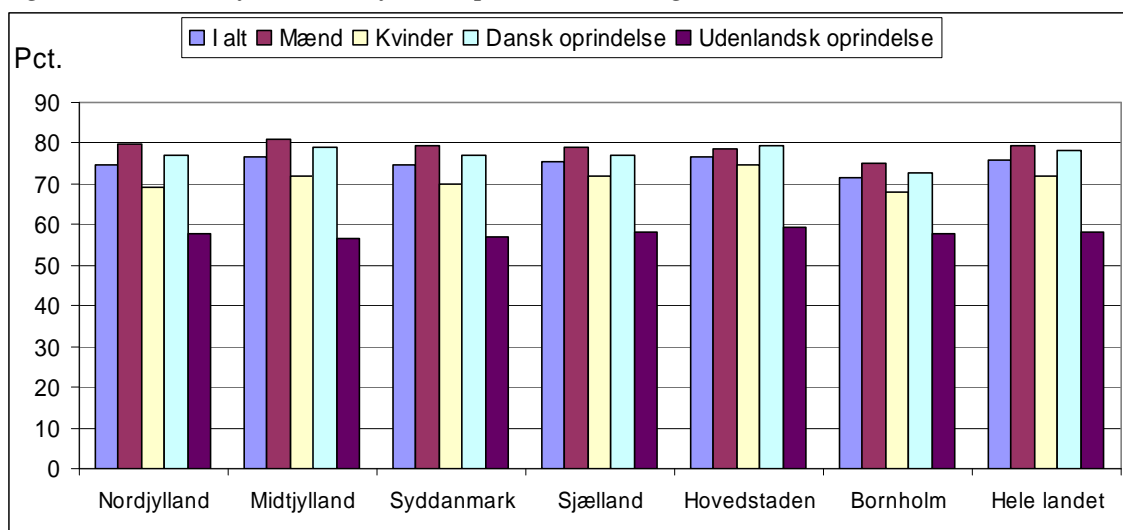
Erhvervsfrekvensen viser, hvor stor en del af befolkningen i den erhvervsaktive alder, der er en del af arbejdsstyrken, altså hvor stor en del af de 16-66 årige der enten er ledige eller i beskæftigelse. Arbejdsstyrken udgør derfor den arbejdskraft, der umiddelbart er til rådighed for virksomhederne.

Erhvervsfrekvensen i Danmark er på godt 76 pct., dvs. at godt 76 ud af 100 indbyggere i den erhvervsaktive alder deltager i arbejdsstyrken. Det er en af de allerhøjeste erhvervsfrekvenser i EU, hvilket i høj grad kan tilskrives en forholdsvis høj erhvervsfrekvens blandt kvinder. Erhvervsfrekvensen for kvinder i Danmark er ca. 73½ pct. mod ca. 79½ pct. for mænd.

Figur 2.6 viser, at der kun er beskedne regionale variationer i erhvervsfrekvensen. Midtjylland har den højeste erhvervsfrekvens (ca. 77½ pct.) tæt fulgt af Nordjylland, Hovedstaden, Sjælland og Syddanmark, mens Bornholm ligger lidt lavere.

I alle regioner har mænd en højere erhvervsfrekvens end kvinder. Kønsforskellen er mindst i Hovedstaden (knap 4 pct. point) og størst i Nordjylland (ca. 10 pct. point).

Figur 2.6 Erhvervsfrekvenser fordelt på køn, alder og herkomst, 2004

Anm.: Arbejdsstyrke i forhold til befolkningstal (16-66 år).
Kilde: Danmarks Statistik.

⁵ Fx OECD (2001): *The New Economy beyond the Hype*.

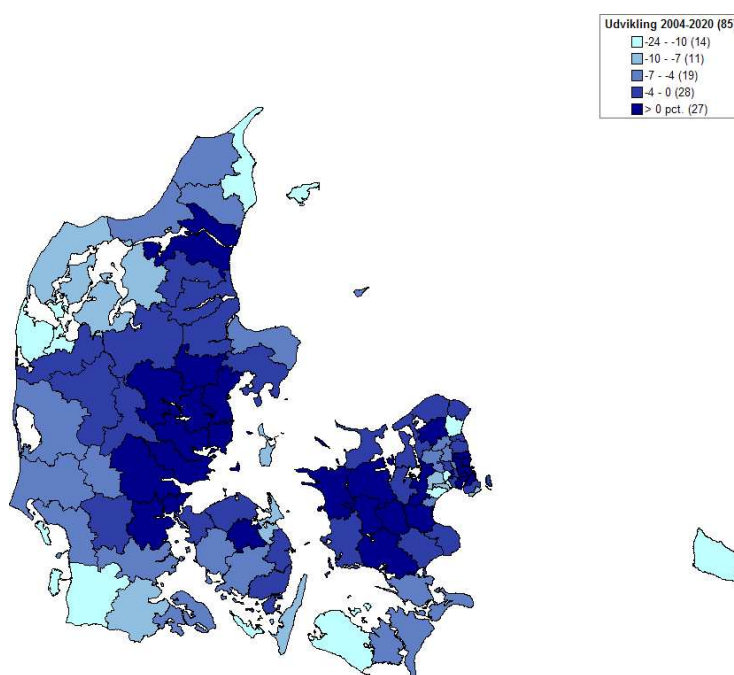
Figur 2.6 viser også, at erhvervsfrekvensen for personer af dansk oprindelse er væsentligt højere end for indvandrere. På landsplan er ca. 78 pct. af personer af dansk oprindelse på arbejdsmarkedet, mens det kun gælder ca. 58 pct. af borgere af udenlandsk herkomst. Den store forskel går igen i alle regioner, mest udtalt i Midtjylland (ca. 22 pct. point forskel) og mindst udtalt på Bornholm (ca. 15 pct. point forskel).

Blandt personer af udenlandsk oprindelse er erhvervsfrekvensen lavere for indvandrede (ca. 57 pct. på landsplan) end for efterkommere (ca. 67 pct. på landsplan). Især indvandrede og efterkommere fra ikke-vestlige lande har en forholdsvis lav erhvervsfrekvens. Den laveste erhvervsfrekvens overhovedet findes blandt kvindelige indvandrede fra ikke-vestlige lande (ca. 46 pct. på landsplan).

Den relativt lave erhvervsfrekvens for de 60-64 årige kan til dels forklares ved, at den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder fra arbejdsmarkedet er 62,1 år.⁶

Figur 2.7 viser, hvordan arbejdsstyrken vil udvikle sig på lokalt plan de kommende år, hvis det forudsættes, at erhvervsfrekvensen i de enkelte kommuner ikke ændres, og befolkningsprognoserne holder stik. Med disse forudsætninger vil især yderområderne opleve en kraftig reduktion (10 pct. eller mere) i arbejdsstyrken frem mod år 2020. Kun i områderne omkring de større byer vil arbejdsstyrken være uændret eller vokse.

Figur 2.7 Udvikling i de nye kommuners arbejdsstyrke, 2004-2020 (pct.)

Anm: Fremskrivningerne forudsætter uændrede erhvervsfrekvenser, og at Danmarks Statistiks befolkningsprognose for 16-66 årige holder stik.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

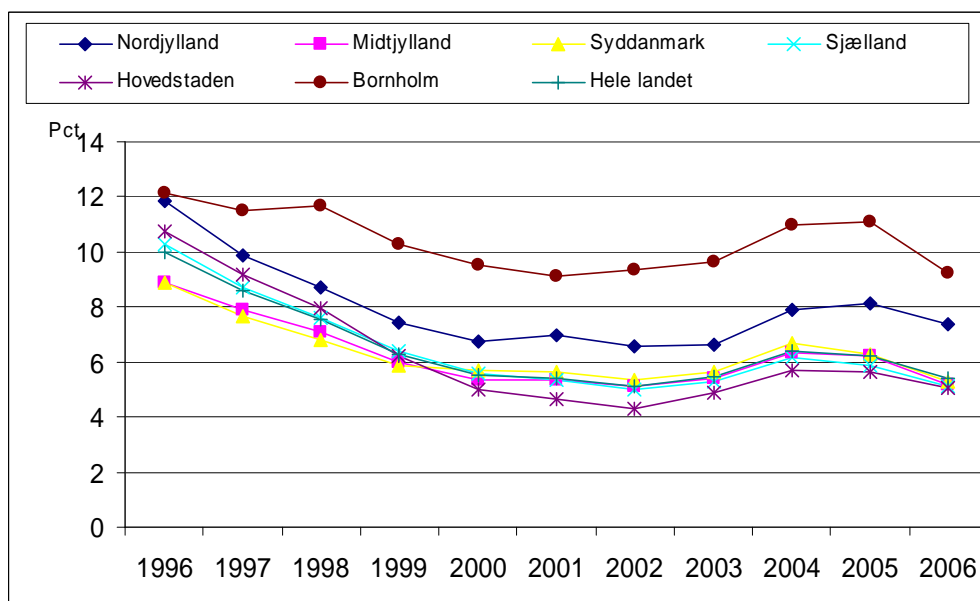
2.4.1. Ledighed

Danmark har med en ledighed på 5,4 pct. en forholdsvis lav ledighed i forhold til resten af EU. Der er dog store regionale variationer i ledigheden, jf. figur 2.8. Nordjylland og Bornholm har en markant højere ledighed end de øvrige regioner. Ledigheden

⁶ Kilde: EUROSTAT

i Nordjylland ligger ca. 2. pct. point over landsgennemsnittet, og for Bornholm er afstanden ca. 4 pct. point. De fire øvrige regioner ligger tæt på landsgennemsnittet.

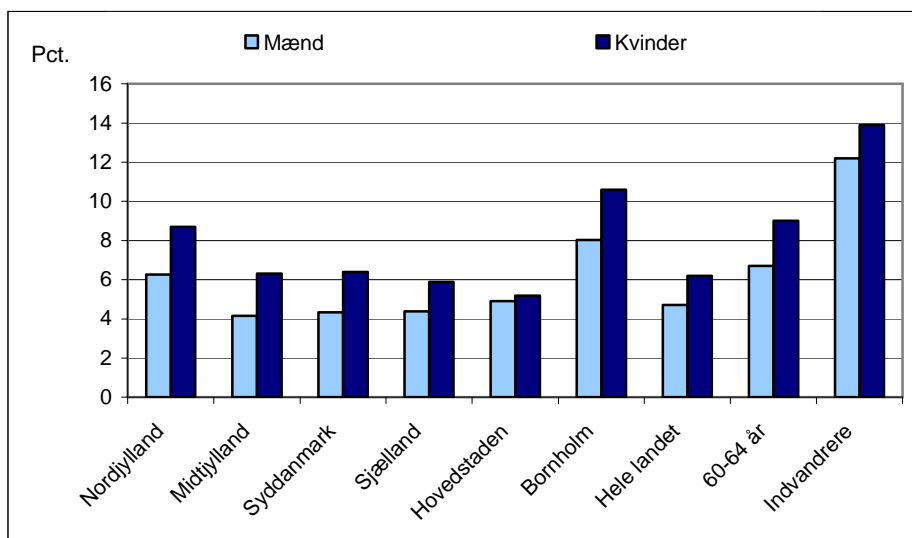
Figur 2.8 Udviklingen i ledighedsprocent., 1994-2005

Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 2.9 viser, at kvinder har en højere ledighed end mænd i alle regioner (i Hovedstaden er forskellen dog minimal). Også blandt indvandrere og blandt de 60-64 årige er ledigheden blandt kvinder væsentligt højere end for mænd.

Figur 2.9 Ledighed for mænd og kvinder, 1. kv. 2005-1. kv. 2006

Anm.: Indvandrere fra ikke-vestlige lande er opgjort for 2004, 4.kv.

Kilde: Danmarks Statistik.

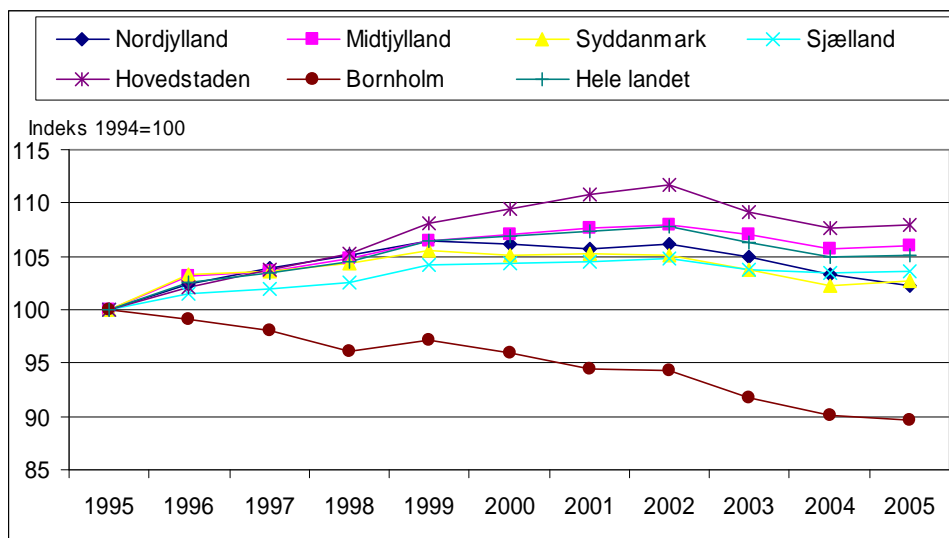
Ledigheden på landsplan er ca. 5,4 pct., mens ledigheden for indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er på godt 16 pct. af arbejdsstyrken. Ser man på, hvordan ledigheden er for aldersgrupper, har alle aldersgrupper haft glæde af ledigheds-

faldet. For unge under 30 er ledigheden nu endda lavere end ultimo 2001. Ledigheden er generelt lavest for 16-24 årige og 40-49 årige, uanset hvilket tidspunkt der ses på.⁷

2.4.2. Beskæftigelse

Figur 2.10 viser udviklingen i beskæftigelsen det seneste årti. Udviklingen dækker over store regionale variationer, hvor Hovedstaden og Midtjylland har oplevet en vækst over landsgennemsnittet, mens regionerne Nordjylland, Sjælland og Syddanmark ligger under landsgennemsnittet. Bornholm har som den eneste region mistet arbejdspladser i perioden.

Figur 2.10 Beskæftigede 1995-2005

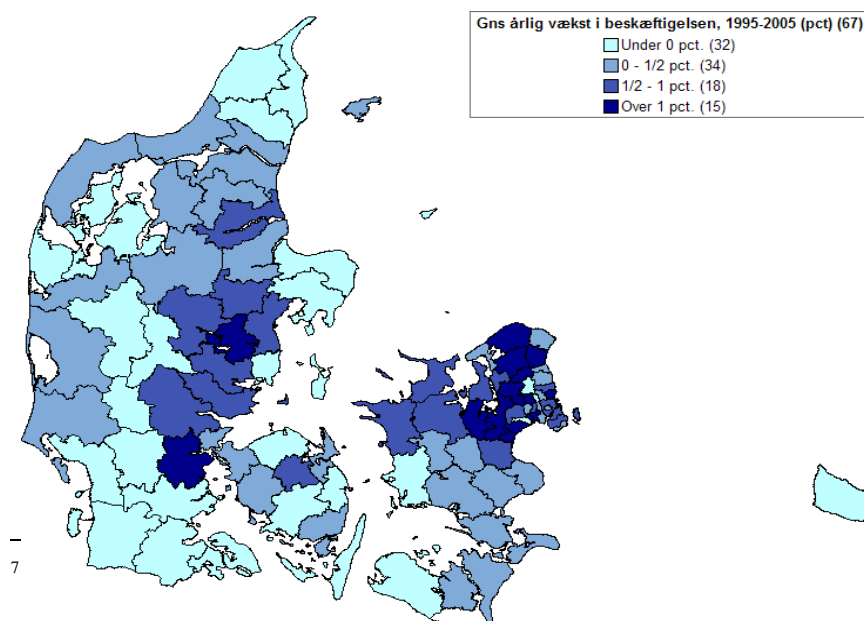

Anm.: Tallene skal tages med forbehold for ny opgørelsesmetode i 2003.

Kilde: Danmarks Statistik.

Den regionale beskæftigelsesudvikling i figur 2.10 ovenfor dækker over endnu større lokale forskelle, jf. figur 2.11. Der er skabt flest nye arbejdspladser i og omkring de store byer. Omvendt har væksten været negativ i de geografiske yderområder.

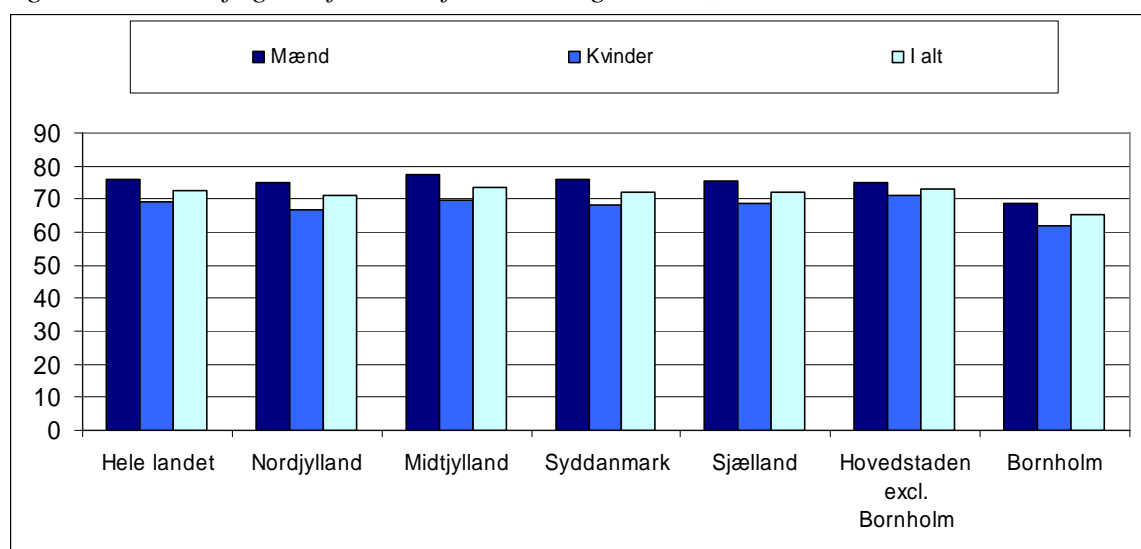
Figur 2.11 Beskæftigelsesudviklingen i de 98 nye kommuner, gnsn. årlig vækst, 1995-2005.

Anm.: Tallene skal tages med forbehold for ny opgørelsesmetode i 2003.
 Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

Beskæftigelsesfrekvensen i Danmark er knap 73 pct. og dermed allerede over Lissabon-målsætningen for 2010 (70 pct.), jf. figur 2.12. Bornholm er den eneste region, som ikke allerede opfylder Lissabon-målsætningen. I alle regioner har mænd en højere beskæftigelsesfrekvens end kvinder. Med et niveau på ca. 69 pct. på landsplan er beskæftigelsesfrekvensen for danske kvinder dog betydeligt over Lissabon-målsætningen for 2010 (60 pct.).

Figur 2.12 Beskæftigelsesfrekvens for mænd og kvinder, 2005

Kilde: Danmarks Statistik.

Den lave ledighed taget i betragtning kan der fremover blive mangel på arbejdskraft i Danmark. For at forhindre en sådan situation kan det være relevant at se på, hvor man i fremtiden vil kunne hente den ekstra arbejdskraft, der vil blive brug for. Her kan indvandrere og seniorer være en oplagt mulighed, da disse grupper har en væsentlig lavere beskæftigelsesfrekvens end den samlede befolkning, jf. tabel 1.

Tabel 1. Beskæftigelsesfrekvenser for indvandrere og seniorer, 2005.

Indvandrere	Hele gruppen	46,1
	Mænd	52,9
	Kvinder	39,4
55-59 år	Hele gruppen	74,6
	Mænd	78,7
	Kvinder	70,4
60-64 år	Hele gruppen	37,7
	Mænd	47,0
	Kvinder	28,6

Anm.: Indvandrere fra ikke-vestlige lande
 Kilde: Danmarks Statistik

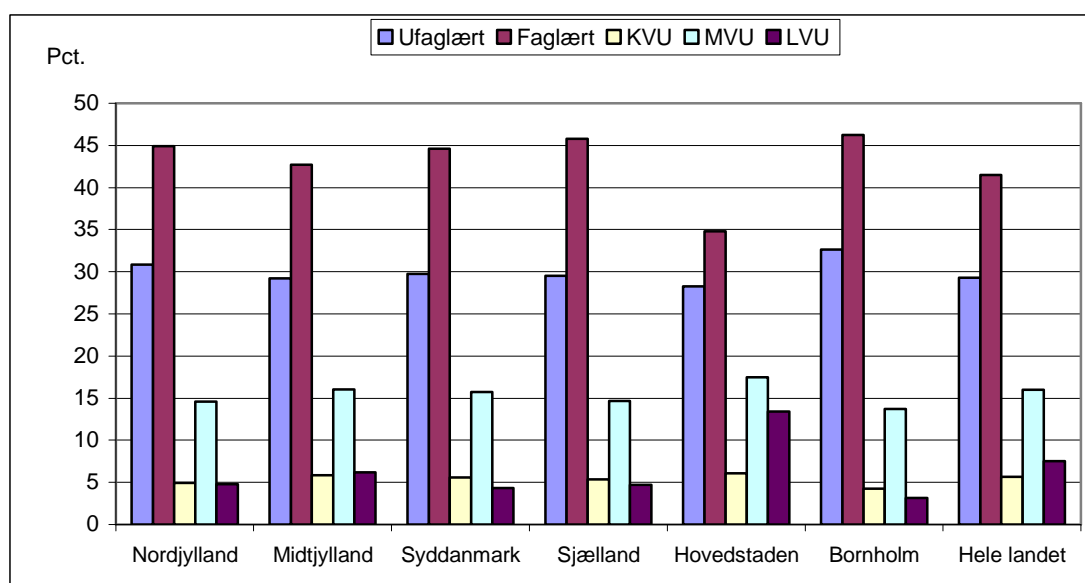
Danmark har sammen med Sverige den højeste beskæftigelsesfrekvens for de 55-64-årige. Med et niveau på over 60 pct. indfried Danmark også Lissabon-målsætningen for 2010 (50 pct) på området. Opdeles intervallet i 55-59 år og 60-64 år falder den samlede beskæftigelsesfrekvens markant (fra ca. 75 til 38 pct.) mellem de to aldersgrupper.

Beskæftigelsesfrekvensen for indvandrere er med 50 pct. væsentlig lavere end for hele befolkningen (knap 73 pct.). Særlig lav er frekvensen for indvandrerkvinder (knap 40 pct.), jf. tabel 1. Også personer med handicap har en markant lavere beskæftigelsesfrekvens (52 pct.) sammenlignet med befolkningen som helhed⁸, og der kan også her være en arbejdskraftreserve.

2.5 Uddannelse

Der er betydelige forskelle fra region til region på arbejdsstyrkens uddannelsesniveau, jf. figur 2.13. I Hovedstaden har næsten 13 pct. af arbejdsstyrken en lang videregående uddannelse. I Region Midtjylland er det ca. 6 pct. og i de øvrige regioner ca. 3-5 pct. Inden for mellemlange og korte videregående uddannelser er de regionale forskelle betydeligt mindre.

Figur 2.13 Arbejdsstyrkens uddannelsesniveau, 2005

Anm.: Beskæftigede og ledige i alderen 15-69 år.
Kilde: Danmarks Statistik.

Hvad angår de faglærte uddannelser er Bornholm i front, idet 46 pct. af øens arbejdsstyrke har en erhvervsfaglig uddannelse. De øvrige regioner følger tæt efter, bortset fra Hovedstaden, hvor kun godt hver tredje person er faglært.

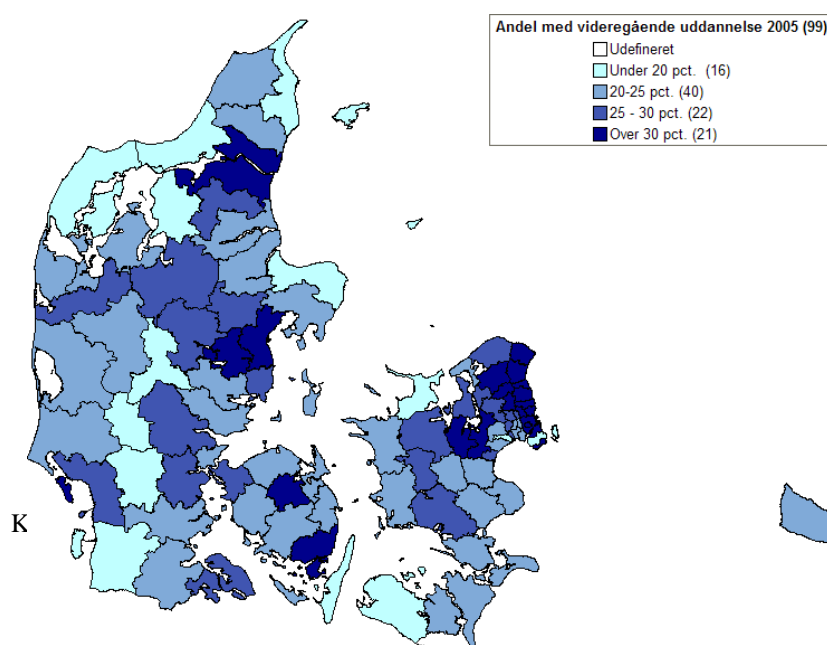
⁸ Personer med handicap på arbejdsmarkedet, www.handicap.dk

I alle seks regioner har en betydelig andel af arbejdsstyrken ingen erhvervskompetencegivende uddannelse. Yderpunkterne er Bornholm (ca. 33 pct.) og Hovedstaden (ca. 28 pct.).

Analyser af udviklingen de seneste 20 år viser, at uddannelsesniveaut er steget overalt i landet, men at de regionale forskelle er blevet udvidet. I alle regioner er andelen af beskæftigede med en videregående uddannelse steget, men stigningen har været kraftigst i og omkring universitetsbyerne og lavest i de geografiske yderområder – altså størst stigning i de områder, som havde det bedste udgangspunkt.⁹

De regionale forskelle på arbejdskraftens uddannelsesniveau er endnu mere markante, når man ser på kommuneniveau, jf. figur 2.14.

Figur 2.14 Arbejdsstyrkens uddannelsesniveau, 2004 (andel med videregående uddannelse i pct.)

På Læsø har kun godt 15 pct. af arbejdsstyrken en videregående uddannelse. I Gentofte er det knap 56 pct. Generelt er uddannelsesniveaut lavest i de geografiske yderområder og højest i og omkring de store byer. Uddannelsesniveaut har været stigende i hele landet i en årrække, men tendensen har været, at de regionale forskelle er blevet udvidet. Det gælder især for de lange videregående uddannelser.¹⁰

Befolkningens uddannelsesniveau varierer ikke kun mellem de enkelte regioner, som vist ovenfor, men også efter befolkningens herkomst. Indvandrere, især fra ikke-vestlige lande, er således betydeligt svagere repræsenteret på de danske ungdomsuddannelser end efterkommere og personer med dansk oprindelse. Således var 53 pct. af de 16-19 årige indvandrere fra ikke-vestlige lande i gang med en ungdomsuddannelse, mens den tilsvarende andel blandt efterkommere for ikke-vestlige lande samt danskere var hhv. 71 og 74 pct.

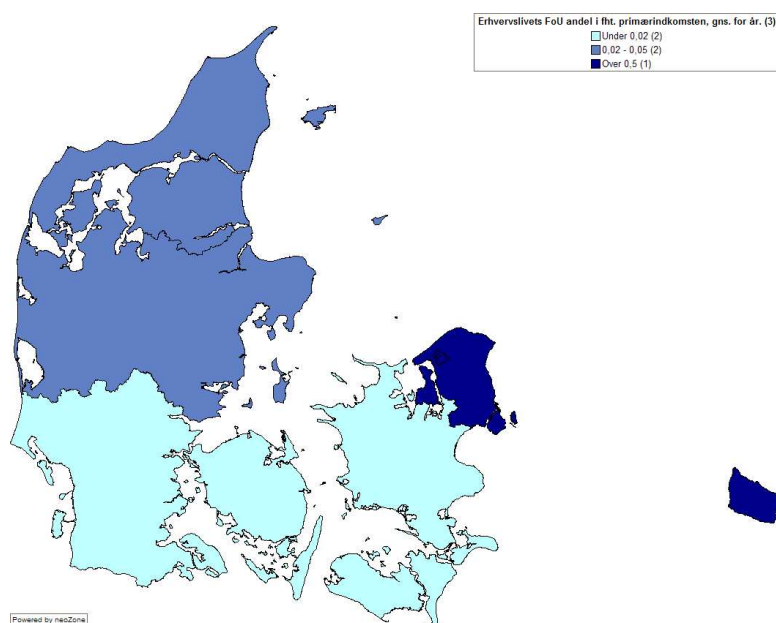
⁹ *Større regionale uddannelsesforskelle*, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2005).

¹⁰ *Større regionale uddannelsesforskelle*, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2005.

På de videregående uddannelser ses samme tendens som for ungdomsuddannelserne. Ved starten af uddannelsesåret 2003/2004 var 17 pct. af de 20-24 årige indvandrere fra ikke-vestlige lande indskrevet på en videregående uddannelse. De tilsvarende andele for efterkommere fra ikke-vestlige lande og danskere var hhv. 27 og 33 pct.

2.6 Forskning og udvikling

Figur 2.15 Erhvervslivets udgifter til forskning og udvikling i forhold til primærindkomsten, gnsn. for 1999-2002

Kilde: Copenhagen Economics og Inside Consulting (2004).

Figur 2.15 viser, at det private erhvervslivs forskningsaktivitet er størst i Hovedstadsområdet. Erhvervslivet i Syddanmark og Sjælland anvender færrest midler til forskning og udvikling. Forklaringen på de store regionale forskelle i erhvervslivets forskningsindsats er blandt andet, at forsknings- og udviklingsarbejdet i erhvervslivet er koncentreret i relativt få brancher i Danmark, som ligger geografisk skævt fordelt. Desuden er der en tendens til at placere forsknings- og udviklingsafdelingerne af virksomhederne uanset branche tæt på forskningsmiljøerne på universiteterne.¹¹ Det er derfor en udfordring at sikre videns- og teknologioverførsel fra forskningscentrene til virksomhederne i resten af landet.

2.7 Regional erhvervsstruktur

Der er mange lighedspunkter, men også væsentlige forskelle på erhvervsstrukturen i regionerne, jf. figur 2.16.

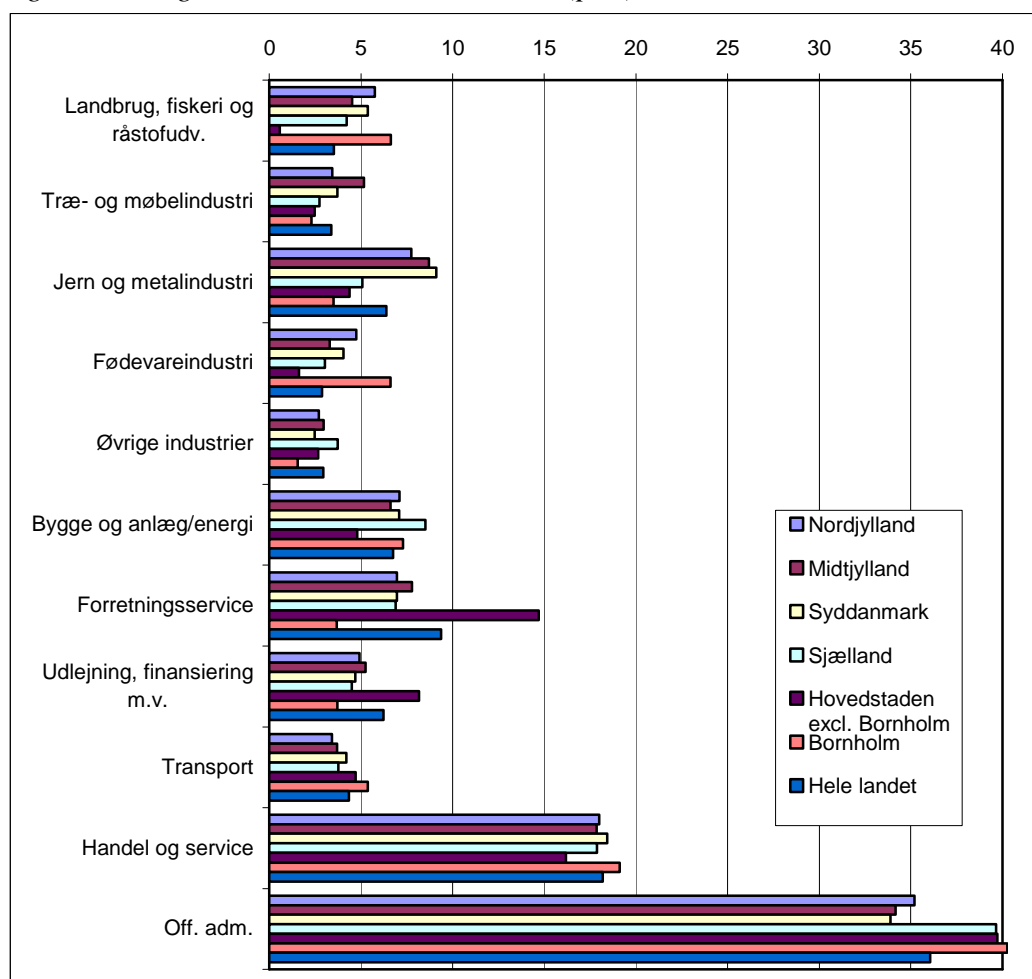
Eksempelvis er Region Hovedstaden markant overrepræsenteret i forhold til forretningsservice og finansiering/udlejning mv. Region Sjælland har relativt mange be-

¹¹ Regionale forskelle i forskningsindsatsen, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2005.

skæftigede inden for bygge og anlæg. Bornholm og Nordjylland har relativt mange beskæftigede i de primære erhverv og i fødevarerindustrien. Region Midtjylland har relativt mange beskæftigede i træ- og møbelindustrien og er sammen med Region Nordjylland og Region Syddanmark også overrepræsenteret i jern- og metalindustrien.

Generelt er de forholdsvis videntunge erhverv i Danmark koncentreret i de store byområder, mens det i de mere tyndt befolkede egne er de mere traditionelle erhverv, der dominerer.

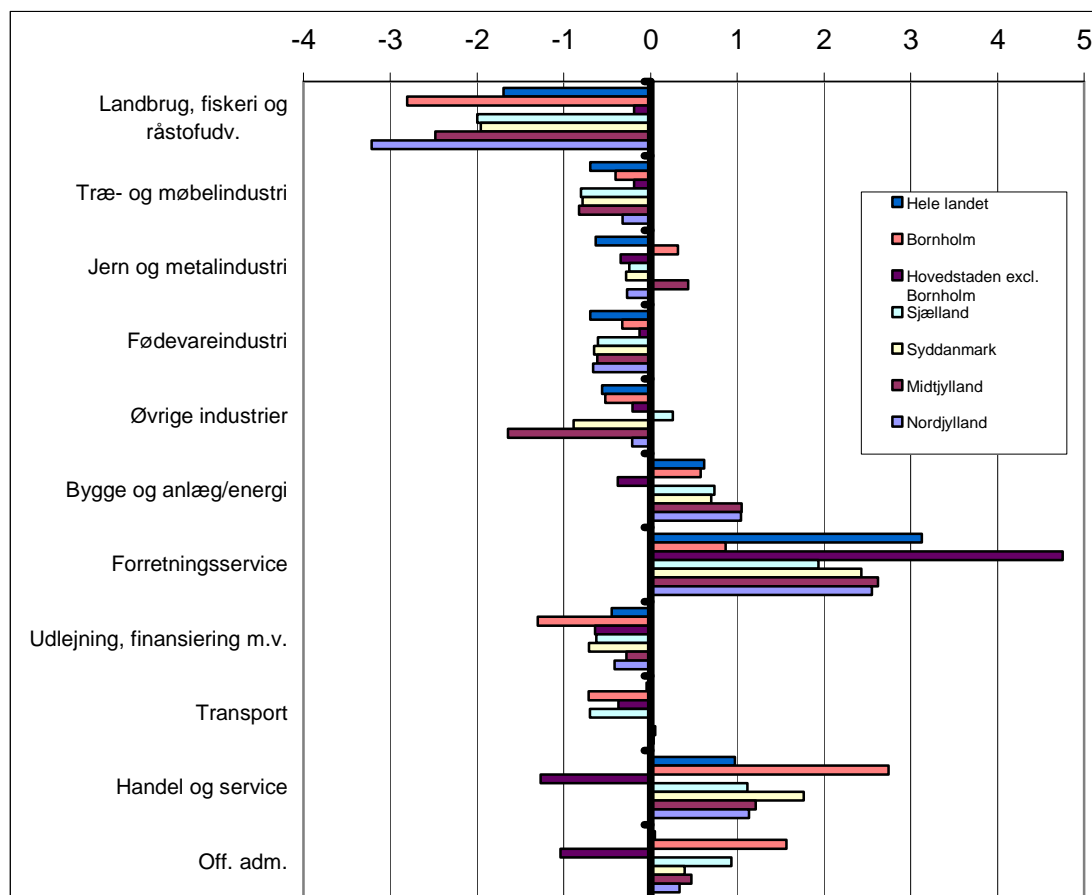
Figur 2.16 Regional erhvervsstruktur, 2005 (pct.)

Anm.: Erhvervsstrukturen er opgjort som beskæftigede på arbejdsstederne i regionerne fordelt på brancher.
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 2.17 viser den regionale erhvervsudvikling gennem det seneste årti. Alle regioner har oplevet fald i beskæftigelsen i landbrug, fiskeri og råstofudvinding. Det samme gælder fremstillingserhvervene i de fleste regioner, bortset fra jern og metal, der har haft en svag fremgang på Bornholm og i Midtjylland. Forretningsservice har oplevet den klart største vækst i beskæftigelsen i alle regioner – størst i Hovedstaden.

Figur 2.17 Ændring i den regionale erhvervsstruktur, 1995-2005 (pct.)

Kilde: Danmarks Statistik

Udvides statistikken til yderområder (ikke vist i figur), er tendenserne endnu tydeligere. Der er en klar overvægt af beskæftigede i traditionelle erhverv (primære erhverv, fremstillingserhverv og industri), mens videnerhverv som fx forretningsservice er underrepræsenteret. Dette gør sig gældende på tværs af yderområderne.

Ses der på virksomhedernes størrelse, har Region Hovedstaden relativt flere store virksomheder. Der er ikke de store variationer regionerne imellem, men når man ser på kommunerne, er der store forskelle. Yderområderne har klart flere små virksomheder med under 5 ansatte, mens de store andele af store virksomheder findes i kommuner omkring hovedstaden.

2.8 Yderområder

Fleere af indikatorerne ovenfor belyser yderområdernes særlige problemstilling. Det kan derfor opsummeres, at yderområderne er kendetegnet ved en erhvervsstruktur præget af mange små virksomheder inden for traditionelle erhverv som landbrug og fremstilling. Indbyggertallet i yderområderne er stagnerende eller ligefrem faldende, og udsigterne for de kommende år er ikke bedre. Uddannelsesniveaue er lavere – der er færre med en videregående uddannelse og flere uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. Omvendt er der flere med en erhvervsfaglig grunduddannelse. Ledigheden er relativt højere end på landsplan, ligesom områderne er kendetegnet ved en

højere andel uden for arbejdsstyrken. Det betyder, at yderområderne står overfor en særlig udfordring.

2.9 Regionerne belyst med fire vækstkilder

Analyser af bl.a. OECD har vist, at der er en tendens til, at lande, som oplever forholdsvis høj økonomisk vækst, klarer sig relativt godt inden for fire områder eller vækstkilder: Menneskelige ressourcer, innovation, iværksætterier og anvendelse af ny teknologi.¹²

En dansk analyse har tilsvarende vist, at der er betydelige regionale variationer i de fire vækstkilder, og at de regioner, som klarer sig godt inden for de fire vækstkilder, tenderer at opleve en højere økonomisk vækst end de regioner, som klarer sig mindre godt inden for de fire vækstkilder.¹³

I det følgende belyses det regionale erhvervsklima med udgangspunkt i de fire vækst- kilder.

2.9.1. Menneskelige ressourcer

Danmark har tidligere været et af de lande, hvor flest havde en videregående uddan- nelse. I dag er det imidlertid kun ca. 45 pct. af en ungdomsårgang, der gennemfører en videregående uddannelse i Danmark. Det betyder, at Danmark ligger betydeligt efter lande som fx Finland og Norge. Tallet dækker over, at ca. 53 pct. starter på en videre- gående uddannelse, men kun fire ud af fem fuldfører.

På positivsiden er Danmark kendetegnet ved, at en stor del af arbejdsstyrken deltager i jobrelateret efteruddannelse, og ydermere bruger de danske ansatte forholdsvis megen tid på voksen- og efteruddannelse sammenlignet med ansatte i de øvrige EU-15 lande. På trods af den generelt høje deltagelse i voksen- og efteruddannelse må det dog kon- stateres, at kortuddannede i mindre grad end andre grupper deltager i efteruddannelse og kompetenceudviklingsaktiviteter.¹⁴

De ansattes deltagelse i efteruddannelse og kompetenceudvikling afhænger i høj grad af virksomhedsstørrelse. Langt flertallet af de danske virksomheder er SMV'er, der ikke i samme omfang som større virksomheder investerer i medarbejderudvikling og opkvalificering af de ansatte.

Regeringen nedsatte i 2004 ”Trepartsudvalget om livslang opkvalificering og uddan- nelse for alle på arbejdsmarkedet” med deltagelse af regeringen samt arbejdsgiver- og lønmodtagersiden med henblik på at kortlægge og analysere den nuværende voksen- og efteruddannelsesindsats i Danmark. Med afsæt heri har det endvidere været udval- gets opgave at vurdere, om indsatsen lever op til de krav, som fremtiden stiller. Rege-

¹² *The New Economy: Beyond The Hype*, OECD (2001).

¹³ *Regionernes Konkurrenceevne*, Copenhagen Economics og Inside Consulting for Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2004).

¹⁴ *Fx Efteruddannelse - praksis i offentlige og private virksomheder*, Danmarks Evalueringsinstitut, (2004).

ringen vil på den baggrund stille forslag til ændringer i erhvervsuddannelsessystemet¹⁵.

Trepartsudvalget har i sin afsluttende rapport¹⁶ peget på en række svagheder ved den danske voksen- og efteruddannelsesindsats. Særlig relevant i forhold til Socialfonden er:

- 150.000 i den erhvervsaktive alder vurderes nu og i fremtiden at have markant utilstrækkelige basale færdigheder. Analyserne viser endvidere, at op mod en fjerdedel af arbejdsstyrken i varierende grad er læse-, skrive- og/eller regnesvage.
- I det nuværende system sker der kun i yderst begrænset omfang en vurdering og anerkendelse af reale kompetencer, som den enkelte har erhvervet uden for det etablerede uddannelsessystem.
- Halvdelen af de private virksomheder og ca. en syvendedel af de offentlige virksomheder angiver ikke at foretage systematisk uddannelsesplanlægning.
- Der er på det videregående voksen- og efteruddannelsesniveau et manglende udbud af uddannelsesstilbud inden for konkrete fagområder.

Der er i forbindelse med udvalgsarbejdet lavet en undersøgelse af virksomhedernes efterspørgsel efter kompetencer, som peger på, at der er behov for at styrke både de innovative kompetencer, dvs. evnen til at tænke nyt ved eksempelvis i højere grad at sætte sig ind i kundernes behov og præferencer, omsætte dette til praktiske løsninger samt endelig iværksætterkompetencer, dvs. stor initiativkraft og selvstændighed i opgaveløsningen samt risikovillighed og godt købmandskab.

Undersøgelser af globaliseringens virkninger for danske virksomheder peger på, at ind- og udflytningen af opgaver sætter virksomhederne under et kompetencepres, hvor rutine- og masseproduktionsprægede opgaver flytter ud, og opgaver blandt andet vedrørende processtyring og marketing flytter ind. Den proces stiller krav om nye kompetencer for flere, der skal kunne tilpasse sig nye kulturer, kommunikere på flere sprog, anvende nye teknologier og have produkt- og markedskendskab.¹⁷

Det er ikke kun de ansattes kompetencer, der har betydning for, hvor godt det går virksomhederne. Også ledelseskompeterer og fleksible organisationsformer er væsentlige faktorer, når det gælder vækst i erhvervslivet. En OECD-analyse viser, at Danmark halter noget efter de bedste lande, når det gælder ledelseskompeterer i virksomhederne. Analysen viser, at Danmark inden for dette område ligger nummer 17 ud af de 27 OECD-lande. Især klarer Danmark sig svagt, når det gælder kvaliteten af lederuddannelserne og andelen af kvindelige chefer. Ser man på fleksible organisationsformer, klarer Danmark sig generelt godt og ligger på en samlet 6. plads. Den danske arbejdsstyrke vurderes dog at have en begrænset evne til at tilpasse sig nye udfordringer.¹⁸

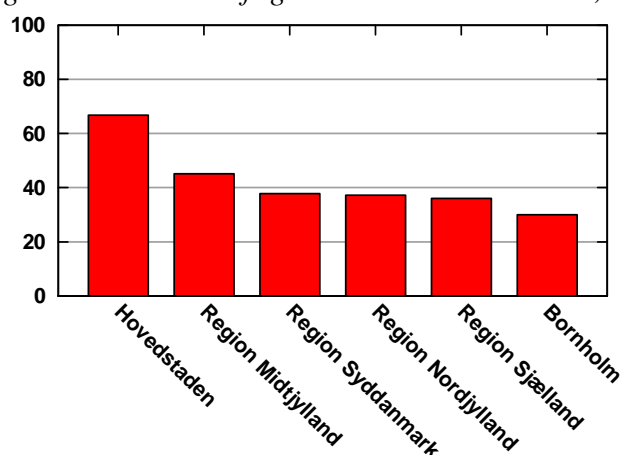
¹⁵ Regeringsgrundlaget 2005.

¹⁶ *Livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet – rapport fra Trepartsudvalget*, 2006.

¹⁷ *Globaliseringens muligheder og konsekvenser for arbejdsmarkedene på Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm*, Rambøll Management, 2005.

¹⁸ *Et benchmarkstudie af menneskelige ressourcer – hvad kan Danmark lære?*, FORA, 2004.

Figur 2.18 De beskæftigedes uddannelsesniveaue, 2005.

Anm.: Indeksering af uddannelse, der omfatter beskæftigede med henholdsvis kort, mellemlang og lang videregående uddannelse samt bachelorer og ph.d. sat i forhold til den samlede regionale beskæftigelse. Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006.

Generelt er arbejdskraften i Region Hovedstaden væsentligt bedre uddannet end i de øvrige regioner. Knap 30 pct. af de beskæftigede i Region Hovedstaden har en videregående uddannelse. I Midtjylland er det ca. 22 pct., mens det i de øvrige regioner er ca. 20 pct. Der er beskedne forskelle mellem de fem regioner, når man ser på de korte og mellemlange videregående uddannelser, men i Region Hovedstaden har 11 pct. en lang videregående uddannelse, hvilket er over dobbelt så mange som de øvrige regioner. Også internt i regionerne er der store forskelle, hvor uddannelsesniveaue generelt er højest i og omkring de store byer og lavest i de geografiske yderområder. De regionale forskelle med hensyn til videregående uddannelser opvejes i nogen grad af, at en forholdsvis stor andel af arbejdsstyrken uden for Region Hovedstaden har en erhvervsfaglig uddannelse. I alle fem regioner har ca. 30 pct. af arbejdsstyrken ikke nogen erhvervskompetencegivende uddannelse.

Regionerne uden for Hovedstaden klarer sig bedre, når det handler om efter- og videreuddannelse. Nye målinger af virksomhedernes efter- og videreuddannelsesindsats viser, at forskellen på dette område mellem Hovedstaden og de øvrige regioner er langt mindre end for det formelle uddannelsesniveaue.¹⁹

Nye målinger af de uformelle kompetencer i virksomhederne viser også, at regionerne uden for Hovedstaden er tættere på Hovedstadens niveaue, når det handler om at udnytte de eksisterende kompetencer via nye ledelses- og organisationsformer (fx gennem fleksible organisations- og aflønningsformer og præstationsbaseret aflønning).

2.9.2. Innovation, videndeling og videnopbygning

Globaliseringen betyder, at dansk erhvervsliv i høj grad skal konkurrere på viden og på evnen til at skabe innovation i produkter samt i produktions- og forretningsmetoder. Innovative virksomheder vurderes at være 40 pct. mere produktive end virksomheder, der ikke innoverer.²⁰ Det tredje Community Innovation Survey (CIS 3) placerer Danmark på en 10. plads blandt EU-15 landene, når der måles på andel af virk-

¹⁹ Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel.

²⁰ Vækstregørelse 05, Økonomi- og Erhvervsministeriet (2005).

somheder med innovationsaktiviteter. Ifølge CIS 3 havde 56 pct. af de danske virksomheder ingen innovationsaktiviteter i 2000.

En national undersøgelse finder tilsvarende, at ca. 63 pct. af de danske virksomheder ikke havde introduceret hverken nye produkter eller nye ydelser i perioden 1998 til 2000.²¹ En ny national undersøgelse fra 2004 viser dog, at to ud af tre virksomheder inden for de sidste 3 år har introduceret nye produkter på markedet, mens omkring hver anden virksomhed i samme periode har fået nye produktionsprocesser.²² Disse resultater kunne indikere, at stadig flere danske virksomheder har indset behovet for at være innovative.

Størstedelen af forsknings- og udviklingsaktiviteten i Danmark finder sted i de større byområder. Fx finder næsten to tredjedele af den private forskning sted i Region Hovedstaden. Det hænger sammen med, at forskningstunge erhvervsområder som biotek, medico mv. er koncentreret i byerne. Mellem 1997 og 2003 blev den private forskning og udvikling øget med godt 65 pct. på landsplan. Fremgangen fandt sted i alle regioner, men var stærkest i Region Nordjylland, som oplevede en tredobling, og Region Midtjylland, hvor indsatsen blev fordoblet.

Helt nye målinger af virksomhedernes innovationsaktivitet og innovationsniveau viser, at Region Hovedstaden generelt er førende på stor set samtlige indikatorer.²³ Den regionale vækstmodel måler de regionale forskelle i innovationsaktivitet ved hjælp af indikatorer for, om virksomhederne er produktinnovative, procesinnovative eller om virksomhederne innoverer inden for kommunikation/branding eller salg og distribution. Samlet set er innovationsaktiviteten således højest i Region Hovedstaden med Region Syddanmark lige efter, mens Region Midtjylland og Region Nordjylland er noget efter. Region Sjælland klarer sig noget dårligere end de øvrige. Figur 2.19 viser andelen af hhv. produkt- og procesinnovative.

Resultaterne viser også, at innovationsniveauet²⁴ er højt mange steder i landet. I hver af de fem regioner er der således byområder, som inden for udvalgte områder har stort set lige så højt innovationsniveau som i Hovedstaden. Det gælder fx Odense og Trekantområdet i Region Syddanmark, Århus og Herning-området i Region Midtjylland og Ålborg-området i Region Nordjylland.

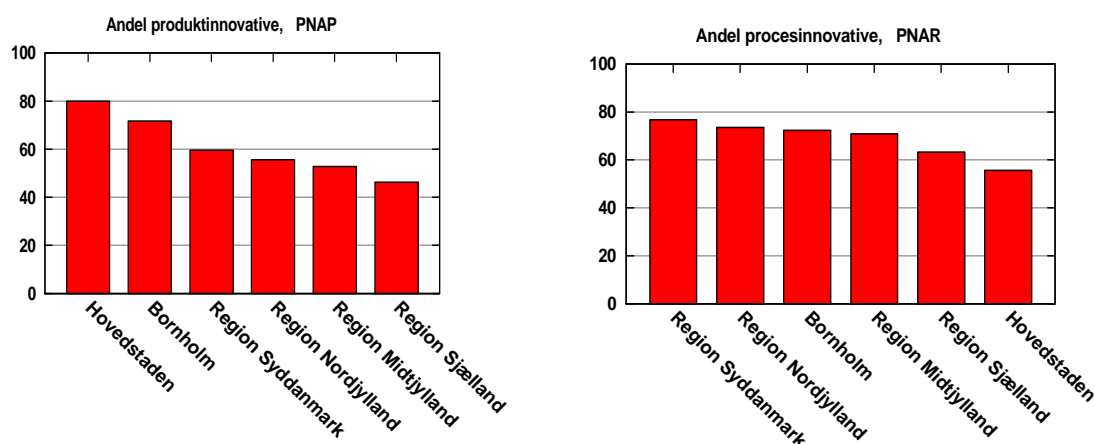
²¹ *Innovationsstatistik 2002*, Center for Forskningsanalyse.

²² *Regionale kompetenceregnskaber 2005*, Muusmann for Erhvervs- og Byggestyrelsen.

²³ Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel 2006

²⁴ Markedsledere indenfor brugerdreven, prisdreven eller forskningsdreven innovation og det globale udsyn i innovationsaktiviteter

Figur 2.19 Andel proces- og produktinnovative, 2005.

Anm.: Indekstal.

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006.

I forhold til virksomheder i resten af verden vurderer de danske virksomheder, at det især er inden for brugerdreven innovation og prisdreven innovation, at de er blandt de mere aktive inden for netop deres branche. Langt færre vurderer, at de er blandt de mest aktive inden for forsknings- eller teknologidreven innovation. Troen på en dansk styrkeposition på brugerdreven innovation kommer til udtryk i stort set alle dele af landet. Troen på styrkepositionen inden for prisdreven innovation er generelt højere i Vestdanmark end i Østdanmark.

2.9.3. Etablering og udvikling af nye virksomheder

Iværksætteri er en væsentlig forudsætning for fornyelse og økonomisk vækst. Iværksætternes aktivitet i Danmark tilskrives normalt op mod 20 procent af produktivitetsstigningen. Iværksættere opretter hvert år ca. 26.000 nye arbejdspladser i Danmark.²⁵ Det svarer til ca. hver 10. af de nye arbejdspladser, der hvert år oprettes i Danmark. Af særlig interesse er de iværksættere, som forstår at skabe høj vækst og udvikling i deres virksomhed. Typisk har disse iværksættere en produktivitet, der er 30-40 pct. højere end gennemsnittet af alle danske virksomheder.

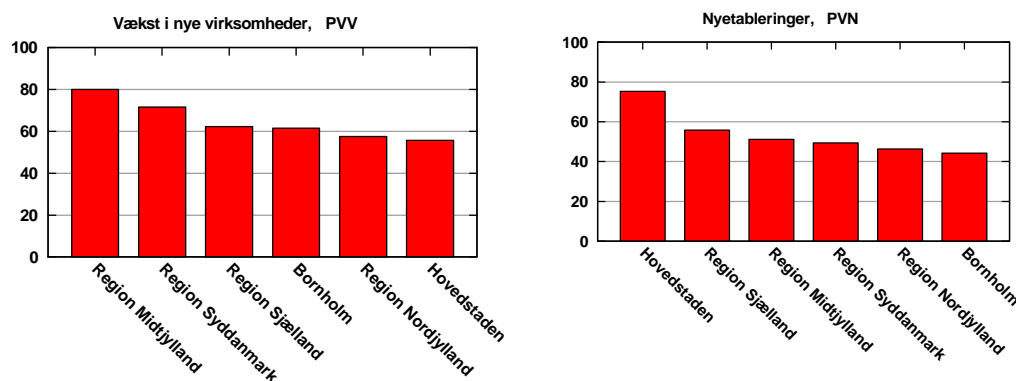
Danmark er godt med, når det handler om at etablere nye virksomheder. Hvert år etableres 14.000-18.000 nye virksomheder, hvilket er på niveau med de førende lande. Imidlertid er de danske iværksættere ikke i top, når det gælder om at skabe vækst. Under 5 pct. af de danske iværksættere kan karakteriseres som vækstiværksættere, hvilket er forholdsvist lavt i international sammenhæng.²⁶

Figur 2.20 illustrerer de regionale forskelle i nyetableringer og vækst i nye virksomheder. Både målt i forhold til befolkningstallet og målt i forhold til antal eksisterende virksomheder etableres der flest nye virksomheder i Region Hovedstaden. Hvert år etableres der i Region Hovedstaden ca. 10 nye virksomheder for hver 100. eksisterende virksomhed. I de fire øvrige regioner etableres ca. 7-8 nye virksomheder for hver 100. eksisterende virksomhed.

²⁵ Iværksætterindeks 2005, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

²⁶ Iværksætterindeks 2005, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Figur 2.20 Nyetableringer og vækst i nye virksomheder

Anm.: Indekstal. Nyetableringer omfatter nye virksomheder målt i forhold til befolkningstal og eksisterende virksomheder (gnsn. for 2001-03). Vækst i nye virksomheder omfatter vækst i beskæftigelse og omsætning, 2001-03.

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel, 2006.

Til gengæld er iværksætterne i Region Midtjylland og Region Syddanmark de bedste til at skabe vækst i beskæftigelse og omsætning. Fx var den gennemsnitlige beskæftigelsesvækst i Midtjyllands og Syddanmarks iværksættervirksomheder over dobbelt så høj som væksten i de tre øvrige regioners iværksættervirksomheder de seneste tre år. Ser man ikke på gennemsnit, men udelukkende på vækstiværksættere, altså de iværksættere, som opnår en særlig høj vækst, er der ikke store regionale forskelle. I alle fem regioner er det kun ca. 5 pct. af de nye virksomheder, der kan karakteriseres som vækstiværksættere.²⁷

Der er også forskelle på udfordringen med at skabe grobund for iværksætterne i regionerne. Fx er der i Region Hovedstaden relativt mange iværksættere inden for videnintensive erhverv som informations- og kommunikationsteknologi og vidensservice. Mere end hver tredje nye virksomhed i Region Hovedstaden etableres inden for vidensservice, mens det de øvrige regioner er omkring hver femte. I region Sjælland er der til gengæld relativt mange iværksættervirksomheder inden for byggeerhvervet i forhold til resten af landet.²⁸ Disse forskelle stiller forskellige krav til udviklingen af de iværksætterspecifikke vækstvilkår. Mens den grundlæggende information og vejledning om fx forretningsplan, budget og regnskab i store træk er fælles for alle, har iværksættere samtidig brug for en mere specialiseret rådgivning, der tager afsæt i regionens særlige forhold og udfordringer.

68 pct. af iværksætterne i de personligt ejede virksomheder er mænd i forhold til 51 pct. for befolkningen mellem 16 og 66 år. Kønsfordelingen er endnu mere markant i de nye selskaber, hvor hele 89 pct. er mænd. Der er lidt flere kvinder blandt iværksætterne bag de personligt ejede virksomheder end tidligere, men lidt færre blandt selskabsiværksætterne end tidligere.²⁹

²⁷ En vækstiværksætter er personen bag en virksomhed, der 5 år efter etablering har mere end 5 ansatte og en omsætning på mindst 5 mio. kr. Herudover skal virksomheden have opnået en gennemsnitlig vækst i antal ansatte og omsætning på mindst 60 pct. fra etableringsåret og 5 år frem.

²⁸ Portræt af iværksætterne i Danmarks nye regioner, Københavns Amt (2005).

²⁹ 5. statistiske portræt af iværksættere, Erhvervs- og Byggestyrelsen, 2005.

Den enkeltes motivation for at starte egen virksomhed har afgørende betydning for iværksætteraktiviteten. Undersøgelser viser imidlertid, at motivationen i befolkning for at blive iværksætter er væsentlig mindre i Danmark end i de bedste lande. På en skala fra 0 til 100 ligger Danmark på 42,2, mens de bedste lande ligger på 63,4. Undersøgelsen peger på, at forskellen mellem Danmark og de bedste lande især kan forklares ved de kulturelle og sociale normer relateret til iværksætteri.³⁰

Befolkningen i Region Sjælland og Region Nordjylland er mest risikovillig, mens der er flest i Region Sjælland, på Bornholm og i Nordjylland der har overvejet at blive iværksættere. Da andelen af befolkningen, der har overvejet at blive iværksætter i gennemsnit er godt 40 pct., er der derfor et uudløst potentiale i forhold til den andel, der rent faktisk etablerer sig som iværksættere.

Det kræver kapital at skabe vækst i en ny virksomhed. Et betydeligt antal iværksættere oplever mangel på kapital som en barriere for vækst. Samtidig er der i befolkningen ca. 62 pct., der mener, at det er vanskeligt at starte egen virksomhed pga. mangel på kapital.

Fundamentet for en stærk selvstændighedskultur lægges allerede i skolen og på uddannelsesinstitutionerne. Region Hovedstaden og Bornholm klarer sig bedst, når det handler om at inddrage iværksætteri i undervisningen.

2.9.4. Anvendelse af ny teknologi

Anvendelse af ny teknologi er en vigtig kilde til vækst. Ny teknologi kan være mange ting, fx materialeteknologi, energiteknologi og bioteknologi. En af de absolut vigtigste nye teknologier – og den, som er bedst dækket datamæssigt – er IKT. Informations- og kommunikationsteknologi (IKT) er nemlig en af de teknologiformer, der vurderes at styrke produktiviteten mest. Investeringer i IKT har i løbet af de sidste 10 år bidraget med ca. 0,6 pct. om året til produktivitsvæksten. Da den samlede vækst i arbejdskraftproduktivitet har været aftagende, kan en større andel af denne vækst i dag umiddelbart henføres til IKT.

Anvendelsen af IKT i virksomheder, offentlige institutioner og private husholdninger er omfattende, og området er under fortsat udvikling med henblik på at fremme væksten i erhvervslivet som helhed, sikre en bæredygtig udvikling, opnå serviceforbedringer samt skabe rationaliseringsgevinster.

En ny analyse viser, at virksomheder med integreret IKT-anvendelse har et højere produktivitsniveau end virksomheder med simpel IKT-anvendelse (ca. 10 pct. højere).³¹ Samtidig er virksomheder med integreret IKT-anvendelse mere innovative (63 pct.) end virksomheder med simpel IKT-anvendelse (41 pct.).

Nye analyser peger på, at Region Hovedstaden klarer sig klart bedst med hensyn til anvendelsen af de nyeste teknologier i erhvervslivet med Region Midtjylland og Region Syddanmark på de næste pladser.³²

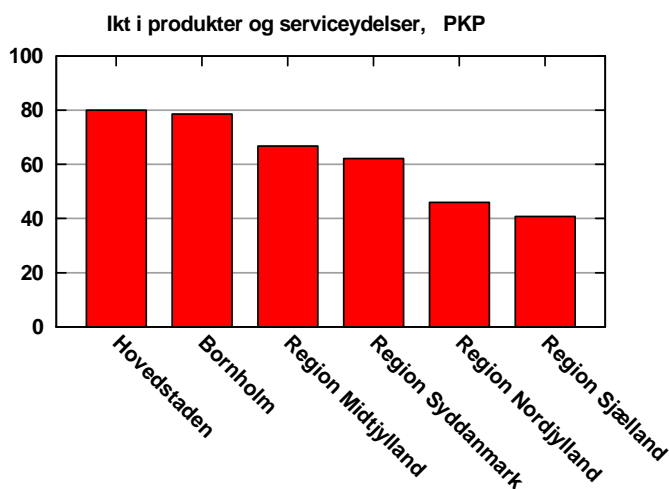
³⁰ *Iværksætterindeks 2005 – Vilkår for iværksættere i Danmark*, Erhvervs- og Byggestyrelsen, 2005.

³¹ *E-business, innovation og produktivitet - Casestudie af 700 danske virksomheder*, Videnskabsministeriet (2005).

³² Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel 2006

Det er især på anvendelsen af IKT i produkter og serviceydelser, at Region Nordjylland og Sjælland klarer sig dårligere end de øvrige tre regioner jf. figur 2.21. Men der er også nordjyske styrkepositioner på IKT-området, hvor fx de nordjyske virksomheder synes langt fremme med hensyn til køb og salg mellem virksomheder via internettet.

Figur 2.21 IKT i produkter og serviceydelser, 2005.

Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsens regionale vækstmodel.

Næsten alle virksomheder med over 10 ansatte i Danmark har IKT og Internetadgang. Fx anvender 90 pct. af virksomhederne IKT til økonomistyring, og 80 pct. af virksomhederne har en hjemmeside. Der er generelt ikke store regionale forskelle i virksomhedernes anvendelse af IKT til basisfunktioner. Derimod er der en vis forskel på i hvor høj grad virksomhederne anvender avancerede IT-systemer.³³ I Region Hovedstaden anvender 35 pct. af virksomhederne avanceret IT, mens det er ca. 25 pct. i Region Nordjylland.

Mens nogle teknologier er fælles for alle virksomheder, herunder en række IKT-ydelser, er det vigtigt at virksomhederne har adgang til – og indgår i samspil om udviklingen af - specialiserede teknologier til fx optimering af produktionsprocessen eller udvikling af nye serviceydelser.

³³ Med "avancerede" IT systemer menes, at virksomhederne kobler forskellige systemer, fx kan ordresystemet kobles til produktionssystemet eller leverandørsystemet.

2.10 Byer

Der er i alt fire byer i Danmark, som er med i Kommissionens Urban Audit. Det er Danmarks fire største byer København, Århus, Aalborg og Odense.

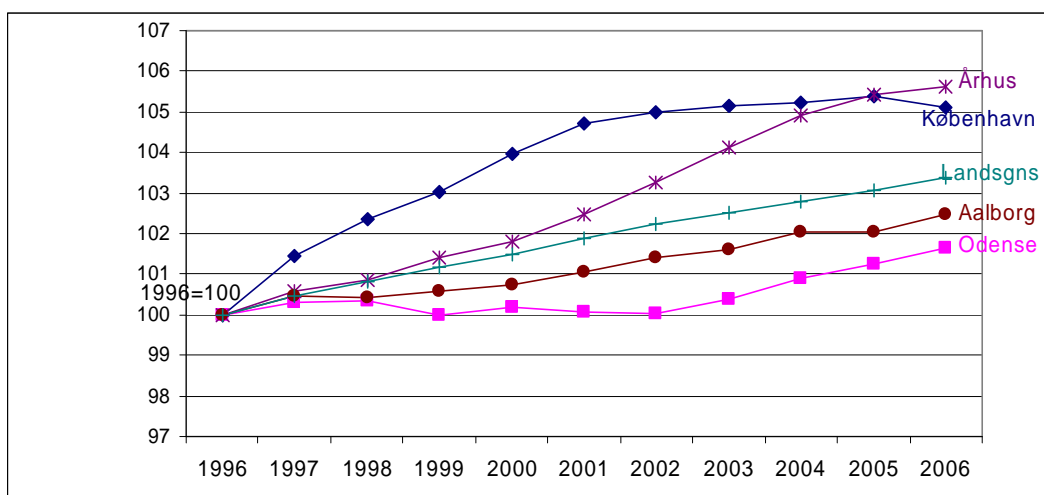
Indikator	EU15	København	Århus	Odense	Aalborg
Registrerede forbrydelser pr. 1000 indbyggere	93,1	149,5	137,1	138,2	100,8
Andel under 20 og over 65 i forhold til befolkningen (forsørgerbyrde)	60,6	44,0	52,5	57,9	57,2
Ikke EU-borgere i pct. af befolkningen	5,2	8,8	5,1	5,1	3,6
Gnsn. årlig ændring i befolkningen over 5 år	0,08	0,92	0,49	0,01	0,21
Ledighed	10,3	4,5	5,2	5,2	5,8
BNP pr. beskæftiget	50.722	81.660	55.569	56.031	56.799

Kilde: Urban Audit, EU-Kommissionen.

Ovenstående tabel viser udvalgte indikatorer fra Kommissionens "Urban Audit". På en række parametre klarer de danske byer sig fint i forhold til EU15. Fx er den demografiske forsørgerbyrde under EU-gennemsnittet. Alle byer bortset fra Odense har en befolkningsvækst, der ligger væsentligt over EU-gennemsnittet. Ligeledes er ledigheden omtrent det halve af EU-gennemsnittet. Samtlige byer har også et BNP pr. beskæftiget, der ligger over EU-gennemsnittet. De danske byers gode placering dækker dog over store variationer de fire byer imellem. København klarer sig bedst fulgt af Århus. Odense og Aalborg klarer sig lidt dårligere. Odense har fx en erhvervsindkomst pr. indbygger, der er 10 pct. under landsgennemsnittet i Danmark.

Alle fire byer (kommuner) har oplevet et stigende befolkningstal i perioden fra 1996 til 2006, jf. figur 2.22. I perioden 1996-2005 har Københavns Kommune haft den største befolkningstilvækst, men blev i 2006 overhalet af Århus. Modsat de to største byer har Odense og Aalborg begge haft en befolkningstilvækst under landsgennemsnittet.

Figur 2.22. Befolkningsudvikling i Danmarks fire største byer 1996-2006 (indeks 1996=100)

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Bortset fra København har alle kommuner en positiv nettoindvandring i 2005. Alle fire byer har fødselsoverskud i 2005.

Der har siden 1996 været en vækst i antallet af indvandrere og efterkommere i alle fire byer. Målt på indvandrere og efterkommeres andel af den samlede befolkning er der store variationer i andelen mellem kommunerne. Københavns Kommune har den største andel indvandrere og efterkommere – her er 19 pct. af den samlede befolkning i kommunen indvandrere og efterkommere. I Århus og Odense er andelen ca. 12 pct., mens den er 7,5 pct. i Aalborg.

Den gennemsnitlige ledighed er faldet betydeligt i perioden fra 1996 til 2006 i alle fire byer. Aalborg har den højeste ledighed på 8,9 pct., mens de øvrige kommuner har en ledighed på 6,2-6,5 pct. af arbejdsstyrken. Det skal ses i forhold til en ledighed på landsplan på 5,4 pct.

Alle fire byer har oplevet en gennemsnitlig årlig vækst i antal arbejdspladser fra 1995-2005, der er over landsgennemsnittet (Aalborg dog tæt på landsgennemsnittet). Væksten har dog været klart størst i København og Århus.

Tabel 2.23. Nøgletal om byer

	Anmeldte voldsforbrydelser pr. 1.000 indb. 2003	Statsborgere fra 3.-lande pr. 10.000 indb. 2005	Indb. i arbejdsm. pol. foranst. pr. 100 17-66-årige 2003	Befolknings-tæthed (indb/km ²) 2004	Ledighed 1. kvartal 2006 i pct. af arbejdsstyrken	Gns. årlig vækst i antal arbejdspladser 1995-2005	Indbyggertal 1. januar 2006
København	2,3	680	2,4	5.685	6,2	0,71	501.158
Odense	2,9	410	2,5	609	6,5	0,57	186.595
Århus	3,2	382	2,2	626	6,2	0,95	295.513
Aalborg	2,1	281	2,7	291	8,9	0,40	163.952
Landsgns.	2,0	316	2,1	125	5,4	0,38	

Kilde: Indenrigsministeriets kommunale nøgletal: www.noegletal.dk

2.11 Miljø

Danmark har et af verdens højeste udslip af drivhusgasser målt pr. indbygger. Det skyldes et relativt højt energiforbrug, og at hovedparten af energien kommer fra afbrænding af fossile brændsler. Udledningen af CO₂ har siden 1990 svinget mellem 10 og 14 tons pr. indbygger pr. år, hvilket er over gennemsnittet i EU.

For at begrænse forbruget af fossile brændsler har Danmark gennem mange år gjort en indsats for at fremme vedvarende energi, især vindenergi, og for at spare på energien f.eks. ved at isolere boliger og bruge miljømærkede varer. Vindenergi dækker en meget høj andel af det danske elforbrug, men den danske vindenergi-kapacitet er ikke så stærkt stigende som den globale kapacitet.

Danmark har forpligtet sig gennem Kyoto-protokollen til at reducere sit udslip af drivhusgasser. Med et reduktionsmål på 21 % er vi et af de lande, der har forpligtet os til den største reduktion, og Det Europæiske Miljøagentur vurderer da også, at Danmark er et af de lande, der ser ud til at have sværest ved at nå reduktionsmålet. Danmark benytter sig af muligheden for de såkaldte Kyoto-mekanismer for at reducere det nationale udslip ved f.eks. at finansiere projekter, der begrænser CO₂ udslippet i udlandet.

2.11.1. Fremme af miljøeffektiv teknologi

Miljøbelastningen fra en stadig mere intensiv og industrilignende husdyrproduktion udgør et problem, som både erhvervet, forskere og myndighederne arbejder hårdt på at løse. Menneskeskabte klimaforandringer er en miljøudfordring, som Danmark bruger mange kræfter på at løfte.

Dansk landbrug, som er en væsentlig erhvervsfaktor i mange yderområder, er blandt verdens mest højteknologiske og effektive. Den kommende miljøregulering af landbruget forudsætter en øget anvendelse af renere teknologi til at reducere forureningen fra landbruget. Der bliver således både brug for ny viden og innovation i landbruget og en innovativ udvikling af kvalitet og avancerede produkter fra landbruget, herunder også inden for økologisk produktion.

Øget anvendelse af renere teknologi inden for landbruget og udvikling af metoder, der kan reducere udledningen fra landbruget, kan derfor have en positiv miljømæssig effekt. Dette gælder ikke mindst i forhold til intensiv husdyravl, der kan have en væsentlig indflydelse på, om Danmark kan leve op til EU's vandrammedirektiv og Natura 2000-målene. Danmark har i dag et lavere fald i udledninger til luften af ammoniak fra landbruget end vores nabolande (bl.a. på grund af stigende produktion af svin).

Verdensmarkedet for teknologier til forureningsbekæmpelse udgør over 4.100 mia. kr., og den årlige vækst er på 5 pct. Det er en efterspørgsel, som trækker teknologisk forskning og innovation med sig. Der er således oplagte muligheder for *win-win-win* mellem miljøbeskyttelsen i Danmark, virksomhedernes vækst og bidrag til løsning af globale miljøproblemer. Det er vigtigt at stimulere forskning og erhvervsliv til at udvikle mere miljøeffektive teknologier og mere miljøvenlige produkter, som både kan afhjælpe verdens miljø- og ressourceproblemer og samtidig skabe vækst og eksport.

Dette er baggrunden for, at regeringen har besluttet at lave en satsning på fremme af miljøeffektiv teknologi, jf. den netop offentliggjorte redegørelse herom³⁴. Ved miljøeffektiv teknologi forstås alle teknologier, der direkte eller indirekte forbedrer miljøet. Det drejer sig både om teknologier til begrænsning af forurening ved hjælp af rensning, om mere miljøvenlige produkter og produktionsprocesser, om mere effektiv ressourcehåndtering og om teknologiske systemer, som reducerer miljøpåvirkningen. Miljøeffekt er ikke nødvendigvis det primære formål for en miljøeffektiv teknologi. Denne forståelse er i overensstemmelse med EU's og OECD's definition af "Environmental Technology".

Miljøeffektiv teknologi kan fx være vindmøller, røggasrensning, vandrensning, enzymer til dyrefoder og vaskepulver, bio-brændstoffs fremstilling, energibesparende pum-

³⁴ Redegørelse om fremme af miljøeffektiv teknologi – vejen til et bedre miljø. Regeringen, maj 2006

per, miljøvenlige erstatninger for phthalater, LED-trafiklys, effektive skibsmotorer, miljøvenlige lakseopdrætsanlæg og præcisionssprøjtemaskiner til landbruget.

Ifølge EU-kommissionens opgørelser udgør EU ca. en tredjedel af det 4.100 mia. kr. store verdensmarked for miljøeffektiv teknologi. USA udgør lidt mere, og Japan udgør ca. halvdelen af EU's andel. Væksten i lande som Kina og Indien vil dog ændre på dette billede. Det internationale energiagentur vurderer, at væksten i den globale økonomi kræver investeringer på energiområdet på godt 3.500 mia. kr. om året i perioden fra 2001 til 2010. I det følgende tiår forventes investeringsbehovet at være ca. 4.500 mia. kr. om året.

Vindmøller, hvor Danmark har en verdensmarksandel på 35-40 pct., har et stort vækstpotentiale. Der er forventning om en mangedobling af den globale vindkraftkapacitet frem mod 2030.

Også markedet for miljøeffektiv teknologi til vandområdet vokser. Vandmiljøet er globalt under pres fra overforbrug og forurening. De årlige globale investeringer i vandsektoren forventes at vokse fra 500 mia. kr. i 1995 til godt 1.000 mia. kr. i 2025 – størst forventes investeringerne at blive i Asien.

På landbrugsområdet forventes den årlige vækst i husdyrproduktionen fremover at blive på 0,5 pct. i industrilandene og 2,6 pct. i udviklingslandene, og tilsvarende vil efterspørgslen efter teknologier, der kan reducere landbrugets tab af næringsstoffer, stige. På globalt plan vurderes potentialet til omkring 750 mia. kr. Tilsvarende tendenser kan ses inden for stort set alle typer teknologi og systemer, som kan reducere miljøpåvirkningen.

2.12 Sammenfatning af danske regioners styrker og svagheder

Langt de fleste områder af Danmark har klaret sig godt det seneste årti. Den økonomiske vækst har været forholdsvis høj, beskæftigelsen og indkomsterne er steget betydeligt, og ledigheden er lav de fleste steder.

De store byer og deres opland har ført an i fremgangen, mens flere af de geografiske yderområder omvendt har oplevet en betydeligt ringere udvikling end landsgennemsnittet. Både indbyggertallet og beskæftigelsen er faldet i flere af de geografiske yderområder, og ledigheden er forholdsvis høj.

En af de store udfordringer for alle danske regioner er den demografiske udvikling. I samtlige regioner vil antallet af borgere i den arbejdsdygtige alder falde i fremtiden, mens antallet af ældre omvendt vil stige. Hvis ikke erhvervsfrekvensen øges, vil store dele af landet således opleve et betydeligt fald i arbejdsstyrken – flere steder bliver reduktionen 10 pct. eller mere frem mod år 2020. Det er en betydelig udfordring at øge erhvervsfrekvensen, ikke mindst i lyset af at Danmark allerede har en høj erhvervsfrekvens i international sammenhæng. Erhvervsfrekvensen for kvinder er dog fortsat lavere end for mænd, og indvandrere og efterkommere har en betydeligt lavere erhvervsfrekvens end landsgennemsnittet.

En anden væsentlig udfordring for de danske regioner er omstillingen til en mere videnbaseret produktion. Hovedparten af den private forsknings- og udviklingsaktivitet finder sted i de større byområder. Det hænger sammen med, at de videntunge virk-

somheder er koncentreret i byerne. Uden for de store byer er fornyelsen i væsentlig mindre grad forskningsbaseret, men mere baseret på samspil med kunder, leverandører mv.

Undersøgelser tyder på, at en ganske stor del – over halvdelen – af de danske virksomheder ikke har tilstrækkelig fokus på fornyelse og udvikling – de er ikke innovative nok. Det gælder overalt i landet, men i særlig grad uden for de store byområder.

En vigtig forudsætning for at gøre erhvervslivet mere innovativt og videnbaseret er arbejdsstyrkens uddannelses- og kompetenceniveau. Det formelle uddannelsesniveau er steget i alle regioner igennem en årrække, men forskellene er blevet udvidet, idet uddannelsesløftet har været størst i de store byområder, som i forvejen havde det højeste uddannelsesniveau. Det gælder især med hensyn til de lange videregående uddannelser. Samtidig er en betydelig del af arbejdsstyrken i alle regioner fortsat helt uden erhvervskompetencegivende uddannelse.

En anden vigtig kilde til fornyelse og udvikling er iværksættere. Der etableres forholdsvis mange nye virksomheder i Danmark, men ikke ret mange af dem kommer for alvor ind i et vækstforløb. Både hvad angår etableringsrate og andel vækstiværksættere er der betydelige regionale variationer. Hovedstaden er i front, mens Nordjylland klarer sig noget ringere end landsgennemsnittet.

Kvaliteten af de menneskelige ressourcer er én af fire faktorer, som analyser af blandt andet OECD indikerer, er vigtig for økonomisk vækst. De tre øvrige faktorer er iværksætter, innovation og anvendelse af ny teknologi. Benchmarkinger af de fem regioner viser, at regionernes styrker og svagheder varierer en del fra vækstkilde til vækstkilde.

Nedenstående swot-diagram tegner et generelt billede af de danske udfordringer. Som analyserne viste, er der stor forskel på, hvordan regionerne placerer sig, så udfordringerne varierer i styrke fra region til region.

2.12.1. SWOT – sammenfatning af den socioøkonomiske analyse

Styrker	Svagheder
<p>Sund samfundsøkonomi Lav ledighed Høj erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens for både mænd og kvinder Fleksibelt arbejdsmarked med stor omsætning og mange jobåbninger Veluddannet arbejdskraft Høj etableringsrate Velfungerende IKT-infrastruktur Særlig kompetence inden for brugerdreven innovation Stort set alle virksomheder har adgang til internet Stort ønske om egen virksomhed blandt befolkning</p>	<p>Produktiviteten er steget forholdsvis langsomt i de sidste 15 år Lav erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens for indvandrere/efterkommere Lav vækst i iværksættervirksomheder Geografiske yderområder har forholdsvis lav vækst og lavt uddannelsesniveau Mangel på kapital til iværksættere og SMV'er Lav risikovillighed blandt befolkning Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel Begrænset mulighed for at modtage undervisning i iværksætteri på uddannelsesinstitutioner Mangel på avanceret IKT-udnyttelse i virksomheder Samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner ikke godt nok Hver tredje virksomhed sender ikke ansatte på efteruddannelse Trods stort ønske om egen virksomhed realiserer kun få ønsket Mange SMV'er uden højtuddannede</p>
Muligheder	Trusler
<p>Styrke samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner Efteruddannelsesforløb målrettet virksomheder Bedre udnyttelse af ledelsespotentialet ved inddragelse af flere kvindelige ledere Bedre udnyttelse af arbejdskraftpotentialet i gruppen af indvandrere, seniorer og handicappede Flere højtuddannede i SMV'er Flere kvindelige iværksættere Flere vækstiværksættere Øge innovationskraften i danske virksomheder Udnytte globaliseringen offensivt til at skabe nye specialiserede job Øge klyngerelationer Øget IKT-integration/anvendelse i SMV'er Øget anvendelse af e-læring Øgede teknologi-kompetencer i arbejdsstyrken</p>	<p>Reduktion af arbejdsstyrken/mangel på arbejdsstyrke pga. demografisk udvikling Arbejdsstyrkens uddannelsesniveau stagnerer: - For få tager en ungdomsuddannelse - For få tager en videregående uddannelse Øget udflytning af arbejdspladser Nogle virksomheder og faggrupper er ikke rustede til at deltage i globaliseringen Globaliseringen medfører øget pres for kompetenceudvikling Dårligere konkurrenceevne som følge af manglende innovation og anvendelse af ny teknologi Lav grad af innovation i virksomhederne</p>

Som det fremgår, kan der identificeres en række styrker og svagheder, muligheder og trusler i forhold til udviklingen af den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse i Danmark.

De danske strukturfondsmidler skal anvendes til at sikre en forstærket indsats på områder, som imødegår de identificerede trusler, og som medvirker til realiseringen af de identificerede muligheder.

Som beskrevet i Danmarks nationale strategiske referenceramme findes der en række nationale initiativer, som skal medvirke til at styrke den regionale konkurrenceevne

og beskæftigelse. Regeringen fokuserer også på dette område i sin globaliseringsstrategi. Strukturfondsindsatsen vil supplere den nationale indsats.

På baggrund af de identificerede styrker og svagheder, muligheder og trusler lægges der således op til, at Regionalfonden skal understøtte udviklingen af innovation og viden via udmøntning af prioriteten ”innovation og viden”, mens Socialfonden skal understøtte udviklingen af flere og bedre job via udmøntning af prioriteterne ”opkvalificering af arbejdsstyrken” og ”udvidelse af arbejdsstyrken”.

2.13. Evalueringer

2.13.1. Evalueringerne af programperioden 2000-2006

Mål 3-programmet (2000-2006)

Der er i slutevalueringen af *Mål 3-programmet* 2000- –2006 (Socialfonden) indeholdt en række anbefalinger til perioden 2007-2013.

Det anbefales, at programmeringen ”øger samspillet mellem Socialfonden og andre nationale strategier og rammebetingelser for vækst.” Samtidig konstateres det i evalueringen, at socialfondsprogrammet i perioden 2000–2006 har haft en meget begrænset relativ finansiel vægt, det vil sige set i forhold til den nationale indsats på de samme politikområder, og at dette forhold har været mest udpræget for så vidt angår de indvidrettede prioriteter. Prioriteterne 1 og 2, der er rettet mod ledige, har blot svaret til ca. 1,5 pct. af de nationale udgifter til aktiv arbejdsmarkedspolitik, hvorimod prioritet 4 iværksætterier adskiller sig væsentligt herfra, idet den relative vægt har været ca. 15 pct.

Begge programmer gøres derfor nu mere direkte vækstorienteret via satsningen på fire vækst drivere, og herunder iværksætterier. Samtidig vil vilkårene for at konstatere en reel merværdi af strukturfondsindsatsen blive bedre.

Slutevalueringen konstaterer også, at det er meget vanskeligt at registrere en positiv beskæftigelses effekt af de indvidrettede foranstaltninger for ledige, hvorimod indsatsen for de ansatte har bidraget positivt til fastholdelse på arbejdsmarkedet og til iværksætterier og haft positive effekter på deltagernes kompetenceudvikling, empowerment og motivation.

Der lægges således vægt på, at socialfondsprogrammet nu orienteres tematisk i modsætning til den tidligere primært indvid- og målgrupperettede tilgang.

Evalueringen anbefaler, at kønsligestilling indtænkes generelt ved formuleringen af programteksten. Dette sikres, eftersom kønsligestilling er et af de af Kommissionen fastlagte tværgående hensyn.

Endelig anbefales det at genoverveje det administrative styrings- og indberetningssystem. Starten på iværksættelsen af denne programperiode falder tidsmæssigt sammen med den danske kommunalreform og ændringerne i den danske administrative struktur, og der vil således automatisk blive ændret på programstyringen på en lang række punkter.

Mål 2-programmet (2000-2006)

2005-evalueringen af det danske mål 2-program giver anbefalinger på en lang række områder, der bl.a. omhandler indsatsens indhold, organiseringen af indsatsen, den geografiske koncentration, informationsindsatsen og mere specifikke anbefalinger vedrørende f.eks. administration og støtteberettigelse.

I relation til den strategiske indsats er særligt anbefalingerne vedrørende indhold, geografi og organisering relevante, mens de øvrige håndteres i tilrettelæggelsen af administrationen og informationsindsatsen samt i fastsættelsen af detaljerede regler om f.eks. støtteberettigelse.

Erfaringerne fra 2000-2006 peger på indholdssiden på, at netværks- og brobygningsprojekter, sidstnævnte især mellem videninstitutioner og virksomheder, bør fremmes. Det samme gælder for projekter, der forbedrer virksomheders rammebetingelser. Derudover opfordres til en anderledes tilgang til anlægsinvesteringer, så disse altid kræves samtænkt med udviklingsprojekter. Flere af anbefalingerne drejer sig også om betydningen af og formen for kompetenceudvikling i nationalt og regionalt perspektiv. Det anbefales således at prioritere netværksskabende projekter og etableringen af kompetencecentre, at styrke det regionale udbud af kompetenceudvikling, og at anvende ”betydelige ressourcer på at øge arbejdsstyrkens generelle kompetenceniveau, med særligt fokus på den ufaglærte del af arbejdsstyrken. Endelig peges der på samtænkning med andre nationale indsatser og puljer og fremme af fondsoverskridende aktiviteter efter forordningsforslagenes regler om fleksibilitet mellem fondene.

Danmarks strategiske fokus på de fire vækstkilder og rammerne herfor i lov om erhvervsfremme ligger i naturlig forlængelse heraf, idet der netop fokuseres på rammebetingelser, herunder f.eks. netværk og brobygning, ligesom tilskud til enkeltvirksomheders anlægsinvesteringer søges begrænset. Dertil kommer en bedre indholdsmæssig samtænkning af de to fonde gennem opmærksomhed på alle vækstkilder under begge fonde og tilskyndelse til at udnytte reglen om fleksibilitet mellem fondene.

Med samtænkningen af de to strukturfondsprogrammer i perioden 2007-2013 og mulighederne for direkte samspil kan der lægges op til, at kompetenceudviklingen sker i netværk. Det regionale uddannelsesudbud vil blive fremhævet som et indsatsområde, og både det generelle kompetenceniveau og en vis fokusering på den kortuddannede del af arbejdsstyrken, jf. VEU-udvalgets anbefalinger, vil indgå i socialfondsprogrammets prioritet 1.

2005-evalueringen peger på behovet for at koncentrere indsatsen i ringere stillede områder, dog kombineret med brobygning til centerområder. Dette afspejles fremover i udnyttelsen af forordningens mulighed for at støtte projekter i hele landet kombineret med det særlige yderområdehensyn i lov om erhvervsfremme.

Endelig er det med den nye administrative struktur fra 1. januar 2007 bl.a. ambitionen at følge op på det behov for et bredere regionalt perspektiv, herunder en bredere inddragelse af erhvervslivet i både strategiformuleringen og den fremtidige projektudvælgelse, som påpeges i 2005-evalueringen. Også samtænkningen med andre offentlige indsatser og puljer søges fremmet gennem organiseringen i vækstfora og etableringen af et nyt vækstråd på statsligt niveau og et regionalpolitisk ministerudvalg.

URBAN (2000-2006)

Urban-programmet er blevet gennemført i Gellerup-Hasle-Herredsvang i den vestlige del af Århus med det formål at bidrage til at gøre området til et blivende bæredygtigt og velfungerende byområde, hvor bæredygtighed forstås i både en økonomisk og en social og kulturel forstand.

I slutevalueringen konkluderes det, at programmet har haft en høj grad af målopfyldelse og værditilvækst, hvilket tilskrives dels en vellykket borgerinddragelse, dels at der er lavet en samlet strategi for området med høje ambitioner, god koordination af indsatsen og efterfølgende opsamling, måling og evaluering af indsatsen. Programmet vurderes også at have bidraget positivt til Lissabon-strategien gennem f.eks. stimulering af iværksætterkulturen, uddannelse, IT, beskæftigelse, ligestilling og social beskyttelse i form af borgerinddragelse.

Med udgangspunkt i den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 og det nye forordningsgrundlag, som - på grund af den begrænsede fleksibilitet mellem indsatsen under henholdsvis Regionalfonden og Socialfonden - ikke rummer samme mulighed for en helhedsorienteret indsats som forordningsgrundlaget for 2000-2006, er der valgt et delvist strategisk skift, hvor der i højere grad fokuseres på byer som vækstmotorer³⁵.

Der vil dog fortsat være mulighed for at fokusere indsatsen mod svagere stillede byområder, hvor der regionalt er behov for en sådan indsats. Dette program vil således kunne bidrage med især projekter inden for iværksætteri og IKT, mens socialfondsprogrammet for 2007-2013 i højere grad vil kunne bidrage inden for uddannelse, beskæftigelse og borgerinddragelse (empowerment).

Nyskabende aktioner (2000-2006)

Nyskabende Aktioner har været et landsdækkende program, der er blevet gennemført i samarbejde mellem landets amter. Hensigten var at øge virkningen og forbedre kvaliteten af strukturfondsprogrammerne ved hjælp af afprøvning af nyskabende regionalpolitiske metoder og praksis.

Erfaringerne fra programmet viser, at det er muligt at fremme videnoverførsel til små og mellemstore virksomheder. Såvel centerområder som yderområder har stort udbytte af at indgå i projekter på tværs af regionerne. Dette samarbejde har potentiale til at skabe den nødvendige kritiske masse ved netop at gå på tværs af regionerne. Samtidig giver det bedre projekter, fordi projektpartnere med stor ekspertise har mulighed for at samarbejde i projekter og derved også trække på fælles erfaringer.

En væsentlig del af yderområdeproblematikken handler om at styrke den innovative kapacitet ved opbygning af og overførsel af viden. Ressourcerne i Nyskabende Aktioner er derfor brugt på opbygning af videnstrukturer, der kan skabe grundlag for overførsel af viden til de berørte virksomheder, men også omvendt, så videninstitutionerne bedre kender behovene og ved, hvad der skal udarbejdes.

³⁵ Meddelelse af 13. juli 2006 fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Samhørighedspolitikken og byerne: byernes og de bymæssige bebyggelses bidrag til vækst og beskæftigelse i regionerne, KOM(2006) 385 endelig

Ifølge evalueringen er de gode resultater opstået inden for områderne: Videnoverførsel og kompetenceopbygning, Innovative metoder og strukturer for regional udvikling og Innovativ brug af IKT. Især har de målrettede virksomhedsprojekter med en eller flere regionale brobygningsaktører formået at få viden ud til virksomhederne. Det viser sig i denne sammenhæng, at virksomhederne er fortsat med det påbegyndte udviklingsarbejde efter gennemførelsen af projekterne.

2.13.2. Ex ante evalueringen for perioden 2007-2013

Programudkastet (version af 5. april 2006) er blevet ex ante evalueret i overensstemmelse med artikel 48 i Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden. Under hvert evalueringstema nedenfor er anført, hvordan Erhvervs- og Byggestyrelsen har forholdt sig til ex ante evaluators bemærkninger i udarbejdelsen af den endelige version af programmet.

Konsulentfirmaet COWI har for Erhvervs- og Byggestyrelsen udarbejdet en uafhængig ex ante evaluering, der omfatter den nationale strategiske referenceramme og de to programmer for Regionalfonden og Socialfonden. For mål- og indikatorsystemet omfatter evalueringen også senere versioner, idet den væsentligste del af udviklingen her er sket efter den 5. april. Resumeet af COWI's slutrapport har følgende ordlyd:

Formål med ex-ante evalueringen

”Denne rapport indeholder ex ante evalueringen af de EU-finansierede Mål2 programmer i Danmark for perioden 2007-2013. Ex-ante evalueringens sigte er at optimere allokeringen af ressourcer og at forbedre kvaliteten af programmeringen. De vigtigste elementer i ex-ante evalueringen er: *relevansen* af strategien i forhold til de identificerede behov; *effektiviteten* i forhold til sandsynligheden for at opnå de fastsatte mål for programmerne; og *nyttens* i form af det sandsynlige impact i forhold til bredere sociale, miljømæssige, og økonomiske mål. Ex-ante evalueringen følger to overordnede guidelines: EU-Kommissionens arbejdspapir om ex-ante evaluering³⁶; og udbudsmaterialet fra Erhvervs- og Byggestyrelsen³⁷.

Dette dokument indeholder evalueringen af de udkast til dokumenter, som de var formuleret i slutningen af marts/tidligt i april. Evalueringen indeholder de overvejelser, observationer og konklusioner, der kunne drages på baggrund af konsultationsprocessen mellem EBST og evaluator, som blev påbegyndt sent i januar og sluttede tidligt i april 2006.

Ex ante evalueringsprocessen

En ex ante evaluering er en interaktiv proces hvorved vurderinger og anbefalinger bliver tilvejebragt af evaluator i forhold til sigtet og indholdet af de programmer, der er lagt i udkast - i dette tilfælde af EBST. Denne ex-ante evaluering har taget form som en iterativ proces, der har indeholdt fire sparrings-møder og en workshop, hvor imellem evaluators observationer er blevet fremsendt til EBST i relation til udkast til

³⁶ European Commission, Directorate-General Regional Policy, The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers - Draft Working paper on Ex Ante Evaluation, October 2005

³⁷ Appendix 1 in the tender document of the National Agency for Enterprises and Construction

forskellige versioner af programmerne. Ex-ante evalueringen har vurderet programmerne på basis af fem nøgletemaer. Disse nøgletemaer udgør nøglekomponenterne i en ex-ante evaluering ifølge EU-Kommissionens arbejdsrapport om ex-ante evaluering. Programmerne som er blevet vurderet i evalueringen er følgende: Danmarks strategiske referenceramme; program for Socialfonden; samt program for Regionalfonden.

Evalueringstema 1

Evalueringstema 1: *Vurdering af strategiens relevans i forhold til udfordringerne identificeret i den socio-økonomiske analyse.* Nøglespørgsmålet, som skal besvares her, er strategiens relevans i forhold styrker, svagheder, muligheder og trusler identificeret i den socio-økonomiske analyse. Danmarks strategiske referenceramme udpeger globaliseringen og de demografiske trends som de vigtigste udfordringer for dansk økonomi.

Globaliseringen medfører en stigende international konkurrence og mere outsourcing. Dette øger behovet for at styrke den danske arbejdsstyrkes færdigheder og kompetencer, således at den er bedre rustet til de krav der stilles i videns-økonomien. Denne observation er særlig relevant i forhold til de danske regioner, hvor man kan observere en stigende forskel på de områder, der oplever en høj vækst, og de områder, der oplever en lavere vækst - også selvom disse forskelle er mindre udtalte end i andre EU-lande.

Med hensyn til den demografiske udvikling har Danmark en aldrende befolkning, hvilket gør det vigtigt at søge at inkludere så mange mennesker som muligt i arbejdsstyrken for at kunne imødegå det stigende pres på velfærdssystemet. Disse udfordringer er også blevet pointeret i rapporterne fra Velfærdskommissionen og fra Globaliseringsrådet.

Inspireret af OECD bygger den danske indgangsvinkel til Mål 2-programmerne for 2007-2013 på en tematisk tilgang, der fokuserer på fire specifikke vækst-drivere: menneskelige ressourcer, innovation, ny teknologi (særligt IKT) og iværksætteri. Med den nuværende stærke danske økonomi vurderer vi, at det er relevant at fokusere på temaer, der direkte eller indirekte stimulerer og styrker vækst i de regioner, der er værst ramt af globaliseringen og outsourcing, og som har et særligt fokus på initiativer, der kan øge beskæftigelsen ved bedre at udnytte potentialet i de mennesker, der enten står uden for arbejdsstyrken, eller som af andre årsager står på kanten af arbejdsmarkedet. På programniveau er den socio-økonomiske analyse stort set ens for de to fonde, hvorimod en mere individuelt præget analyse for hver af programmerne ville styrke den samlede analyse og gøre den mere fokuseret i forhold til sigte og indhold.

Programmet for Regionalfonden indeholder en relativt begrænset analyse af værditilvækst og produktivitet. En styrkelse af analysen på dette punkt ville gøre den mere relevant i forhold til selve programmets stærke fokus på vækst. Dette program prioriterer specielt tre af de i alt fire vækstdrivere (innovation, ny teknologi og iværksætteri), hvilket er i overensstemmelse med den danske erhvervspolitiske indsats på området. Med hensyn til erhvervsstruktur og regional vækst ville analysen blive styrket af en vurdering af de konsekvenser, der udspringer af forskellige vækstrater i regionerne. Ikke desto mindre konkluderer vi, at den endelige SWOT-analyse tilvejebringer en god argumentation for valg af strategi i forhold til de identificerede behov.

I programmet for Socialfonden har man også valgt at prioritere tre vækstdrivere højest (menneskelige ressourcer, innovation og ny teknologi). Programmet koncentrerer sin indsats omkring aktiviteter knyttet til menneskelige ressourcer, og de to andre vækstdrivere kobles til denne. De identificerede demografiske udfordringer i form af en aldrende befolkning lægger op til en indsats, der samler kræfterne om at udvide og øge arbejdsstyrken med hensyn til for eksempel seniorer, indvandrere og andre. Socialfondsprogrammet ville her blive styrket af at inddrage mere eksplicite overvejelser om potentialet og mulige interventioner i forhold til de dele af befolkningen, der står på kanten af arbejdsmarkedet. I denne sammenhæng er det værd at bemærke, at Velfærdskommissionen anslår, at der for øjeblikket er omkring 900.000 inaktive voksne. Det er dog vores konklusion, at SWOT-analysen tilvejebringer en rimelig redegørelse for valget af strategi i forhold til de identificerede behov.”

I bilag 2 til evalueringsrapporten, som indeholder en vurdering af udkastet til regionalfondsprogrammet, bemærker evaluator, at det ville være hensigtsmæssigt med en præcisering i den stort set enslydende socioøkonomiske analyse for de to fonde, således at det forskellige sigte med fondene fremstår tydeligere. Erhvervs- og Byggestyrelsen har i programdokumenterne søgt at tydeliggøre, hvordan de enkelte dele af SWOT'en retter sig mod hver af de to fonde, bl.a. ved at indsætte tekstbokse, der i kort oversigtsform tydeliggør sammenhængen mellem SWOT'en og de udpegede indsatsområder.

I bilag 2 bemærker evaluator endvidere, at der bør sikres eksplicit fokus på såvel videninstitutioner som mindre videnstunge institutioner som f.eks. tekniske skoler i samspillet med private virksomheder. Erhvervs- og Byggestyrelsen har i kapitel 3 præciseret, at der ved videregående uddannelsesinstitutioner forstås alt over folkeskoleniveau, samt brugt tekniske skoler som eksempel på en relevant, praksisnær uddannelsesinstitution.

Evaluators kritiske bemærkninger til analysen af værditilvækst og produktivitet nedtones væsentligt i bilag 2 til evalueringsrapporten, hvor evaluator anfører, at opstillingen af gunstige rammebetingelser under alle omstændigheder antages at kunne øge værditilvækst og produktivitet. Tilsvarende er evaluators bemærkning om, at der savnes en analyse af konsekvenserne af regional ulighed, nedtonet i bilag 2.

Evalueringstema 2

”Evalueringstema 2: *Evaluering af strategiens økonomiske rationale.* Nøglespørgsmålene, som skal besvares her, andrager gyldigheden af den teori, der ligger til grund for strategien tillige med en vurdering af de mulige underliggende policy risks, der er forbundet med valget af prioriteter. Strategien bygger på OECD-studiet: *The New Economy: Beyond the Hype*. Studiet konkluderer, at politikker, der fokuserer på de fire vækstdrivere, er mere tilbøjelige til at skabe en høj og langsigtet vækst sammenlignet med andre politikker. Ex-ante evalueringen viser, at der rent faktisk er et match mellem de indsatsområder, som teorien foreslår, og dem, som er indeholdt i strategien. I forhold til underliggende policy risks vurderes det, at det er lykkedes at finde en passende balance mellem risikoaversion og risikovillighed. I forhold til rationalet for offentlig intervention lever programmerne op til, at de foreslåede områder ikke vil kunne varetages af markedet alene. Det bemærkes, at der i følge Lov om erhvervsfremme ikke må ydes direkte finansiel støtte til enkelte erhvervsvirksomheder, da aktiviteterne ikke må virke konkurrenceforvridende.”

Evaluators har ikke haft bemærkninger, der krævede opfølgning i programmet.

Evaluerings
tema 3

”Evalueringsstema 3: *Vurdering af sammenhænge mellem strategien og regionale, nationale og EU politikker.* Nøglespørgsmålene har her at gøre med, om der er sammenhæng mellem strategien på den ene side, og på den anden side de relevante regionale, nationale politikker samt EU politikker. Dertil kommer en vurdering af om miljøforhold, ligestillings- og etnicitets-aspekter er tænkt ind i strategien. På EU niveau er strategien i overensstemmelse med Lissabon-strategiens mål om beskæftigelse og vækst. Strategien er også i overensstemmelse med EU's strategiske guidelines såvel som forordningerne for EU's Strukturfonde. Danmarks nationale reformprogram bygger på et bevidst samspil med Lissabon-strategien i kraft af programmets fokus på at sikre velfærd og beskæftigelse over det næste årti. Da den strategiske referenceramme tager udgangspunkt i den danske reformstrategi, er der en klar indbyrdes sammenhæng mellem hver af disse strategier. Også i forhold til EU's Samhørighedspolitik er der en god sammenhæng.

Det tids- og organisationsmæssige sammenfald mellem opstart af strukturreformen og en ny strukturfondsperiode sikrer en sammenhængende vækstindsats i de danske regioner, hvor der er god mulighed for synergi mellem strukturfondsindsatsen og den øvrige indsats på regionalt og nationalt plan. Med hensyn til miljøforhold overholder strategien dansk lovgivning, og den strategiske miljøvurdering har ikke givet anledning til særlige bemærkninger grundet indsatsområdernes forholdsvis bløde karakter. Det bør dog understreges, at ifølge § 7 i dansk Lov om miljøvurdering af planer og programmer, bør miljøspørgsmål behandles mere konkret i ansøgningsvejledningerne og i projektbeskrivelserne. Ligestillings- og etnicitetsaspekter er behandlet behørigt i strategien.”

Evaluators har ikke haft bemærkninger, der krævede opfølgning i programmet. Kommissionens bemærkninger har efterfølgende givet anledning til, at der er udarbejdet en strategisk miljøvurdering af programmet. Der henvises i øvrigt til bilag 4.

Evaluerings
tema 4

”Evalueringsstema 4: *Evaluering af forventede resultater og effekter.* Nøglespørgsmålet her er fokuseret på tre aspekter. Det handler for det første om, hvorvidt strategien er veldefineret med klare mål og prioriteter, og om det er realistisk at opnå disse med den foreslåede fordeling af finansielle ressourcer. For det andet handler det om, hvorvidt der er identificeret passende indikatorer for programmerne, der kan danne grundlag for en gennemgående monitorering og fremtidig evaluering af programmernes effekt? Og for det tredje handler det om, hvad vil strategiens indvirkning være i kvantificerbare termer. På det strategiske plan kan det konkluderes, at tilgangen med en vision, fire overordnede mål, nationale mål samt de specifikke mål for programmerne stemmer overens med EU Kommissionens krav til klare mål og programprioriteter. Det kan ligeledes konkluderes, at *tilgangen* er i overensstemmelse med LFA-modellen. Vi savner dog, at der i den strategiske referenceramme gøres bedre rede for de overordnede mål for Socialfonden og Regionalfonden. Det er os bekendt, at dette punkt i øjeblikket uddybes. Der er på dette tidspunkt i processen ikke fremlagt et overordnet budget for anvendelsen af midlerne på fondsniveau, hvilket ikke gør det muligt at gennemføre en præcis vurdering af effekten. Tidligere evalueringer af Mål 3-programmet, som har haft en budgetramme i samme størrelsesorden, peger dog på, at bidraget til aktive ydelser kun har udgjort mellem 1,3% og 1,7% af de samlede årlige udgifter på området i Danmark. De forventede effekter skal rettelig ses i dette perspektiv. På trods af det beskedne bidrag er det dog sandsynligt, at der vil være en langsigtet effekt af programmets aktiviteter (fx kompetenceudvikling), som vil kunne kvantificeres og dermed måles. Set i lyset af det udviklede resultat- og indikatorsystem, som fremgår af EBSTs notat om mål og indikatorer af 30. april 2006, har

man lagt en stor indsats i at leve op til Kommissionens krav til mål- og resultatstyring. Dokumentet præsenterer både den konceptuelle forståelsesramme i form af en LFA-model og beskriver desuden udførligt, hvordan måleskemaer vil blive designet og anvendt i den løbende monitorering af programmerne. Refleksioner og afvejninger af hvem, hvordan og hvornår måleskemaer skal udfyldes indgår også i præsentationen. På dette grundlag kan det konkluderes, at det foreslåede indikatorsystem vil være et godt redskab til den årlige rapportering til Kommissionen, og at monitoreringen således opfylder Kommissionens krav. Det skal dog bemærkes, at nogle af de foreslåede indikatorer er tvetydige og kan blive komplicerede at verificere. Endelig kan det nævnes at evaluator, i mangel af bedre, har foretaget en vurdering af henholdsvis særligt stærke og svage eksempler på indsatsen.”

Evaluator har i bilag 2 til slutrapporten en række bemærkninger til udestående i indikatorarbejdet, men er samtidig opmærksom på Erhvervs- og Byggestyrelsens store indsats for at leve op til EU-kravene og videreudvikle de indikatorer, der var opstillet i programudkastet af 5. april 2006. Erhvervs- og Byggestyrelsen har siden ex ante evalueringen arbejdet intensivt med indikatorsystemet i dialog med Kommissionen såvel som med interne og eksterne eksperter. Der er i arbejdet taget højde for alle evaluators bemærkninger, og et nyt udkast til mål og indikatorer samt kvantificering heraf er skrevet ind i programmerne.

Evaluerings
tema 5

”Evalueringstema 5: *Vurdering af foreslåede implementeringssystemer*. Her vurderes, om der er konkrete enheder og nøjagtige procedurer for implementeringen, om der er egnede monitorerings- og evalueringssystemer, om partnerskaberne er hensigtsmæssige, og om der er brugbare procedurer for udveksling af elektroniske data. Vurderingen af implementeringssystemerne i den strategiske referenceramme fokuserer udelukkende på de partnerskaber, som tænkes anvendt. Samlet set vurderes det foreslåede partnerskab som velegnet til gennemførelse af strukturfondsprogrammerne. Den beskrevne implementeringsproces giver ikke anledning til bemærkninger udover, at strukturreformen - og dermed rammerne for den kommende regionalfondsindsats - endnu ikke er implementeret. Snitflader og konkrete samarbejdsmodeller vil derfor skulle udvikles. Det skal påpeges, at proceduren for finansiel overvågning samt udveksling af data udestår. I forhold til Socialfonden bør det kommende beskæftigelsespolitiske system medtænkes i udviklingen af partnerskaberne, herunder vigtigheden i samarbejdet med de nye arbejdsmarkedsregioner, de kommunale jobcentre samt arbejdsmarkedsrådene (nationalt, regionalt og lokalt). Det skitserede indikatorsystem vil være en vigtig brik i den krævede monitorerings- og evalueringsindsats. Det endelige design og implementering af indikatorsystem udestår stadig, men det vurderes at være på plads inden programopstart. Procedure for udveksling af elektroniske data udestår ligeledes.”

Ud over bemærkningen under evalueringstema 1 om behovet for fokus på praksisnære uddannelser har evaluator i bilag 2 til slutrapporten flere forslag til projekteksempler, f.eks. vedrørende værdikædefokus og sammenhæng til globaliseringen samt formidling af finansieringsmulighederne. Disse er indarbejdet i eksemplerne i kapitel 3.

Strategisk miljøvurdering

I forbindelse med ex ante evalueringen har evaluator i overensstemmelse med annex 3 i ”The New Programming Period 2007-2013: Methodological Working Papers” og lov om miljøvurdering af planer og programmer konkluderet følgende:

Miljøvurderingsmetode

Miljøvurderingen er udarbejdet som en to-delt vurdering af programmets mulige virkninger på miljøet.

Programmet er blevet vurderet i forhold til de overordnede danske målsætninger på miljøområdet, såsom begrænsning af udledning af drivhusgasser, nedbringelse af forureningen fra landbruget, reduktion af transportsektorens bidrag til drivhuseffekten, reduktion af tabet af biodiversitet, herunder en forstærket beskyttelse af NATURA 2000 målene.

De nationale målsætninger, der har været inddraget i vurderingen er:

Emne	Målsætninger
Klima	<ul style="list-style-type: none">• Danmark skal reducere udledning af seks drivhusgasser med 21 procent i perioden 1990 og 2008-12.• Danmark skal halvere udledninger af drivhusgasser i 2030.
Biodiversitet	<ul style="list-style-type: none">• Målsætninger, som fremsat i Danmarks Handlingsplan for Biologisk Mangfoldighed og Naturbeskyttelse i Danmark 2004 - 2009.
Sundhed og miljø	<ul style="list-style-type: none">• Danmark skal i videst mulig omfang beskytte befolkningens sundhed og miljøet mod skadelige miljøfaktorer.
Kemikalier	<ul style="list-style-type: none">• Anvendelsen af kemikalier skal begrænses og kemikalier, som kan have skadelige virkninger på menneskers og dyrs sundhed og på miljøet, skal i videst muligt omfang ulovliggøres.
Luft	<ul style="list-style-type: none">• For at beskytte miljøet som helhed og menneskers sundhed skal koncentrationer af skadelige luftforurenende stoffer undgås, forebygges eller begrænses• Danmark skal bekæmpe forsuring, eutrofiering, og ozon ved jordoverfladen• Effektiv implementering af internationale regler om grænseværdier og/eller tærskelværdier for udledning af SO₂, NO_x, VOC og NH₃ i Danmark år 2010 har top prioritet.
Støj	<ul style="list-style-type: none">• Målsætninger, som fremsat i den nationale strategi til begrænsning af støj
Jord	<ul style="list-style-type: none">• Sikre imod forurening, som kan true nuværende og kommende vandforsyninger, samt jordforurening i byområder ikke giver anledning til sundhedsproblemer

Programmet er også blevet vurderet i forhold til de mulige påvirkninger af de miljøfaktorer, der normalt anvendes til at beskrive den generelle miljøtilstand, og som i øvrigt kræves inddraget i en miljøvurdering i EU Direktivet om Miljøvurdering af planer og programmer³⁸. Disse miljøfaktorer er:

- biologisk mangfoldighed
- befolkningen
- menneskers sundhed
- fauna og flora
- jordbund
- vand
- luft
- klimatiske faktorer
- ressourcer og energi
- materielle goder
- landskab
- kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser
- arkitektonisk og arkæologisk kulturarv, samt
- det indbyrdes forhold mellem disse faktorer

To af disse miljøfaktorer er i en særlig afgrænsningsrapport blevet vurderet således, at der ikke forventes en væsentlig indvirkning på miljøfaktorerne. Indvirkningen på disse to miljøfaktorer vurderes derfor ikke i denne rapport. De to miljøfaktorer er:

- befolkning
- menneskers sundhed

Alle øvrige miljøfaktorer er dels vurderet i rapportens kapitel 5 og dels vurderet i forhold til de i programmet beskrevne indsatser i rapportens bilag 2.

Endelig giver miljøvurderingen forslag til, hvorledes miljøindvirkningerne kan overvåges i programperioden og i forbindelse med vurderingen af programmets afslutning i 2013. Forslag til overvågningsprogram for miljøpåvirkningerne er beskrevet i rapportens bilag 3.

Beskrivelse af programmet

Programmet bygger på tre indsatsområder:

- Innovation, videnopbygning og videndeling
- Anvendelse af ny teknologi
- Etablering af nye virksomheder

Programmet er en del af rammen for den indsats, der skal gennemføres i de nye regionale vækstfora. De regionale vækstfora skal udvikle konkrete regionale vækststrategier ud fra de rammer programmet sætter. De regionalfondsfønsierede initiativer skal udvikles inden for de rammer, de regionale erhvervsudviklingsstrategier sætter. Det er tanken, at ca. en tredjedel af programmets midler skal anvendes til gavn for de såkald-

³⁸ Direktiv 2001/42/EF om Vurdering af bestemte planer og programmets indvirkninger på miljøet

te yderområder. Programmets indhold er overordnet beskrevet med en række eksempler på muligheder for at opnå støtte fra programmets midler. Eksemplerne er

- Særlig fokus på fremme af energieffektiv teknologi og vedvarende energi,
- Særlig fokus på udvikling af turismeerhvervet.
- Særlig fokus på små og mellemstore virksomheder

Programmet lægger også op til at miljøhensyn skal indtænkes i anvendelsen af midler under programmet, hvilket også kan ses af de ovenfor anførte eksempler. Det kan på den anden side ikke udelukkes at programmet vil give støtte til en række anlægsprojekter, der kan medføre væsentlige virkninger på miljøet.

Miljøtilstanden i Danmark

Den eksisterende miljøtilstand i Danmark er beskrevet af Danmarks Miljø Undersøgelser (DMU) i en rapport om miljøtilstanden i Danmark fra 2005. Beskrivelsen er samtidig en beskrivelse af den miljøtilstand, der vil være hvis programmet ikke vedtages.

Klima. Danmark har forpligtet sig til i gennemsnit over perioden 2008-2012 at have reduceret udledningen af drivhusgasser med 21 % i forhold til niveauet i basisåret 1990/95. Udledningen i basisåret er opgjort til ca. 70 mio. tons. Udledningen var i 2003 ca. 74 mio. tons. Klimamålsætningen er et udledningsniveau på ca. 55 mio. tons. Fremskrivninger af drivhusgasudledningen, som er beregnet på baggrund af den seneste energifremskrivning, har vist, at den danske udledning i 2008-2012 vil være knapt 68 mio. tons. pr. år. Lukning af den såkaldte klimamanko på 13 mio. tons pr. år vil i henhold til regeringens allokeringsplan fremlagt i januar 2007 ske både ved stramning af kvoten til de kvoteomfattede virksomheder, yderligere nationale emissionsbegrænsende tiltag.

Luftforurening. Udslippet af svovldioxid, kvælstofoxider og ammoniak bidrager dels til forurening af naturen og dels til eutrofiering, idet nedfald af kvælstofoxider og ammoniak virker som gødning, hvilket for mange naturområder fører til overgødskning. Det samlede udslip af forurende stoffer er faldet med ca. 40 % siden 1990. På europæisk plan er der sket tilsvarende store reduktioner i udslippet af forurende stoffer, som har betydet et fald på ca. 70 % i nedfaldet af svovl i Danmark, og det betyder, at forureningsproblemet med svovlsyre stort set er løst.

Vandmiljøet. Vandmiljøet får tilført næringsstoffer og miljøfremmede stoffer fra sprøjtemidler og andre kemikalier fra landbruget, byerne, industrien og den spredte bebyggelse på landet. Det påvirker kvaliteten af drikkevandet, fordi forureningen siver ned til grundvandet. Grundvandets kvalitet påvirkes af nedsivning af nitrat og sprøjtemidler fra landbrugsjord, og forurening med organiske miljøgifte, som kan stamme fra forurenede grunde, eller med metaller, som kan frigives fra jorden, når grundvandsstanden sænkes. Inden for de seneste 5 år er der fundet sprøjtemidler i 26 % af vandværksboringerne, og i 6 % af boringerne var grænseværdien for drikkevand overskredet. Udledningerne af næringsstoffer til vandmiljøet er faldet meget siden slutningen af 1980'erne, hvor den første vandmiljøplan trådte i kraft. Målsætningen i Vandmiljøplan I var at reducere de samlede udledninger af kvælstof med 50 % og af

fosfor med 80 %. Andelen af spildevand, der renses meget effektivt, er nu over 90 % og tilførslen af kvælstof med spildevand er faldet ca. 74 %, medens det tilsvarende tal for fosfor er ca. 86 %.

Fjorde og havområder. Tilførslen af kvælstof og fosfor til fjorde og havområder varierer med nedbøren, idet den er størst i våde år og lavere i tørre. Når man korrigerer for forskelle i nedbør fra år til år, er de danske tilførsler af kvælstof og fosfor fra land faldet hhv. ca. 43 % og 81 % fra 1989 til 2003. Tilførslen af kvælstof var i 2003 ca. 48.000 tons og af fosfor ca. 1.600 tons. Den største kilde til tilførslen af kvælstof er udvaskningen fra landbruget, mens landbrug, spildevand og spredt bebyggelse bidrager med nogenlunde lige store mængder fosfor.

Land og natur. Set i et hundredårigt perspektiv er der sket en gennemgribende ændring af arealanvendelsen i Danmark. Det bebyggede areal er blevet udvidet, og vejnettet og det opdyrkede areal er øget. Det sidste er bl.a. sket ved hjælp af landindvindingsprojekter og afvanding og dræning af vådområder. Disse udvidelser er sket på bekostning af naturarealerne.

Danmark er fortsat et landbrugsland, selvom landbrugsarealet er faldet til ca. 65 % af det samlede areal. Natur og skove udgør hver ca. 10 %, og resten optages af byer, af huse i det åbne land og af veje

Naturen. De såkaldte Natura 2000 områder består af EF-habitatområder, EF-fuglebeskyttelsesområder og de såkaldte Ramsar-områder, som er vådområder, der i følge Ramsar-konventionen, skal beskyttes. De dækker tilsammen et areal på 6.638 km², hvoraf ca. 30 % er på land og næsten 70 % i havet.

Den naturlige vegetation i Danmark er blandet løvskov, hvorfor mange af de oprindelige danske vilde dyr og planter er knyttet til løvskoven. Skovene har stor betydning for den biologiske mangfoldighed, hvor mere naturlige driftsformer og et varierende træartsvalg medvirker til at øge mangfoldigheden.

Vurdering af programmets indvirkninger på miljøet

Miljøvurderingen af programmet er særlig fokuseret på programmets aktiviteter, der støtter en yderligere udvikling af den alternative energiproduktion. Disse aktiviteter er særlig udviklingen af vindenergi, gennem opstilling af større vindmøller, og udnyttelsen af gylle fra husdyrbrug til biogasfremstilling. Disse to aktiviteter vil sandsynligvis være de to med de mest varige og gennemgående miljøpåvirkninger fra programmet. Miljøvurderingen er ligeledes fokuseret på de mulige anlægsprojekter, som programmets midler kan anvendes til. Miljøpåvirkningen fra disse anlægsprojekter kan være negativ lokalt, særlig et øget ressourceforbrug til bygninger i form af energi, affaldsfrembringelse og udledninger fra evt. transport til og fra anlæg.

Miljøvurderingen af ønsket om at udvikle turismeerhvervet har fokuseret på de muligheder anvendelse af nye teknologier kan have på hidtil ikke-tilgængelig eller svært-tilgængelig natur. De nye teknologier, der kan anvendes i turismesektoren kan betyde, at der kommer flere besøg i uforstyrrede naturområder, fordi det nu bliver nemmere at navigere rundt i naturen. Anvendelsen af nye teknologier kan også betyde at sæsonen udvides. Samlet set kan de nye teknologier betyde at uforstyrrede naturområder i højere grad bliver belastet af et øget antal besøgene.

De overordnede handlemønstre, som programmet lægger op til, vil dog samlet set medføre en væsentlig positiv indvirkning på miljøet, hvis der sammenlignes med en situation hvor programmet ikke bliver vedtaget.

Samtidig skal det understreges at programmets overordnede indvirkning på miljøet vil være positiv, fordi programmet netop kan anvendes til at skabe vækst i miljøvenlige teknologier. Anvendelsen af miljøvenlige teknologier kan på sigt føre til en væsentlig nedsættelse af miljøpåvirkningen fra energiproduktion eller i det mindste en ændring i energiproduktionens belastning af miljøet, idet udviklingen af de miljøvenlige teknologier i højere grad vil belaste arealanvendelsen og landskabsoplevelsen end luft- og vandmiljøerne.

Overvågning af programmets indvirkninger på miljøet

Miljøvurderingen lægger op til, at der med vedtagelsen af programmet iværksættes et løbende overvågningsprogram, som skal sikre, at de væsentlige miljøpåvirkninger overvåges og eventuelle projekter ændres/korrigeres, hvis det bliver nødvendigt af hensyn til indvirkningen på miljøet. Overvågningsprogrammet er lavet således, at det bliver de enkelte projektansøgere, der skal rapportere data nødvendige for at overvåge miljøindvirkningen af det enkelte projekt. Det bliver programmyndigheden - Erhvervs- og Byggestyrelsen - der får ansvaret for det samlede overvågningsprogram.

Der vil i forbindelse med opstilling af det endelige overvågningsprogram blive taget hensyn til EU Kommissionens arbejdsrapport vedrørende evaluering og overvågning af de EU-finansierede operationelle programmer.

Oplysninger om offentlig høring af miljøvurdering

Onsdag den 14. februar 2007 blev regionalfondsprogrammet inkl. miljøvurdering og skrivelse fra Miljøministeriet lagt på www.hoeringsportalen.dk med henblik på offentlig høring i 8 uger. Høringsfristen var således onsdag den 11. april 2007.

Erhvervs- og Byggestyrelsen udsendte i den forbindelse en orienterede e-mail til de væsentligste interessenter i relation til regionalfondsprogrammet: Sekretariatene for de regionale vækstfora, KL, Danske Regioner, Dansk Arbejdsgiverforening, LO og Dansk Industri samt Miljøministeriet og indrykkede desuden den 14. februar 2007 annoncer om høringen i de to landsdækkende dagblade Berlingske Tidende og JyllandsPosten.

Desuden blev høringsmaterialet lagt på Erhvervs- og Byggestyrelsens hjemmeside www.ebst.dk. De indkomne høringsvar er efter høringsfristens udløb gjort tilgængelige på www.hoeringsportalen.dk samt på www.ebst.dk.

3. Strategisk indsats

3.1. Rammer for indsatsen

Indsatsen skal forstærke vækstpoltikken dér, hvor strukturfondsmidlerne er særligt egnede hertil. Indsatsen vil således i overensstemmelse med additionalitetsprincippet³⁹ styrke vækstpoltikken på udvalgte områder, hvor den ikke vil erstatte, men supplere, allerede vedtagne offentlige indsats. Således undgås, at bidrag fra strukturfondene erstatter Danmarks offentlige eller tilsvarende udgifter til strukturformål. Det skal endvidere tilstræbes, at midlerne anvendes til større strategiske satsninger.⁴⁰

Prioriteten "Bedre viden og innovation til sikring af vækst" i Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013 indeholder hovedoverskrifterne forskning og udvikling, innovation og iværksætteri, informationssamfundet og adgang til finansiering. Inden for disse rammer og i naturlig forlængelse af Danmarks strategiske ramme og den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 fokuserer programmet på prioriteten Innovation og viden. Denne prioritet dækker, sammen med prioriteten for teknisk bistand, den samlede indsats under den del af målet om Regional konkurrenceevne og beskæftigelse, der kan opnå tilskud fra Regional fonden.

Såvel i Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013 som i forordningsgrundlaget lægges der vægt på en fokuseret indsats. Danmark vælger at rette fokus i indsatsen mod de af regionalfondsforordningens muligheder under målet *Regional konkurrenceevne og beskæftigelse*, som vurderes at have størst relevans for efterlevelsen af målene i de integrerede retningslinjer for vækst og beskæftigelse (2005-2008)⁴¹.

Som beskrevet i den nationale strategiske referenceramme ønsker Danmark at fokusere på de områder, hvor strukturfondene kan give størst merværdi, herunder bidrage bedst til at udligne regionale forskelle, og hvor der er et behov for en ekstraordinær indsats for at kunne leve op til Lissabon-målsætningerne. Lov om erhvervsfremme⁴², som udstikker de indholdsmæssige og organisatoriske rammer for den kommende danske strukturfondsindsats, indeholder i tråd med Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013 en strategisk fokusering af erhvervsudviklingsindsatsen, hvor først og fremmest indsatsen under de fire vækstkilder prioriteres.

³⁹ Artikel 15 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden

⁴⁰ Programmet vil ikke omfatte store projekter efter artikel 39 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden

⁴¹ Jf. Rådets beslutning 2005/600/EF af 12. juli 2005 om de overordnede retningslinjer for de økonomiske politikker og retningslinjer for beskæftigelsen.

⁴² Lov nr. 602 af 24. juni 2005

I regionalfondsforordningen⁴³, artikel 5, beskrives menuen for aktiviteter, der kan medfinansieres af Regionalfonden under programmerne for regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Størstedelen af indsatsen under dette program vil falde inden for regionalfondsforordningens artikel 5(1), *innovation og videnøkonomi*, med en vis inddragelse af tilskudsmulighederne i forordningens artikel 5(2) og 5(3).

For så vidt angår mulighederne i forordningens artikel 5(3) vurderes det i Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013, at fysiske investeringer i trafikal infrastruktur først og fremmest har strategisk betydning i lande, som er dækket af konvergenismålet. I forlængelse heraf og af det strategiske fokus i lov om erhvervsfremme er trafikal infrastruktur ikke en strategisk prioritet i den danske indsats.

Miljøindsatsen, jf. regionalfondsforordningens artikel 5(2), varetages under dette program som et tværgående hensyn, der skal integreres i indsatsen under hver af vækst-kilderne. Der afsættes derfor ikke særskilte midler til f.eks. biodiversitet (NATURA 2000) eller til risikoforebyggelse. I stedet vil dette program bidrage til indsatsen mod klimaændringer og internalisering af miljøomkostninger gennem integration af miljø- og bæredygtighedshensyn på alle indsatsområder og registrering af forventede miljøeffekter af alle projekter. I afsnit 3.3.3 gives en række eksempler på projekter, som i særlig grad kan bidrage hertil. Under landdistriktsprogrammet for 2007-2013 lægges der betydelig vægt på NATURA 2000-indsatsen, og grænseoverskridende miljøprojekter forventes gennemført under de nye programmer for territorielt samarbejde.

Indsatsen for byudvikling, jf. regionalfondsforordningens artikel 5 og 8, vil i tråd med vækstkildetankegangen også have fokus på at forbedre konkurrenceevne og beskæftigelse, hvorfor byers rolle som vækstmotorer bliver et centralt element i indsatsen. For særlige problemområder i de større byer vurderes indsatser, der følger op på erfaringerne fra det danske Urban II-program, bedst at kunne finde sted under socialfondsprogrammet. Dog lægges der i regionalfondsindsatsen vægt på, at indsatsen inden for de fire vækstkilder efter behov skal komme udsatte områder i såvel større byer som yderområder til gode.

Samtidig med fokuseringen ønsker Danmark programmer med en sådan bredde i indholdet, at indsatsen kan tilpasses regionale og lokale forhold, både indholdsmæssigt og over tid. Indsatsen kan således også understøtte Østersø-strategien, når regionerne vurderer, at deres erhvervsudviklingsstrategier med fordel kan indeholde indsatser på det makroregionale niveau, jf. Rådets beslutning af 29.-30. oktober 2009 om Østersø-strategien⁴⁴. Som det fremhæves i Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013, vil elementerne i en optimal indsats udvikle sig over tid, og det bør være op til hver region og medlemsstat at definere den rette indsats i lyset af områdernes særlige økonomiske, sociale, miljømæssige, kulturelle og institutionelle betingelser.

Med udgangspunkt i den socioøkonomiske analyse, den strategiske ramme og regionalfondsforordningens muligheder beskrives i afsnit 3.3.3 de konkrete aktiviteter, der vil kunne støttes under dette program.

⁴³ Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EF) nr. 1080/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1783/1999.

⁴⁴ Kommissionens meddelelse KOM (2009)248 af 10. juni 2009

3.2 Udvikling af regionale vækstvilkår med henblik på bedre regionale præstationer

Dele af den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 er baseret på den såkaldte regionale vækstmodel. Ifølge modellen findes der lokalt og regionalt en række styringshåndtag, som kan bruges til at påvirke de regionale præstationer. EU-strukturfondsindsatsen kan medvirke hertil ved at understøtte lokale initiativer, som forbedrer de regionale vækstvilkår (rammebetingelser), hvilket på lidt længere sigt også vil give bedre regionale præstationer.

Den socioøkonomiske analyse viser, at alle danske regioner ikke nødvendigvis har de samme udfordringer med hensyn til at styrke den samlede danske vækst og konkurrenceevne og i sidste ende bidrage til at styrke den europæiske vækst.

Globaliseringen udfordrer de danske regioner forskelligt – blandt andet afhængigt af erhvervsstruktur. Dette program skal rumme mulighed for, at alle danske regioner kan iværksætte en målrettet indsats, som bedst muligt imødegår den enkelte regions behov. Strukturfondsindsatsen skal forankres i de regionale erhvervsudviklingsstrategier, som de regionale vækstfora skal udarbejde. De regionale erhvervsudviklingsstrategier skal beskrive både strategi og handlingsplaner for den enkelte regions udvikling.

Regionerne præsterer forskelligt i forhold til de fire vækstkilder. De regionale forskelle viser, at der vil være behov for forskellige regionale indsatser over for de vækstvilkår, der skal forbedres for at skabe regional vækst.

Samlet set identificeres der i SWOT-analysen en række muligheder for indsatser, der kan påvirke vækstvilkårene og dermed forbedre de regionale præstationer. Heraf vurderes følgende områder at have særlig relevans for en indsats under Regionalfonden:

- Styrket samspil mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner
- Forbedret innovationskraft i danske virksomheder
- Forbedrede klyngerelationer
- Offensiv udnyttelse af globaliseringen til at skabe nye specialiserede job
- Forbedret rådgivning til iværksættere med henblik på bl.a. flere kvindelige iværksættere og flere vækstiværksættere
- Forbedrede teknologi-kompetencer i arbejdsstyrken med henblik på bl.a. forbedret IKT-integration/anvendelse i SMV'er

Disse muligheder konkretiseres i afsnit 3.3.3 som mulige indsatser under programmet. Beskrivelsen struktureres efter indsatsområder i den strategiske væstkildetilgang, og på indsatsområdeniveau anvendes en del af de vækstvilkår, der er identificeret i den regionale vækstmodel, til at anskueliggøre indsatsen.

3.3. Indsatsområder og mål med indsatsen

Med henblik på at håndtere de udfordringer, der er identificeret i kapitel 2, og nå de mål, som er opstillet for dette program, vil strukturfondsindsatsen finde sted inden for indsatsområderne

- innovation, videndeling og videnopbygning,
- etablering og udvikling af nye virksomheder,
- anvendelse af ny teknologi og
- udvikling af menneskelige ressourcer.

Som det fremgår af figur 3.3.1, vil langt størstedelen af regionalfondsindsatsen falde inden for de tre første indsatsområder. Indsatsområdet udvikling af menneskelige ressourcer relaterer sig primært til det danske socialfondsprogram. Der opstilles derfor ikke selvstændige mål for udviklingen af menneskelige ressourcer. Da programmerne under Regionalfonden og Socialfonden skal komplementere hinanden i indsatsen over for Danmarks vækstopolitiske udfordringer, indeholder afsnit 3.3.3 imidlertid eksempler på, hvordan dette kan ske under indsatsområdet for menneskelige ressourcer.

På baggrund af den socioøkonomiske analyse og i betragtning af de muligheder, som forordningsgrundlaget giver for programmet, vil vægtningen på programniveau på de forskellige indsatsområder være forskellig. Denne strategiske vægtning vil blive udmøntet ved at tilstræbe og overvåge et minimumsforbrug af de samlede programmidler over hele perioden med henholdsvis 50 % for de to indsatsområder "Innovation, videndeling og videnopbygning" og "Anvendelse af ny teknologi" tilsammen og 20 % for "Etablering og udvikling af nye virksomheder". For så vidt angår overvågning heraf henvises til kapitel 4.

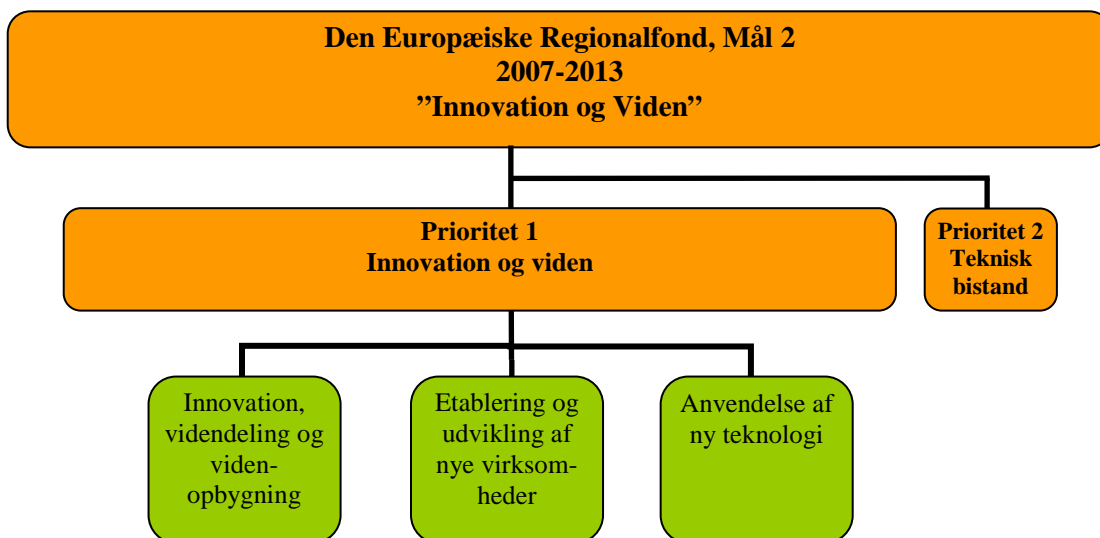
Alle indsatsområder ligger inden for prioriteten Innovation og viden, jf. figur 3.3.1. Dertil kommer en prioritet til teknisk bistand⁴⁵, som indeholder medlemsstatens forberedende arbejde, forvaltning, overvågning, evaluering, oplysningsvirksomhed og kontrolaktiviteter i forbindelse med programmet samt aktiviteter til styrkelse af den administrative kapacitet til gennemførelse af indsatsen.

Inden for hvert indsatsområde vil projekterne blive underopdelt i forskellige kategorier, afhængigt af hvilket vækstvilkår projektet fortrinsvis forventes at påvirke, jf. eksemplerne i afsnit 3.3.3.

Skematisk ser programmet således ud:

⁴⁵ Jf. artikel 46 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden

Figur 3.3.1: Strukturen i Regionalfondsprogrammet

3.3.1. Kvantificering af målene for strukturfondsindsatsen i Danmark 2007-2013

Det Europæiske Råd ønsker, at EU's strukturfonde – Socialfonden og Regionalfonden – skal bidrage til at opfylde Lissabon-målsætningerne om bæredygtig vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse.

I Danmark skal strukturfondene samtidig bidrage til regeringens globaliseringsstrategi, der har som overordnet målsætning, at "Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden."

Det overordnede mål

Danmark er det 7. rigeste land i verden målt på BNP pr. indbygger (købekraftkorrigeret). Da Danmark ligger midt i en gruppe af lande, der har omtrent samme velstandsniveau, kan selv små forskydninger ændre rangordningen. På den baggrund vil den helt overordnede målsætning for strukturfondsindsatsen, inklusiv både regionalfonds- og socialfondsindsatsen, være følgende:

Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til de rigeste lande i verden målt ved BNP pr. indbygger.

Strukturfondsmidlernes andel af Danmarks BNP er yderst beskedent⁴⁶, og selv en meget vellykket strukturfondsindsats vil kun have begrænset effekt på BNP pr. indbygger. Strukturfondsindsatsen kan dog sammen med den øvrige indsats på nationalt, regionalt og lokalt plan *bidrage til at opfylde* de overordnede mål.

⁴⁶ De danske midler til målet om Regional konkurrenceevne og beskæftigelse udgør, inkl. 50 pct. national medfinansiering, kun knap 0,07 pct. af Danmarks årlige BNP. BNP pr. indbygger i Danmark og en række sammenligningslande opgøres og offentliggøres årligt i regeringens Konkurrenceevneredegørelse.

Globale mål for programmets indsatsområder

Strukturfondene skal bidrage til at styrke de regionale og lokale rammevilkår inden for de fire indsatsområder. Det vil styrke erhvervslivets præstationer inden for de fire indsatsområder og herved forøge den økonomiske vækst og beskæftigelse i hele landet.

I det følgende opstilles målsætninger for de tre indsatsområder under dette program. For indsatsområdet *menneskelige ressourcer* opstilles der mål i socialfondsprogrammet. Ligesom med ovenstående BNP-målsætning er det mål, som strukturfondene kun i begrænset omfang kan bidrage til at opfylde. Om målene indfries eller ej kan derfor ikke isoleret tages som udtryk for strukturfondenes effekt.

Målsætningerne tager udgangspunkt i regeringens globaliseringsstrategi og måles med indikatorer, som for størstepartens vedkommende også indgår i den regionale vækstmodel.

Innovation, videndeling og videnopbygning

En vigtig målsætning med strukturfondsindsatsen 2007-13 er at øge innovationskraften i de danske virksomheder, bl.a. ved at øge antallet af højtuddannede i små og mellemstore virksomheder, ved at sikre målrettet uddannelse af alle med henblik på virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft og ved at øge samspillet mellem erhvervslivet og viden- og uddannelsesinstitutionerne.

Ifølge den seneste fælleseuropæiske innovationsundersøgelse, Community Innovation Survey (CIS 3), kan ca. 40 pct. af de danske virksomheder betegnes som innovative, hvilket placerer Danmark på en 10. plads i EU-15 (data vedrører 1998-2000). På denne baggrund opstilles følgende overordnede mål, som strukturfondsindsatsen sammen med den øvrige indsats kan bidrage til at opfylde:

- I 2013 er mindst halvdelen af de danske virksomheder innovative mod 40 pct. i dag (CIS 1998-2000)
- I 2013 er Danmark blandt de 5 mest innovative lande i EU⁴⁷ (målt ved andel innovative virksomheder jf. CIS ovenfor) mod en placering som nr. 9 i dag (CIS 1998-2000).

Det er uvist, hvornår den næste CIS-undersøgelse foreligger, men om det går den rigtige vej med innovationen i dansk erhvervsliv, kan der skaffes nye oplysninger om hvert andet år, hvor Center for Forskningsanalyse (CFA) gennemfører en stor spørgeskemaundersøgelse blandt danske virksomheder.⁴⁸

⁴⁷ Måles ved andel innovative virksomheder jf. CIS ovenfor

⁴⁸ *Indikatorer for dansk forskning og innovation 2005*, Center for Forskningsanalyse. Innovation er i CFA's undersøgelse defineret bredt som nye eller væsentligt forbedrede varer og tjenesteydelser, produktionssystemer, leveringssystemer, markedsføringsmetoder og organisatoriske metoder. CFA leverer det danske input til CIS-undersøgelserne.

Etablering og udvikling af nye virksomheder

Ifølge regeringens globaliseringsstrategi er Danmark på niveau med de bedste lande, når det gælder nyetableringer af virksomheder pr. år. Problemet er, at alt for få af de nye virksomheder for alvor formår at skabe vækst. Kun ca. 5 pct. af de danske iværksættere får hurtigt en høj vækst i omsætningen eller beskæftigelsen inden for de første år – dvs. udvikler sig til vækstiværksættere. I de førende lande er det tre gange så mange.

Strukturfondene kan både påvirke antal nyetableringer og væksten i nye virksomheder. Der opstilles derfor følgende to overordnede mål, som strukturfondsindsatsen sammen med den øvrige indsats kan bidrage til at opfylde⁴⁹:

- I 2013 er etableringsraten i Danmark fastholdt på mindst samme niveau som i dag⁵⁰ (opgjort på årsbasis skal i gennemsnit ca. 10 pct. af samtlige virksomheder være nye virksomheder mod 8,5 pct. i 2003).
- I 2013 er andelen af iværksættere, som udvikler sig til vækstiværksættere⁵¹ forøget til 13 pct. (udgangspunkt ca. 5. pct. i 2003).

Dette er i overensstemmelse med regeringens målsætning om, at Danmark skal op på niveau med de bedste lande med hensyn til vækstiværksættere. Både etableringsraten og andelen af vækstiværksættere opgøres og offentliggøres årligt i regeringens Konkurrenceevneredegørelse.

Anvendelse af ny teknologi

Anvendelse af ny teknologi kan være en væsentlig kilde til at styrke virksomhedernes konkurrencekraft. Indsatsområdet dækker i princippet over en meget bred vifte af teknologier, heriblandt IKT, materialeteknologi og nanoteknologi.

Datamæssigt er kun udbredelsen af IKT godt dækket af indikatorer. Danmarks Statistik offentliggør flere mål for virksomhedernes IKT-anvendelse, heriblandt følgende fem indikatorer (for virksomheder med mindst 10 ansatte): Andel virksomheder, der bruger e-læring, andel virksomheder med bredbåndsforbindelse til internet, andel virksomheder med egen hjemmeside, andel virksomheder, der har afgivet ordrer via internet, og andel virksomheder, der har modtaget ordrer via internet). Det simple gennemsnit af disse fem indikatorer var i 2005 56 pct. Der opstilles følgende overordnede mål, som strukturfondsindsatsen sammen med den øvrige indsats kan bidrage til at opfylde:

⁴⁹ I regeringens globaliseringsstrategi er iværksætter-målene formuleret som følger: a) Danmark skal fortsat være blandt de europæiske lande, hvor der hvert år startes flest nye virksomheder, og b) Danmark skal i 2015 være blandt de lande i verden, hvor der er flest vækstiværksættere.

⁵⁰ Opgøres på årsbasis, skal i gennemsnit ca. 10 pct. af samtlige virksomheder være nye virksomheder

⁵¹ En vækstiværksætter er personen bag en virksomhed, der 5 år efter etablering har mere end 5 ansatte og en omsætning på mindst 5 mio. kr. Herudover skal virksomheden efter sine 5 første leveår have opnået en vækst i antal ansatte og omsætning på mindst 60 pct.

- I 2013 er den gennemsnitlige IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv mindst 75 pct⁵² mod 56 pct. i 2005.

Territorial målsætning

Programmet har fokus på de særlige problemer i danske yderområder, og regeringens opmærksomhed på yderområderne afspejler sig blandt andet i de regionale vækstforas sammensætning og deres forpligtelse til at tage særligt hensyn til regionernes yderområder.

I alt 16 nye kommuner er udpeget som yderområder i 2007-13. Erhvervsindkomsten pr. indbygger i yderområderne er i dag ca. 17 pct. lavere end landsgennemsnittet (simpelt gennemsnit af de 16 kommuners afvigelse fra landsgennemsnittet). Der foreslås følgende målsætning:

- Forskellen mellem erhvervsindkomsten pr. indbygger i yderområderne og landsgennemsnittet må ikke vokse.

Specifikke mål og indikatorer

Ud over de overordnede mål er der opstillet specifikke mål og indikatorer for hvert indsatsområde og for de opstillede projektkategorier. I bilag 1 er en samlet oversigt over programmets mål og indikatorer.

Ud over vækstkilderne består indsatsområdeniveauet (se figur 3.3.1) af fire tværgående hensyn, nemlig miljø, ligestilling, beskæftigelse og territoriale hensyn (yderområder, byer og landdistrikter).

For de tværgående hensyn lægges der i dette program vægt på ikke blot at registrere indsatsen, men også at måle effekter. For alle de tværgående hensyn spørges der således i ansøgningskemaet til, hvorvidt projektet har effekter på disse, og hvori effekten i givet fald består. Sekretariatene for de regionale vækstfora vil for hver ansøgning skulle lave kvalitetstjek af disse oplysninger.

Derudover registreres de territoriale forhold naturligvis i overensstemmelse med Kommissionens gennemførelsesbestemmelser.

Der vil i øvrigt i udvælgelsen af projekter blive givet prioritet til ansøgninger, der tilgodeser tværgående hensyn, jf. afsnit 3.3.3.

⁵² Måles som et simpelt gennemsnit af andel virksomheder, der bruger e-læring, andel virksomheder med bredbåndsforbindelse til internet, andel virksomheder med egen hjemmeside, andel virksomheder, der har afgivet ordrer via internet, og andel virksomheder, der har modtaget ordrer via internet.

3.3.2. Støttemodtagere, typer af investeringer og finansielle instrumenter

Støttemodtagere

Ansøgere om tilskud under dette program skal være juridiske eller fysiske personer. Med afsæt i programmets fokusering på regionale vækstvilkår vil ansøgere typisk være institutioner, herunder offentligt lignende⁵³, fonde og deltagere i netværk. Dertil kommer visse offentlige myndigheder, især kommuner.

Regioners erhvervsudviklingsaktiviteter skal iværksættes i regi af selvstændige juridiske enheder, f.eks. fonde, selvejende institutioner, interessentskaber eller anparts- og aktieselskaber⁵⁴.

Et netværk kan bestå af forskellige parter med relevante kompetencer og/eller behov. I netværk kan f.eks. indgå viden- eller uddannelsesinstitutioner, Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter (GTS), kompetencecentre, brancheorganisationer, erhvervs-servicecentre, lokale erhvervsråd, kommuner, konsulentfirmaer eller andre private virksomheder.

Typer af investeringer

Inden for hvert af indsatsområderne i afsnit 3.3.3 kan der fra Regionalfonden ydes tilskud til to typer af investeringer:

- rådgivning, analyser og udviklingsaktiviteter
- infrastruktur, herunder udstyr og materialer

Denne opdeling følger kategorierne i regionalfondsforordningens artikel 3. For førstnævnte er der tale om støtte til "bløde" projekter, der navnlig kommer SMV'er til gode, såsom rådgivning, etablering af samarbejde og netværk, erfaringsudveksling, udvikling af finansieringsinstrumenter såsom risikovillig kapital, mm., jf. forordningens artikel 3(2)c).

Sidstnævnte er overvejende fysiske investeringer, der hovedsagelig kommer SMV'er til gode, f.eks. i kompetencecentre, iværksætterhuse, virksomhedskuvøser mm., jf. forordningens artikel 3(2)b).

Der ydes ikke inden for rammerne af dette program tilskud til netværksdeltageres anlægsinvesteringer. Der ydes heller ikke direkte tilskud til enkeltvirksomheder, der ikke indgår i et netværk, jf. dog afsnit 3.4.

⁵³ Ved offentligt lignende institutioner forstås institutioner, som følger reglerne i udbudsdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004), jf. artikel 2(5) i RFO(EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006.

⁵⁴ Jf. § 9 i lov om erhvervsfremme (L602 af 24. juni 2005).

Tilskud under programmet vil blive ydet inden for rammerne af statsstøttereglerne og inden for eventuelle godkendte notifikationer, jf. bilag 3.

Inden for investeringstyperne vil der kunne ydes tilskud til forskellige udgifter, f.eks. løn, investeringer i bygninger og udstyr, indkøb af materialer mv. De nærmere regler om støtteberettigede udgifter fastlægges i Erhvervs- og Byggestyrelsens retningslinjer for strukturfondsfinansierede projekter.

Særlige finansielle instrumenter

I henhold til Lissabon-strategiens aspekt om viden og innovation er forbedring af investeringer i forskning og udvikling, fremme af innovation, anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi og bidrag til et stærkt europæisk industrigrundlag vigtige elementer for vedvarende vækst.

Danmark undersøger muligheden for en implementering af JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises initiative). Den Europæiske Investeringsfond og Danmark har arbejdet tæt sammen for at evaluere de specifikke markedsfejl inden for finansiering til SMV'er. Det analytiske arbejde har identificeret forskelle på udbud og efterspørgsel og regionale ubalancer inden for finansiering til SMV'er i Danmark. En række finansielle instrumenter tilpasset forskellene på udbud og efterspørgsel og de regionale ubalancer er blevet forberedt.

På den baggrund er implementering af en JEREMIE fond under strukturfondsprogrammerne en mulighed, som kan skabe en portefølje af instrumenter, der af natur er revolverende for dermed at maksimere det potentielle afkast for den danske økonomi. Instrumenterne kan implementeres i partnerskab med den private sektor og kan inkludere:

- Et egenkapitalinstrument, der skal arbejde med udvalgte business angels for derigennem at matche finansieringer eller investeringer i SMV'er.
- Et teknologioverførselsinstrument, der i samarbejde med F&U-centre, sigter mod at investere i teknologier, der løser problemer i virksomhederne.
- Egenkapitalfonde der sigter mod opstart af virksomheder og investeringer i højrisiko SMV'er.
- Garantiinstrumenter rettet mod at mindske risikoen i banksektorens investeringer, så de kan udvide deres låneportefølje til førstegangsværksættere og allerede eksisterende iværksættere.
- Øvrige instrumenter rettet mod de specifikke behov fra de seks regionale vækstfora i Danmark.

Listen af instrumenter skal betragtes som indikativ og ikke udtømmende.

Det er på den ene side vanskeligt at skønne om fondens størrelse. På den anden side skønnes kritisk masse næppe at kunne opnås under 50 mio. €. Men også denne løbsstørrelse skal betragtes som indikativ.

Når ovenstående proces er afsluttet til Erhvervs- og Byggestyrelsens tilfredsstillelse, vil Danmark kunne implementere JEREMIE-initiativet og anvende både regionalfonds- og socialfondsmidler her til. De endelige detaljer vil da blive forelagt Kommissionen via notificeringsprocessen.

En implementering af JEREMIE-initiativet vil ske med henblik på finansiering af investeringer i SMV og mikrovirksomheder, jf. art. 44 i Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999.

3.3.3. Konkretisering af indsatsen

Prioritet 1. Innovation og viden

Overordnet fokuseres der som tidligere nævnt på indsatsområder inden for de fire vækstskilder, men med de tre områder *1) innovation, videndeling og videnopbygning, 2) etablering og udvikling af nye virksomheder, og 3) anvendelse af ny teknologi* som særligt relevante i regionalfondssammenhæng.

Dette indebærer en afgrænsning af indsatsen fra projekter, som ikke har et direkte vækstskildefokus, f.eks. infrastrukturprojekter med generelt attraktivitets-, bosætnings- eller turismesigte, generelle analyser af erhvervsudviklingen i et område, webportaler til generel fremme af et område eller renovering af arealer uden et specifikt vækstskilderelateret formål.

Programmet er ikke rettet mod bestemte brancher eller sektorer. Regionalfondsforordningen indeholder dog en mindre udvidelse af turismebranchens muligheder i forhold til andre brancher, idet der ifølge artikel 5(2)f kan ydes tilskud til fremme af natur- og kulturressourcerne som potentiale for udviklingen af bæredygtig turisme.

Der vil eksempelvis kunne ydes tilskud til projekter, der understøtter og bevarer en natur- eller kulturværdi, og til markedsføring heraf, hvorimod generelle markedsføringskampagner for turismeområder ikke vil kunne støttes. Også i regi af landdistriktsprogrammet vil der kunne gennemføres visse turismeprojekter, jf. kapitel 6.

Trafikal infrastruktur er som nævnt i afsnit 3.1 ikke en strategisk prioritet i den danske indsats, hvorfor der ikke ydes tilskud til fysiske investeringer i f.eks. jernbaner, veje, havne og lignende. Mindre investeringer i trafikal infrastruktur, der naturligt indgår som en del af et tilskudsberettiget projekt, hvis hovedformål er et andet end den trafikale infrastruktur, kan dog opnå tilskud under programmet. Det kunne eksempelvis være en sti, der giver adgang til en kulturel attraktion, eller en P-plads ved et iværksætterhus.

For ethvert projekt under programmet gælder *additionalitetsprincippet*, som på projektniveau indebærer, at der ikke ydes tilskud til projekter, som ville være blevet gennemført uden strukturfondsstøtten. Regionalfondsstøttede aktiviteter skal således være supplerende i forhold til den allerede eksisterende danske indsats på det pågældende område. Aktiviteterne må ikke træde i stedet for en national lovpligtig indsats. Ansø-

geren skal som minimum sandsynliggøre og erklære, at projektgennemførelsen ikke ville kunne finde sted i samme omfang, på samme tidspunkt eller inden for samme tidsramme uden tilskuddet.

Derudover gælder det generelt, at der ved udvælgelsen af projekter skal lægges vægt på de tværgående hensyn (miljø, ligestilling, beskæftigelse samt yderområder, landdistrikter og byer). Tankegangen er, at det regionale vækstforum ved valg mellem to projekter, som i øvrigt har samme kvalitet, vælger det projekt som samtidig har størst positiv effekt i forhold til de tværgående hensyn.

Programmets muligheder beskrives nedenfor ved hjælp af eksempler. *Eksemplerne er ikke udtømmende*. Integrationen af de tværgående hensyn er blevet overvejet for hvert enkelt indsatsområde. Relevansen af de tværgående hensyn kan variere mellem indsatsområderne, og derfor er ikke alle tværgående hensyn beskrevet inden for alle indsatsområder. I forlængelse heraf er beskrivelsen af indsatsen under de tværgående hensyn udelukkende *eksempler til inspiration*.

For miljøhensynet skal det fremhæves, at Danmark har en særlig udfordring i efterlevelsen af Kyoto-protokollen. Derfor sættes der i eksemplerne blandt andet fokus på muligheden for tilskud til projekter, der bidrager til at reducere udledningen af drivhusgasser. Dette udelukker selvfølgelig ikke projekter med andre, positive miljøeffekter, og i programovervågningen vil der løbende ske en registrering af miljøindsatsens indhold. Miljømæssige konsekvenser skal vurderes for hvert enkelt projekt med henblik på at fremme projekter med positiv miljøeffekt og så vidt muligt undgå projekter med negativ miljøeffekt. Vurderingen skal dels ske i ansøgningsmaterialet, hvor ansøger giver en kvalitativ vurdering, dels ved at man regionalt i forbindelse med forelæggelse for vækstfora foretager en afvejning af eventuelle modstridende erhvervsudviklings- og miljøinteresser. Miljø- og planlovgivningen, herunder reglerne om miljøkonsekvensvurderinger, skal også overholdes.

En række geografiske områder er udpeget som yderområder, jf. Danmarks nationale strategiske referenceramme. For yderområderne skal det understreges, at beskrivelserne i det følgende hverken begrænser eller udvider tilskudsmulighederne i yderområder i forhold til tilskudsmulighederne i andre områder. *Eksemplerne er til inspiration*, og en indholdsmæssig differentiering af tilskudsmulighederne mellem et yderområde og den øvrige del af en region vil kun finde sted, hvis det regionale vækstforum vælger at differentiere. Det er således op til de regionale vækstfora ud fra deres regionale erhvervsudviklingsstrategier at vurdere, hvordan indsatsen skal fokuseres ud fra yderområdernes særlige behov. Dette kan eksempelvis ske ved i yderområder at tillade særlige projekttyper eller -temaer, som vækstfora ikke ønsker at støtte i de øvrige områder.

Innovation, videndeling og videnopbygning

Regionalfondsindsatsen under dette indsatsområde vil især kunne påvirke vækstvilkår i form af **regional innovationskapacitet**, **samspil om innovation** og **klyngerelationer**. Den regionale innovationskapacitet kan således f.eks. påvirkes via lokale videninstitutioners rolle som innovationspartnere, klyngerelationer kan forstærkes via samarbejde og videndeling i klyngerne, og samspillet om innovation kan styrkes via

fremme af samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner, mellem virksomheder og teknologisk service og mellem virksomhederne indbyrdes.

Uddannelsesinstitutioner kan være både videregående og højere uddannelsesinstitutioner. Ved videregående uddannelsesinstitutioner forstås i dette program institutioner over folkeskoleniveau, f.eks. praksisnære uddannelsesinstitutioner såsom tekniske skoler.

Nedenfor nævnes – ikke udtømmende – eksempler på, hvordan vækstvilkårene kan påvirkes ved gennemførelse af projekter med regionalfondstilskud.

For *regional innovationskapacitet* kunne eksempler på projekter være:

- Forsknings- og udviklingsprojekter inden for forskellige teknologiområder med henblik på at styrke virksomheders innovationskompetencer, herunder f.eks. oprettelse og drift af netværk, køb af udstyr eller opførelse/indretning af bygninger
- Udarbejdelse af teknologiprognoser og internationale sammenligninger af innovationspolitikker
- Kampagner rettet mod SMV'er, f.eks. for at profilere brugerdriven innovation, herunder medarbejderdriven innovation, eller afknopning eller bruge succesfulde innovative virksomheder som rollemodeller
- Etablering af startfaciliteter, der understøtter SMV'ers forsknings- og udviklingskapacitet og innovationskompetencer

For *samspil om innovation* kunne eksempler på projekter være:

- Fremme af især SMV'ers samarbejde om innovation, forskning og udvikling, både inden for brancher og på tværs af brancher, f.eks. gennem tilskud til projektrelaterede lønudgifter, køb af udstyr og omkostninger relateret til samarbejdet
- Styrkelse af det offentligt-private samarbejde om udvikling af nye teknologier, f.eks. gennem tilskud til projektrelaterede lønudgifter, køb af udstyr og omkostninger relateret til samarbejdet
- Fremme af især SMV'ers netværk med viden- og uddannelsesinstitutioner, f.eks. med henblik på nedbrydning af kulturbarrierer mellem faglærte virksomhedsejere og videnarbejdere/højere læreanstalter, f.eks. gennem tilskud til projektrelaterede lønudgifter og drift af netværk
- Fremme af netværk med henblik på innovation mellem virksomheder i hele værdikæden, herunder udenlandske virksomheder, f.eks. gennem tilskud til drift af netværk
- Etablering af kompetencecentre, der styrker den regionale innovationskapacitet inden for bestemte brancher eller teknologier
- Etablering af infrastruktur der vedrører fælles service- og tjenesteydelser, f.eks. biblioteker og andre informationscentre, som medvirker til at forbedre virksomhedernes konkurrencedygtighed, omstillingsevne og evnen til at indgå i samarbejder

- Etablering af innovative måder at organisere den offentlige sektors tjenesteydelser til erhvervslivet på, f.eks. gennem nye samarbejdsformer på tværs af kommuner og ved oprettelse af selvejende institutioner
- Fremme af samarbejde om innovation mellem virksomheder og kulturelle institutioner

For *klyngerelationer* kunne eksempler på projekter være:

- Fremme af især SMV'ers netværk og klyngedannelse
- Fremme af især SMV'ers underleverandørnetværk
- Analyser af mulighederne for at skabe klynger eller fremme væksten af klynger, herunder inden for etniske enklaver eller mellem etniske og danske virksomheder

Særlige eksempler på projekter der tilgodeser de tværgående hensyn

De tværgående hensyn bør indtænkes i alle projekter. Der vil imidlertid være projekter, som i særlig grad har effekt inden for ét eller flere af de tværgående hensyn. Nedenfor gives til inspiration eksempler på sådanne projekter.

- Samarbejde mellem virksomheder i yderområderne og viden- og uddannelsesinstitutioner om innovation, forskning og udvikling
- Formidling af ny viden fra videninstitutioner til virksomheder i yderområderne
- Ansættelse af personer hos teknologiske serviceinstitutioner der – via lokale erhvervsserviceenheder - skal være opsøgende (bindeled) til virksomheder i yderområder
- Lokale innovationsklubber på praksisnære uddannelsesinstitutioner, som også findes i yderområderne
- Øget anvendelse af ny teknologi i turismebranchen, f.eks. GPS-/Galileo-systemer til guiding
- Innovative kampagner til profilering af naturværdier, herunder især natur af fællesskabsbetydning, med henblik på udvikling af bæredygtig turisme
- Udvikling - f.eks. i et samspil mellem turisterhvervet og andre sektorer - af nye oplevelseskoncepter og -produkter
- Etablering af faciliteter for oplevelse af naturværdier som led i udvikling af lokalområdernes turisme, herunder især natur af fællesskabsbetydning, under hensyntagen til adgangsforhold for handicappede
- Profilering af fødevarers historie i turismeøjemed, f.eks. fisk eller andre fødevarer, hvor yderområdet kan "brandes" på en bæredygtig måde, med henblik på at forbedre afsætningsmulighederne for en bred kreds af SMV'er
- Profilering af mangfoldigheden (kulinarisk, kulturelt etc.) som brand, f.eks. i relation til oplevelsesturisme, med henblik på at forbedre afsætningsmulighederne for en bred kreds af SMV'er
- Dannelse og videreudvikling af især SMV'ers klynger og partnerskaber inden for vedvarende energi, vand, industriel bioteknologi, mega-vindmøller, bio-brændstof, brint/brændselsceller, bølge- og solenergi og andre miljømæssige styrkeområder
- Forsknings- udviklings- og demonstrationsprojekter vedrørende miljø- og energieffektive teknologier og spredning af viden herom til gavn for SMV'er

- Rådgivning til især SMV'er der ønsker at højne deres miljøprofil ved at indføre højere miljøstandarder end påkrævet af lovgivningen
- Videreudvikling af offentlige/private netværkssamarbejder på miljøområdet
- Understøttelse af offentligt/privat samarbejde med henblik på innovation på handicapområdet
- Styrkelse af danske virksomheders, videninstitutioners, kommuners og regioners deltagelse EU's 7. forskningsrammeprogram, herunder deltagelse i ERA-net og teknologiplatforme
- Fremme af teknologier, der kan mindske næringsstofafgivelsen fra gylle, mindske lugtgener og ammoniakfordampning og bidrage til effektiv udnyttelse af husdyrgødningens potentiale som gødningsmiddel og energikilder – herunder gennem gylleseparation og bio-forgasning og forbedre metoderne til udbringning af gylle
- Fremme af initiativer vedrørende den praktiske anvendelse af miljøeffektive projekter i husdyrproduktionen gennem demonstrationsprojekter

De nævnte eksempler viser den konkrete udmøntning af Fællesskabets og den nationale strategiske ramme kombineret med den socioøkonomiske analyse af danske regioner. Oversigten nedenfor illustrerer sammenhængen mellem den socioøkonomiske analyse (SWOT), den strategiske tilgang udmøntet i den regionale vækstmodel, programmets indsatser i form af eksempler og målingen af programmets resultater.

Programmeringslogik - Innovation, videndeling og videnopbygning

SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
<p>Samarbejdet mellem virksomheder og videninstitutioner er ikke godt nok</p> <p>Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel</p>	<p>Styrke samspillet mellem virksomheder og viden- og uddannelsesinstitutioner</p> <p>Øge innovationskraften i danske virksomheder</p> <p>Øge klyngerelationer</p>	<p>Dårligere konkurrenceevne som følge af manglende innovation og anvendelse af ny teknologi</p>
Vækstvilkår, som indsatsen skal påvirke, og eksempler på indsatsen		
Regional innovationskapacitet	Samspil om innovation	Klyngerelationer
<p>Forsknings- og udviklingsprojekter, f.eks. inden for en bestemt teknologi</p> <p>Udarbejdelse af teknologiprognoser og internationale sammenligninger af innovationspolitikker</p> <p>Etablering af startfaciliteter, der understøtter SMV'ers forsknings- og udviklingskapacitet</p>	<p>Styrkelse af offentligt-privat samarbejde om udvikling af nye teknologier</p> <p>Fremme af SMV'ers netværk med viden- og uddannelsesinstitutioner</p> <p>Etablering af kompetencecentre, der styrker den regionale innovationskapacitet inden for bestemte brancher eller teknologier</p>	<p>Fremme af SMV'ers netværk og klyngedannelse</p> <p>Fremme af SMV'ers underleverandørnetværk</p> <p>Analyser af mulighederne for at skabe klynger eller fremme væksten af klynger</p>
Måling af indsatsen		
Regional innovationskapacitet	Samspil om innovation	Klyngerelationer
Output	Output	Output
<p>Andel af de deltagende virksomheder/institutioner-/organisationer, der angiver, at de har styrket deres innovationskompetencer</p>	<p>Antal samarbejder om innovation i projekterne</p>	<p>Antal samarbejder om innovation i projekterne</p>
Resultat	Resultat	Resultat
<p>Antal virksomheder/institutioner/organisationer, der angiver, at de som resultat af regionalfondsindsatsen er blevet mere innovative</p>		
Impact		
<ul style="list-style-type: none"> • Andelen af alle danske virksomheder, som er innovative • Danmarks placering på listen over mest innovative lande i EU 		

Indsatsen skal medvirke til at styrke dansk erhvervslivs innovative kapacitet gennem styrkelse af virksomhedernes innovationskompetencer. Innovation kan defineres som udvikling af produkter, produktionsprocesser, serviceydelser eller koncepter. Innovation kan opstå på forskellig måde, f.eks. på baggrund af forskning og udvikling eller

på baggrund af tilbagemeldinger fra virksomhedernes kunder eller samarbejdspartnere.

Forskningsdrevet innovation udspringer af aktiviteter i virksomhedernes forsknings- og udviklingsafdelinger eller af et samarbejde mellem virksomhederne og det offentlige forskningssystem. Brugerdrevet innovation kan være mere praksisorienteret og foregå i et samspil, hvor medarbejdere i en virksomhed finder løsninger på problemstillinger, som opstår i produktionen eller via eksterne tilbagemeldinger.

Som nævnt i kapitel 2 har en stor del af de danske virksomheder – især uden for de store byområder - ikke tilstrækkelig fokus på fornyelse og udvikling. Der er derfor brug for at fremme såvel den forskningsbaserede som den brugerdrevne innovation.

Forsknings- og udviklingsaktiviteter finder i Danmark i vidt omfang sted i virksomhederne som led i innovationsprocesser. Indsatsen inden for forskning og udvikling vil derfor blive styrket af aktiviteterne under indsatsområdet innovation, videndeling og videnopbygning, selv om forskning og udvikling ikke er en eksplicit del af den danske strategi.

Etablering og udvikling af nye virksomheder

Regionalfondsindsatsen under dette indsatsområde vil især kunne påvirke vækstvilkår i form af **udbud af offentlig og privat rådgivning, finansiering til iværksætterne og iværksætterkulturen**. Indsatsen målrettes disse områder, og rammebetingelserne kan påvirkes gennem f.eks. rådgivningsfaciliteter, udviklingsparker, lånemuligheder og holdningspåvirkning.

Nedenfor nævnes – ikke udtømmende – eksempler på, hvordan vækstvilkårene kan påvirkes ved gennemførelse af projekter med regionalfondstilskud.

For **udbud af offentlig og privat rådgivning** kunne eksempler på projekter være:

- Rådgivning, erfaringsudveksling og etablering af administrative fællesskaber i forbindelse med startfaciliteter for SMV'er
- Udvikling af nye modeller for rådgivning om etablering af nye virksomheder eller overtagelse af eksisterende virksomheder (generationsskifte) og implementering af disse modeller i form af konkrete værktøjer. Modellerne kan f.eks. fokusere på nye former for offentligt-privat samspil eller på generationsskifte, hvor borgere af anden etnisk herkomst end dansk overtager en eksisterende virksomhed
- Rådgivning til lidt ældre virksomheder ("10-års-eftersyn")
- Dannelse af iværksætternetværk for især SMV'er, eventuelt med en mentor tilknyttet
- Udvikling af specialiserede regionale netværk af iværksættervejledere
- Etablering af virksomhedskuvøser, som evt. omfatter både fysiske faciliteter og rådgivningspersonale, for SMV-iværksættere med henblik på at styrke SMV'ers forsknings- og udviklingskapacitet
- Etablering af startfaciliteter, som fremmer især videnintensive SMV'ers kapacitet inden for forskning og udvikling

- Etablering af idéværksteder i tilknytning til viden- og uddannelsesinstitutioner
- Etablering af studiemiljøer inden for temaer med stort vækstpotentiale

For *finansiering til iværksættere* kunne eksempler på projekter være:

- Udvikling og implementering af nye modeller for udlån til SMV-iværksættere og generationsskifter gennem engagement af lokale banker, realkreditinstitutter, potentielle private investorer m.fl.
- Udvikling og implementering af nye modeller for hjælp til SMV'er i økonomiske vanskeligheder (early warning systems)
- Udvikling og implementering af nye modeller, der kombinerer nye SMV'ers adgang til kapital med rådgivning
- Udvikling og implementering af nye modeller for mikrolån til SMV'er kombineret med rådgivning
- Styrkelse af formidlingen til SMV-iværksættere om finansieringsmuligheder, f.eks. via hjemmeside, hvor offentlige og private finansieringsmuligheder samles.

Finansieringsinstrumenterne kan alene stilles til rådighed for SMV'er.

For *iværksætterkultur* kunne eksempler på projekter være:

- Analyser af et lokalområdes erhvervsstruktur med henblik på lokalisering af åbninger for iværksættere, fremme af lokale virksomhedsklynger etc., herunder behov og muligheder for at kvalificere virksomheder (ledere og medarbejdere) og ledige borgere til den ønskede udvikling af lokalområdets erhvervsstruktur
- Analyse af specifikke segmenter af erhvervsstrukturer som led i udvikling og implementering af regionale eller lokale erhvervs politikker, herunder fremme af etnisk iværksætteri inden for nye brancher samt generationsskifte
- Analyser af de store byers kreative potentiale for iværksætteri
- Kampagner, der profilerer iværksætteri som kilde til øget vækst, herunder f.eks. iværksætterpriser

Særlige eksempler på projekter der tilgodeser de tværgående hensyn

De tværgående hensyn bør indtænkes i alle projekter. Der vil imidlertid være projekter, som i særlig grad har effekt inden for ét eller flere af de tværgående hensyn. Nedenfor gives til inspiration eksempler på sådanne projekter.

- Rådgivningsforløb for turistbranchen med henblik på indsatsen i yderområder
- Rådgivning målrettet etniske grupper, herunder rådgivning om stabilisering af nye virksomheder
- Kampagner rettet mod etniske iværksættere
- Rådgivning målrettet handicappede iværksættere
- Analyser af yderområdets og udsatte byområdets iværksætterpotentiale og barrierer for iværksætteri
- Understøttelse af SMV-iværksættere inden for energi- og miljøteknologi, f.eks. via nye rådgivningstilbud
- Større vægt på rådgivning om miljøforhold i iværksætterrådgivningen

- Understøttelse af SMV-iværksættere inden for energi- og miljøteknologi, f.eks. via nye rådgivningstilbud

De nævnte eksempler viser den konkrete udmøntning af Fællesskabets og den nationale strategiske ramme kombineret med den socioøkonomiske analyse af danske regioner. Oversigten nedenfor illustrerer sammenhængen mellem den socioøkonomiske analyse (SWOT), den strategiske tilgang udmøntet i den regionale vækstmodel, programmets indsatser i form af eksempler og målingen af programmets resultater.

Programmeringslogik – Etablering og udvikling af nye virksomheder

SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
Lav vækst i iværksættervirks. Mangel på kapital til iværksættere og SMV'er Lav risikovillighed i befolkningen Kun få realiserer ønsket om egen virksomhed	Flere vækstiværksættere Flere kvindelige iværksættere Bedre udnyttelse af seniorers, indvandreres og handicappedes arbejdskraftpotentiale	
Vækstvilkår, som indsatsen skal påvirke, og eksempler på indsatsen		
Rådgivning	Finansiering	Iværksætterkultur
Etablering af virksomhedskuvøser for SMV-iværksættere Dannelse af iværksætternetværk for især SMV'er Rådgivning målrettet etniske grupper	Nye modeller for udlån til iværksættere Nye modeller for hjælp til virksomheder i økonomiske vanskeligheder Nye modeller for mikrolån kombineret med rådgivning	Analyser af et lokalområdes erhvervsstruktur Analyser af de store byers kreative potentiale Kampagner rettet mod etniske iværksættere
Måling af indsatsen		
Rådgivning	Finansiering	Iværksætterkultur
Output	Output	Output
Antal rådgivningsforløb	Kapital til finansiering af iværksættere	Antal iværksætterkulturforløb
Resultat	Resultat	Resultat
Antal nye iværksættere som resultat af regionalfondsindsatsen		
Impact		
<ul style="list-style-type: none"> • Etableringsraten • Andelen af iværksættere, som udvikler sig til vækstiværksættere 		

For projekter, der har til formål at forbedre erhvervsserviceindsatsen, skal der lægges vægt på at udnytte fordelene ved det énstrengede erhvervsservicesystem, f.eks. ved at bruge lokale erhvervsserviceenheder som indgang til indsatsen.

Iværksætterområdet indeholder et oplagt behov for samspil mellem regionalfonds- og socialfondsaktiviteter, hvor Regionalfonden primært fremmer iværksætterinfrastruktur, herunder erhvervsservice og finansiering, mens Socialfonden primært fremmer iværksætterkultur og -kompetencer. Det skal understreges, at projekteksemplerne under de to programmer ikke er gensidigt udelukkende: At et projekteksempel findes i socialfondsprogrammet er således ikke i sig selv en hindring for, at et lignende projekt vil kunne gennemføres med regionalfondstilskud. Dog skal reglerne om støtteberettigelse under Regionalfonden naturligvis være opfyldt.

Anvendelse af ny teknologi

Regionalfondsindsatsen under dette indsatsområde vil især kunne rettes mod vækstvilkår som **infrastrukturen for anvendelse af ny teknologi, adgangen til viden om ny teknologi og digitalisering**. Påvirkningen af vækstvilkårene kan ske via eksempelvis forbedring af den teknologiske service, forøget internethastighed, digitalisering af indberetninger til kommunerne og påvirkning af befolkningens basale IKT-kompetencer.

Nedenfor nævnes – ikke udtømmende – eksempler på, hvordan vækstvilkårene kan påvirkes ved gennemførelse af projekter med regionalfondstilskud.

For **infrastruktur** kunne eksempler på projekter være:

- Etablering af IKT-infrastruktur til gavn for SMV'er i områder, hvor der mangler kommercielle incitament
- Opbygning af regional eller lokal teknologisk service til at understøtte lokale virksomheder, eventuelt i partnerskaber med deltagere fra andre lande⁵⁵
- Styrkelse af videndeling og brugerdrevne udviklingsmiljøer, f.eks. teknologi-centre der servicerer SMV'er
- Etablering af offentlige mødesteder med internetadgang til gavn for SMV'er

For **digitalisering** kunne eksempler på projekter være:

- Generel forbedring af især IT-svage SMV'ers adgang og brug af IKT gennem adgang til netværk og rådgivning
- Udvikling af offentlige IKT-tjenesteydelser, herunder udarbejdelse af IKT-handlingsplaner for meget små virksomheder og håndværksvirksomheder
- Udvikling af nye metoder, værktøjer m.v. af generel, økonomisk interesse, f.eks. i den offentlige sektors servicering af virksomheder

⁵⁵ Sådanne partnerskaber kan bidrage til sammenhæng med indsatsen under EU's 7. rammeprogram for forskning, hvor disse partnerskaber kan indgå i konsortier, som har mulighed for at få tilskud under rammeprogrammet.

For *adgang til viden* kunne eksempler på projekter være:

- Fremme af IT-samarbejder mellem videninstitutioner og højteknologiske virksomheder, f.eks. gennem tilskud til projekterrelaterede lønudgifter, køb af udstyr og omkostninger relateret til samarbejdet
- Udvikling af nye koncepter for teknologioverførsel, f.eks. gennem analyser og erfaringsudveksling
- Udvikling af forbedrede teknologiprognoser
- Styrkelse af især SMV'ers muligheder for at få certificeret og dokumenteret teknologierne

Særlige eksempler på projekter der tilgodeser de tværgående hensyn

De tværgående hensyn bør indtænkes i alle projekter. Der vil imidlertid være projekter, som i særlig grad har effekt inden for ét eller flere af de tværgående hensyn. Nedenfor gives til inspiration eksempler på sådanne projekter.

- Forbedring af små og mellemstore turistvirksomheders adgang til og brug af IKT, især via rådgivning
- Adgang til bredbånd og anden avanceret IKT-infrastruktur for SMV'er i yderområder, hvor der mangler kommercielle incitament til anlæggelsen heraf
- Udvikling af den offentlige service, f.eks. nye fjernundervisningsformer
- Øget anvendelse af ny teknologi i turismebranchen, f.eks. GPS-/Galileo-systemer til guiding
- Forsknings-, udviklings-, og demonstrationsprojekter til gavn for SMV'er i yderområder, f.eks. vedrørende avanceret overvågningsudstyr til dyretransporter, avanceret procesteknologi til brug i fremstillingsindustrien og IT-udstyr til foderoptimering og sygdomsovervågning i husdyrbesætninger
- Forsknings-, udviklings- og demonstrationsprojekter vedrørende miljøeffektive teknologier til gavn for SMV'er
- Analyser af miljøaspekter ved IKT-anvendelse
- Rådgivning til SMV'er inden for områder med miljøpotentiale, f.eks. alternative energikilder og miljøteknologi
- Rådgivning til SMV'er om indførelse af mere miljøeffektive teknologier, f.eks. gennem rådgiversamarbejder og GTS-institutter
- Offentligt/privat samarbejde om system til dokumentation af miljøgevinsterne ved miljøteknologierne og deres driftsforhold med henblik på forbedret og gennemskueligt beslutningsgrundlag for investeringer i miljøteknologi

De nævnte eksempler viser den konkrete udmøntning af Fællesskabets og den nationale strategiske ramme kombineret med den socioøkonomiske analyse af danske regioner. Oversigten nedenfor illustrerer sammenhængen mellem den socioøkonomiske analyse (SWOT), den strategiske tilgang udmøntet i den regionale vækstmodel, programmets indsatser i form af eksempler og målingen af programmets resultater.

Programmeringslogik – Anvendelse af ny teknologi

SWOT-analyse		
Svagheder	Muligheder	Trusler
Mangel på avanceret IKT-udnyttelse i virksomheder Langsom produktivitetstigning Lav vækst i yderområder	Øget IKT-integration/-anvendelse i SMV'er Øget anvendelse af e-læring Øgede teknologikompetencer i arbejdsstyrken	Dårligere konkurrenceevne som følge af manglende innovation og anvendelse af ny teknologi
Vækstvilkår, som indsatsen skal påvirke, og eksempler på indsatsen		
Infrastruktur	Digitalisering	Adgang til viden
Etablering af IKT-infrastruktur til gavn for SMV'er, hvor der mangler kommercielle incitamenter Opbygning af teknologisk service, så regionerne kan understøtte lokale virksomheder	Forbedring af SMV'ers adgang til og brug af IKT Udvikling af IKT-tjenesteydelser	It-samarbejdsprojekter mellem videninstitutioner og højteknologiske virksomheder Udvikling af nye koncepter for teknologioverførsel
Måling af indsatsen		
Infrastruktur	Digitalisering	Adgang til viden
Output	Output	Output
Andel af de deltagende virksomheder/institutioner-/organisationer, der har stillet ydelser inden for digitalisering og/eller infrastruktur til rådighed for brugere	Andel af de deltagende virksomheder/institutioner-/organisationer, der har stillet ydelser inden for digitalisering og/eller infrastruktur til rådighed for brugere	Andel af de deltagende virksomheder/institutioner-/organisationer, der via teknologiforecasts, koncepter for teknologioverførsel, samarbejdsprojekter m.v. har forbedret adgangen til viden
Resultat	Resultat	Resultat
Antal virksomheder/institutioner/organisationer, der angiver, at de som resultat af regionalfondsindsatsen har øget deres IKT-anvendelse		
Impact		
<ul style="list-style-type: none"> Gennemsnitlig IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv 		

Ny teknologi skal forstås bredere end IKT og kan f.eks. være materialeteknologi, energiteknologi, miljøteknologi og bioteknologi. Disse og andre teknologier er datamæssigt ringere dækket end IKT, men det vurderes ikke desto mindre som væsentligt at inddrage dem i den strategiske indsats.

Energi og miljø er sammen med medico og sundhed det ressourceområde, hvor der i Danmark har været den største vækst i både omsætning og beskæftigelse. Specielt inden for energi og miljø er væksten båret af en stærk vækst på eksportmarkederne.

Hvor udviklingspotentialer inden for medico og sundhed er koncentreret i hovedstadsområdet, rummer energi- og miljøteknologi et særligt stort udviklingspotentiale for regionerne uden for hovedstadsområdet og dermed også for yderområderne i Danmark.

Udvikling af energi- og miljøteknologi, jf. afsnit 2.11, rummer en række samfundsoekonomiske potentialer, såsom nye udviklingsmuligheder for SMV'er, styrkelse af erhvervsudvikling og beskæftigelse i regionerne uden for hovedstadsområdet og i yderområderne samt øget produktion af vedvarende energi og reduceret miljøbelastning.

Tilsvarende peger evalueringen af den danske indsats for renere teknologi og en række nyere fremsyn inden for energi- og miljøområdet på, at miljøteknologiske innovationer ikke skyldes store radikale gennembrud, men derimod kombinationen af mere eller mindre kendte teknologier og en systematisk fremme af udnyttelsen af disse.

På IKT-området står Danmark forholdsvis stærkt inden for grundlæggende IKT-anvendelse og på de områder, som er de primære forudsætninger for virksomhedernes grundlæggende IKT-anvendelse, herunder medarbejdernes IKT-kompetencer og infrastrukturens udbredelse.

Grundlæggende IKT-anvendelse udtrykker, i hvilket omfang virksomheder har investeret i hardware og software, og i hvilket omfang virksomhederne har automatiseret forskellige processer som fx regnskab og lagerstyring. Avanceret IKT-anvendelse udtrykker, i hvilket omfang virksomheder har indført nye forretningsmodeller eller større organisatoriske ændringer for at udløse en større gevinst fra IKT.

Som nævnt i kapitel 2 har virksomheder med integreret IKT-anvendelse et højere produktivitsniveau og er mere innovative end virksomheder med simpel IKT-anvendelse. Der er dog betydelige regionale forskelle, som tilsiger en indsats under strukturfundsprogrammerne. Også på dette område er et samspil mellem Socialfonden og Regionalfonden væsentligt, idet IKT-kompetencer kan styrkes gennem socialfundsprojekter, mens regionalfundsprojekter i højere grad vil fokusere på adgang til og udvikling af IKT.

Udvikling af de menneskelige ressourcer – samspil med Socialfonden

Indsatsen inden for udviklingen af de menneskelige ressourcer vil fortrinsvis finde sted under socialfundsprogrammet. For så vidt angår indsatsen for at påvirke vækstvilkårene for menneskelige ressourcer henvises til beskrivelsen i socialfundsprogrammet.

Af hensyn til strukturfundsindsatsens samlede effekt er det afgørende, at indsatsen under de to programmer supplerer og komplementerer hinanden. Der bør derfor rettes særlig opmærksomhed mod de snitflader, som er beskrevet under de øvrige indsatsområder.

Der kan ikke ydes tilskud fra begge fonde til samme projekt, men projekter kan sam-tænkes og supplere hinanden. Erhvervs- og Byggestyrelsen er forvaltningsmyndighed for begge fonde, og projekterne vil blive behandlet i samme IT-system. I forbindelse med legalitetskontrollen, jf. kapitel 4, er det Erhvervs- og Byggestyrelsens ansvar at sikre, at et projekt ikke opnår tilskud fra begge fonde.

Eksempler på samspil mellem Regionalfonden og Socialfonden:

- Etablering af et iværksætterhus, hvor Regionalfonden støtter opførelse og indretning, og Socialfonden støtter iværksætterkompetencerne
- Styrkelse af rådgivningsfaciliteter for brancher med særlige muligheder, f.eks. i yderområder og udsatte byområder, hvor Regionalfonden støtter de fysiske rammer og rådgivningen, og Socialfonden støtter indsatser målrettet den potentielle arbejdsstyrke i området
- Etablering af offentlige mødesteder med internetadgang for SMV'er, hvor Regionalfonden støtter etableringen, og Socialfonden støtter udviklingen af IKT-kompetencer
- Oprettelse af et kompetencecenter med tilskud fra Regionalfonden og efterfølgende gennemførelse af IT-opkvalificering i et by- eller yderområde med tilskud fra Socialfonden
- Kompetenceudviklingsforløb for netværk af iværksættere, hvor Socialfonden støtter kompetenceudviklingen, og Regionalfonden støtter netværksdelen.

En anden mulighed for at benytte begge fondes tilskudsmuligheder findes i en regel om fleksibilitet mellem fondene. Reglen indebærer, at Regionalfonden i et vist omfang kan yde tilskud til aktiviteter, der normalt kun er støtteberettigede under Socialfonden, og omvendt. Således kan der i regionalfondsprojekter opnås tilskud på op til 10 % af de afholdte udgifter til socialfondslignende aktiviteter, hvis disse aktiviteter er nødvendige for en hensigtsmæssig gennemførelse af projektet. Her opnår projektet kun tilskud fra den ene fond, men med inddragelse af reglerne om støtteberettigelse fra den anden fond.

Reglen vil med fordel kunne anvendes, hvor hovedvægten i et projekt falder ind under den ene fond, og hvor der naturligt indgår en mindre del aktiviteter, som kun er støtteberettigede under den anden fond, men som ikke udgør et selvstændigt projekt.

Prioritet 2. Teknisk assistance

Jf. artikel 46 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden kan regionalfondsprogrammet bidrage til teknisk bistand, som indeholder medlemsstatens forberedende arbejde, forvaltning, overvågning, evaluering, oplysningsvirksomhed og kontrolaktiviteter i forbindelse med programmet samt aktiviteter til styrkelse af den administrative kapacitet til gennemførelse af indsatsen.

Overvågningsudvalget vil blive forelagt et indikativt budget for anvendelsen af midler til teknisk bistand, herunder særlig evaluering og information, ved det første møde i udvalget.

3.3.4. Konkurrenceudsat pulje

Inden for rammerne af den strategiske referenceramme og strukturfondsprogrammerne udvælger Danmarks Vækstråd med udgangspunkt i de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier og handlingsplaner temaer for den konkurrenceudsatte pulje, der omfatter 10 pct. af de strukturfondsmidler, som tilfalder Danmark under målet om ”regional konkurrenceevne og beskæftigelse”. Temaerne, der ligger inden for rammerne af de operationelle strukturfondsprogrammer under målet om ”regional konkurrenceevne og beskæftigelse”, vil blive udbudt årligt og afspejle aktuelle erhvervspolitiske udfordringer.

Midlerne fordeles til de bedste og mest perspektivrige initiativer efter nærmere fastsatte kriterier. Afgørelse om tildeling af midler fra den konkurrenceudsatte pulje træffes af økonomi- og erhvervsministeren efter høring af Danmarks Vækstråd. Ministeren kan henlægge opgaven til Erhvervs- og Byggestyrelsen.

3.4. Særlige tilskudsmuligheder i visse statsstøtteområder

Indsatsen under nærværende program retter sig primært mod etablering af bedre rammebetingelser for virksomheder. Støtte til enkeltvirksomheders investeringer i anlæg eller udvikling er derfor normalt ikke en mulighed under programmet. I en del af de danske yderområder tilsiger erhvervsstrukturen og de geografiske forhold, at erhvervsudviklingen i nogle tilfælde kan fremmes gennem støtte til enkeltvirksomheder.

Under programmet kan der derfor gives støtte til enkeltvirksomheders investeringer på Læsø, Ærø, Langeland, Lolland Kommune, Samsø og Bornholm samt de 27 danske småøer under forudsætning af Kommissionens godkendelse af den danske ansøgning om udpegning af statsstøtteområder.

I disse områder kan gives støtte til enkeltvirksomheder som beskrevet i det følgende. Støtten skal under alle omstændigheder holdes inden for gældende forordninger samt andre regler og retningslinjer.

3.4.1. Investeringsstøtte

Denne støtte følger reglerne i Kommissionens forordning (EF) nr. 1628/2006 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på medlemsstaternes regionale investeringsstøtte.

Der kan gives støtte til følgende typer investeringer:

- Grunde, bygninger og udstyr
- Teknologioverførsler
- Eksterne udgifter til patenter, produktionslicenser, patenteret know how og ikke patenteret know how
- Jobskabelse

Betingelser:

Ansøgning om tilskud skal være indgivet, inden arbejdet med projektet påbegyndes. Det kan enten være påbegyndelsen af bygningsarbejdet eller – hvis dette ligger først i tid – det første retligt bindende tilsagn om at bestille udstyr, med undtagelse af foreløbige gennemførlighedsundersøgelser.

Yderligere skal den myndighed (vækstforumsekretariatene), der er ansvarlig for forvaltningen af ordningen, skriftligt have bekræftet, at projektet - med forbehold af det endelige udfald af en detaljeret gennemgang - opfylder de betingelser for støtteberettigelse, der er fastsat i ordningen.

Hvis arbejdet påbegyndes, inden disse betingelser er opfyldt, er projektet som helhed ikke berettiget til regionalstøtte.

Investeringen skal opretholdes i virksomheder i mindst 5 år – for SMV virksomheder dog 3 år - fra projektets afslutning og tilskuddets udbetaling. Inden for dette tidsrum vil flytning af virksomheden kunne resultere i krav om tilbagebetaling af støtte.

Anlægsinvesteringen kan kun ske i forbindelse med:

- Oprettelse af en ny virksomhed
- Udvidelse af en eksisterende virksomhed
- Iværksættelse af en aktivitet, der indebærer en fundamental ændring af en eksisterende virksomheds produkt eller produktionsmetode f.eks. gennem rationalisering, diversificering eller modernisering

Støttesatserne er angivet som den samlede offentlige støtte (EU-støtte lagt sammen med offentlig national eller regional støtte) i et projekt før beregning af skat.

Investeringer i små virksomheder kan maksimalt støttes med 30 %.

Investeringer i mellemstore virksomheder kan maksimalt støttes med 20 %.

Investeringer i store virksomheder kan maksimalt støttes med 10 %.

3.4.2. Konsulentbistand i SMV- virksomheder

Støtten gives i overensstemmelse med artikel 26 i Kommissionens forordning (EF) Nr. 800/2008 af 6. august 2008 om visse former for støttes forenelighed med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 87 og 88 (Generel gruppefritagelsesforordning).

Støtte til udgifter til bistand og rådgivning fra eksterne konsulentvirksomheder.

Betingelser:

De pågældende tjenester må hverken være varige eller regelmæssige og må ikke indgå i virksomhedens almindelige driftsudgifter, såsom løbende skatterådgivning, regelmæssig juridisk rådgivning eller reklamevirksomhed.

Støttesatserne er angivet som den samlede offentlige støtte (EU- støtte lagt sammen med offentlig national eller regional støtte) i et projekt før beregning af skat.

Konsulentbistand i SMV virksomheder kan maksimalt støttes med 50 %.

3.4.3. Støtte til forskning og udvikling, tekniske gennemførlighedsundersøgelser og patentomkostninger i SMV-virksomheder

Som ydre ramme for støtten er Kommissionens forordning (EF) Nr. 800/2008 af 6. august 2008 om visse former for støttes forenelighed med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 87 og 88 (Generel gruppefritagelsesforordning).

Støtte til forskning og udvikling, artikel 30 og 31

Der kan gives støtte til industriel forskning og eksperimentel udvikling.

Støtteberettigede omkostninger:

- a) personaleudgifter⁵⁶
- b) udgifter til instrumenter og udstyr
- c) udgifter til jord og bygninger
- d) udgifter til kontraktforskning, teknisk viden og patenter
- e) yderligere generalomkostninger,
- f) andre driftsudgifter

Støttesatser:

Bruttostøtteintensiteten beregnet på grundlag af de støtteberettigede projektkomkostninger må ikke overstige:

- a) 60 % for industriel forskning i mellemstore virksomheder
70 % for industriel forskning i små virksomheder
- b) 35 % for eksperimentel udvikling i mellemstore virksomheder
45 % for eksperimentel udvikling i små virksomheder

Støtte til tekniske gennemførlighedsundersøgelser, artikel 32

Støtte til tekniske gennemførlighedsundersøgelser forud for industriel forskning eller eksperimentel udvikling kan ydes med følgende bruttostøtteintensiteter:

- a) 75 % forud for industriel forskning
- b) 50 % forud for eksperimentel udvikling.

De støtteberettigede omkostninger er undersøgelsesomkostningerne.

Støtte til virksomheders udgifter til industrielle ejendomsrettigheder, artikel 33

Støtte til små og mellemstore virksomheders udgifter til erhvervelse og validering af patenter og andre industrielle ejendomsrettigheder. Støtteintensiteten må ikke overstige den intensitet, der er fastsat i artikel 31, stk. 3 og 4, for støtte til forsknings- og udviklingsprojekter i forbindelse med de forskningsaktiviteter, der først førte til de pågældende ejendomsrettigheder.

Støttesatserne er angivet som den samlede offentlige støtte (EU-støtte lagt sammen med offentlig national eller regional støtte) i et projekt før beregning af skat.

⁵⁶ Der fastsættes nærmere regler om udgifterne i de danske retningslinjer for støtteberettigelse.

4. Implementering af strukturfundsprogrammerne i Danmark

4.1. Administrativt set-up

4.1.1. Nye muligheder for indholdsmæssig synergi

Danmark står over for en omfattende reform af den administrative struktur, kommunalreformen. Reformen træder i kraft den 1. januar 2007, samtidig med at den nye strukturfundsperiode begynder. Det tidsmæssige sammenfald mellem EU-strukturfundsperiodens og den danske kommunalreforms ikrafttræden pr. 1. januar 2007 har givet en særlig mulighed for at skabe en bedre sammenhæng mellem den danske EU-finansierede, den nationalt finansierede og den regionalt og lokalt finansierede vækst- og erhvervspolitiske indsats, herunder både politisk (indholdsmæssigt), geografisk og administrativt.

På indholdssiden er det ønsket, at den danske EU-finansierede, den nationalt finansierede og den regionalt og lokalt finansierede vækst- og erhvervspolitiske indsats skal trække i samme retning og understøtte de områder, som bidrager til at forbedre den danske regionale konkurrenceevne og beskæftigelse med henblik på at styrke Europas vækstbetingelser.

Geografisk kan midlerne fremover anvendes i hele Danmark. Der sigtes imidlertid mod, at programmet muliggør en strukturfundsindsats, der kan målrettes de regionale forskelle, og som kan understøtte den strategiske indsats, som beskrives de regionale erhvervsudviklingsstrategier, som de regionale vækstfora skal udarbejde. Hermed får yderområderne særlig bevågenhed. Der sigtes endvidere på at give mulighed for større strategiske satsninger, som medvirker til øget regional vækst og beskæftigelse. Overvågningsudvalget kan derfor, hvis det findes hensigtsmæssigt, fastsætte en minimumsgrænse for projekters størrelse.

4.1.2. Ny administrativ struktur og nye regionalpolitiske aktører

Amterne, som hidtil har haft en stor rolle i udarbejdelsen og gennemførelsen af strukturfundsprogrammerne, nedlægges som konsekvens af kommunalreformen. En lang række kommuner bliver slået sammen til større enheder. Antallet af kommuner reduceres fra 271 kommuner til 98 kommuner. Desuden flyttes en lang række opgaver mellem de administrative niveauer.

Kommunalreformen betyder også, at der oprettes fem nye regioner. Regionerne dækker et større areal end de tidligere 14 amter, men er ikke blot større amter. Regionerne har således ikke som de tidligere amter ret til at udskrive skat og har betydeligt færre opgaver. Regionerne ledes af folkevalgte regionsråd.

Regionerne får ansvaret for den regionale erhvervsudvikling ved brug af vækstfora. Til at varetage opgaven får regionerne et nyt og stærkt instrument - de regionale vækstfora - som bliver omdrejningspunktet for erhvervsudviklingen i regionerne. Det er disse vækstfora, som bliver den regionale part i strukturfundsprogrammerne og bl.a. indstiller om anvendelsen af midler, ligesom amterne gør det i regionalfundsprogrammerne i perioden 2000-2006.

Vækstforaene sammensættes af regionale politikere og repræsentanter fra erhvervslivet, viden- og uddannelsesinstitutioner samt arbejdsmarkedets parter i overensstemmelse med partnerskabsprincippet, se nedenfor.

Mindst ét af de kommunale medlemmer i hvert vækstforum skal komme fra et geografisk yderområde. Hertil kommer, at kommunerne får ansvaret for at gennemføre og finansiere erhvervsserviceaktiviteter over for en åben kreds af iværksættere og virksomheder.

Staten har fortsat det overordnede ansvar for at sikre erhvervslivet gode vækstvilkår. Både når det gælder konkurrenceforhold og på områder som skat og energi.

Men det er samtidig klart, at det er i regionerne, at vigtige rammer skal udmøntes og tilpasses erhvervsstrukturen. Det er vigtigt, at den statslige vækstpolitik og den regionale indsats hænger godt sammen.

Derfor nedsættes også Danmarks Vækstråd, som skal være det organ, som binder den nationale vækststrategi, de regionale erhvervsudviklingsstrategier og EU's strukturfondsmidler sammen i én sammenhængende vækstindsats i hele Danmark.

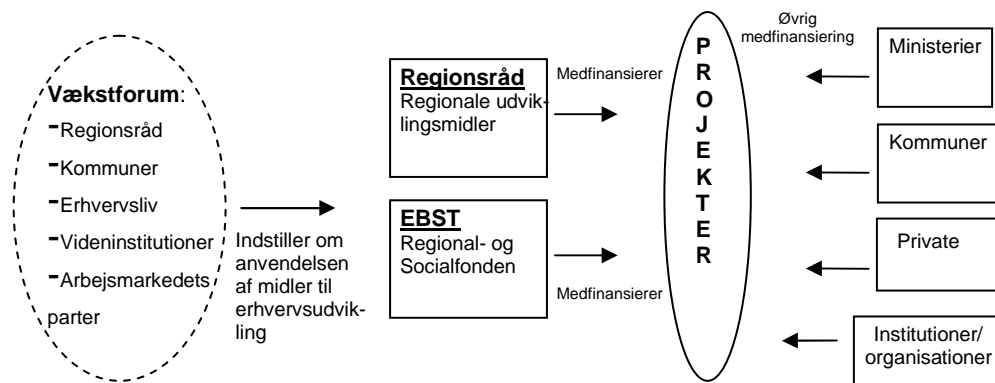
Gennemførelsen af strukturfondindsatsen får ud over fokus i Danmarks Vækstråd naturligvis fokus i overvågningsudvalget, hvor partnerskabet er repræsenteret. I Danmark udarbejdes ét program for regionalfondindsatsen og ét program for socialfondindsatsen. Indsatsen fra de to fonde skal koordineres tæt, og Danmark ønsker derfor at etablere et fælles overvågningsudvalg for de to programmer.

Med henblik på at understøtte den regionale udvikling har regeringen desuden nedsat et regionalpolitisk ministerudvalg med deltagelse af økonomi- og erhvervsministeren (formand), udenrigsministeren, finansministeren, beskæftigelsesministeren, undervisningsministeren, ministeren for videnskab, teknologi og udvikling, fødevareministeren, indenrigs- og sundhedsministeren samt miljøministeren. Øvrige fagministre kan deltage i udvalgets møder på ad hoc basis.

Udvalget skal bl.a. koordinere den statslige indsats for at fremme vækst, beskæftigelse og erhvervsudvikling i hele landet. Ministerudvalget skal - med afsæt i regeringens vision om, at det skal være attraktivt at bo, arbejde og drive virksomhed i hele landet - evaluere sammenhængen i mål og instrumenter i regeringens politik, der har betydning for den regionale udvikling og overveje behovet for nye initiativer.

4.1.3. Medfinansiering af strukturfondindsatsen

Midlerne til de initiativer, som vækstforaene kan igangsætte, kommer fra flere kanter, og viser netop den sammenhæng, som den nye administrative ramme skal skabe mellem den regionale, nationale og EU-initierede politik. Midlerne kan således komme fra både kommuner, regionen, staten og strukturfondene, jf. nedenstående figur.

Med hensyn til national medfinansiering er de nye regioner ikke skatteudskrivende, men regionsrådene råder over midler til regional udvikling. De regionale udviklingsmidler kommer dels fra staten, dels via kommunale udviklingsbidrag. De regionale vækstfora indstiller til regionerne om anvendelsen af regionale udviklingsmidler til erhvervsformål og til staten om anvendelsen af strukturfondsmidlerne. Medfinansiering kan desuden fortsat komme fra blandt andet selvejende institutioner, kommuner, private og staten.

Nedenfor uddybes det danske administrations set-up efter kommunalreformen.

4.1.4. Lovgrundlag

Lovgrundlaget for administrationen af Regionalfonden og Socialfonden i Danmark er dels lov om erhvervsfremme (L602 af 24. juni 2005), dels lov om administration af Regionalfonden og Socialfonden (L1599 af 20. december 2006). I denne lovgivning er relevante forordninger implementeret.

Økonomi- og erhvervsministeren er den øverste ansvarlige myndighed for administrationen af de programmer, som finansieres af strukturfondene i Danmark. Ministeren kan vælge at henlægge sine beføjelser efter loven til Erhvervs- og Byggestyrelsen, hvilket ministeren har gjort ved bekendtgørelse nr. 44 af 17. januar 2007 om henlæggelse af beføjelser til Erhvervs- og Byggestyrelsen efter lov nr. 1599 af 20. december 2006.

Økonomi- og erhvervsministeren nedsætter et overvågningsudvalg, som følger og bistår ved gennemførelsen af programmerne.

Afgørelser om afslag eller tilsagn træffes som hovedregel af Erhvervs- og Byggestyrelsen efter indstilling fra de regionale vækstfora, som er nedsat i medfør af lov om erhvervsfremme, jf. nedenfor.

Afgørelse om tildeling af midler fra den konkurrenceudsatte pulje træffes af økonomi- og erhvervsministeren efter høring af Danmarks Vækstråd. Ministeren kan henlægge

opgaven til Erhvervs- og Byggestyrelsen, jf. lov om administration af Regionalfonden og Socialfonden.

4.1.5. Forvaltningsmyndighed

Forvaltningsmyndigheden for Regionalfonden er:

Erhvervs- og Byggestyrelsen

Vejlsøvej 29

8600 Silkeborg

Danmark

Tlf.: +45 35 46 60 00

Fax: + 45 35 46 64 01

E-mail: postru@ebst.dk

Erhvervs- og Byggestyrelsen er ligeledes forvaltningsmyndighed for Socialfonden.

Forvaltningsmyndighedens opgave omfatter den løbende administration og implementering af regionalfondsprogrammet, jf. artikel 60 i forordning (EF), nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden. Se bilag 5

Erhvervs- og Byggestyrelsen aftaler i henhold til bekendtgørelse nr. 358 af 18. april 2007 om ansvar og kompetencefordeling udførelsen af konkrete forvaltningsmyndighedsopgaver, herunder nærmere fastlagte informations- og vejledningsopgaver samt konkret sagsforberedelse, med sekretariatene for de regionale vækstfora. De regionale vækstfora vil kunne søge Erhvervs- og Byggestyrelsen om at få andel i midler til teknisk assistance til løsning af disse opgaver.

4.1.6. Attesteringsmyndighed

Erhvervs- og Byggestyrelsen er attesteringsmyndighed for programmerne under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Se bilag 5

Det er som attesteringsmyndighed styrelsens pligt at udarbejde og fremsende udgifts- anmeldelser og betalingsanmodninger til Kommissionen.

I henhold til Strukturfondsforordningen artikel 61 skal den attesterende myndighed attestere at,

- udgiftsanmeldelsen er nøjagtig og udarbejdet på baggrund af pålidelige regnskabsystemer og er baseret på kontrollerbare bilag
- de anmeldte udgifter er i overensstemmelse med de relevante fællesskabsregler og nationale regler, samt udgifterne er afholdt i forbindelse med projekter, der er udvalgt i overensstemmelse med de gældende kriterier for programmet og fællesskabsreglerne og de nationale regler.

Endvidere skal den attesterende myndighed sikre, at den inden attestering, har modtaget relevante oplysninger fra forvaltningsmyndigheden om procedurer og kontrol, der

er gennemført i forbindelse med udgifterne i udgiftsanmeldelserne, samt tage hensyn til resultaterne af alle revisioner, der er foretaget af revisionsmyndigheden. Regnskabsregistreringer for de anmeldte udgifter skal opbevares i elektronisk form.

Den attesterende myndighed skal føre regnskab over fordringer, og beløb, der trækkes tilbage efter hel eller delvis annullering af bidraget til et projekt, samt sikre at indrevne beløb fratrækkes den næste udgiftsanmeldelse.

Erhvervs- og Byggestyrelsens certifying authority hjemtager bevillingen fra Kommissionen i EUR og videreformidler bevillingen til de endelige støttemodtagere i DKK. Regnskabsaflæggelsen over for Kommissionen finder sted i EUR.

4.1.7. Regionsråd

De nye regioner, der ledes af folkevalgte regionsråd, er ikke skatteudskrivende og har sygehusdrift som primært ansvarsområde.

Herudover gælder, at regionsrådene varetager den regionale erhvervsudvikling ved brug af regionale vækstfora. Regionsrådene kan ikke træffe beslutninger om regionale erhvervspolitiske tiltag uden indstilling fra de regionale vækstfora.

Regionsrådene kan efter indstilling fra de regionale vækstfora, jf. lov om erhvervsfremme, udelukkende medfinansiere aktiviteter til fremme af regional erhvervsudvikling inden for:

- 1) Innovation, videndeling og videnopbygning
- 2) Anvendelse af ny teknologi
- 3) Etablering og udvikling af nye virksomheder
- 4) Udvikling af menneskelige ressourcer, herunder udvikling af regionale kompetencer
- 5) Vækst og udvikling i turismeerhvervet og
- 6) Udviklingsaktiviteter i yderområderne.

De erhvervsudviklingsaktiviteter, som regionsrådene efter indstilling fra de regionale vækstfora kan medfinansiere, skal iværksættes i regi af selvstændige juridiske enheder.

4.1.8. Kommunerne

Kommunerne har ansvaret for erhvervsservice. Hertil kommer, at kommunerne, jf. lov om erhvervsfremme, kan medfinansiere aktiviteter til fremme af regional erhvervsudvikling inden for:

1. Innovation, videndeling og videnopbygning
2. Anvendelse af ny teknologi
3. Etablering og udvikling af nye virksomheder
4. Udvikling af menneskelige ressourcer, herunder udvikling af regionale kompetencer
5. Vækst og udvikling i turismeerhvervet og
6. Udviklingsaktiviteter i yderområderne.

4.1.9. Regionale vækstfora

I henhold til lov om erhvervsfremme er der etableret regionale vækstfora i alle regioner. I Region Nordjylland, Region Midtjylland, Region Syddanmark og Region Sjælland er der etableret ét regionalt vækstforum i hver region, mens der i Region Hovedstaden er etableret to regionale vækstfora, ét for Bornholm og ét for resten af regionen.

De regionale vækstfora har til opgave:

- Inden for de nationale rammer at udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi for regionen eller den del heraf, som det enkelte vækstforum dækker, med udgangspunkt i områdets rammevilkår og erhvervsspecialisering og med fokus på yderområderne,
- At overvåge de regionale og lokale vækstvilkår
- Inden for den fastlagte erhvervsudviklingsstrategi at udvikle og afgive indstilling om medfinansiering af regionale erhvervsudviklingsaktiviteter.

Det betyder, at de regionale vækstfora afgiver indstilling til staten (Erhvervs- og Byggestyrelsen) om anvendelsen af social- og regionalfondsmidler, der er regionalt fordelt, samt til regionen om anvendelsen af regionale udviklingsmidler til erhvervsformål.

De regionale vækstfora består af 20 medlemmer, der udpeges af regionsrådet. Et vækstforum sammensættes således:

1. Tre medlemmer udpeges på regionsrådets eget initiativ
2. Seks medlemmer udpeges efter indstilling af kommunalbestyrelserne i regionen, hvoraf mindst ét medlem skal repræsentere yderområderne
3. Seks medlemmer fra erhvervslivet udpeges efter indstilling fra erhvervsorganisationer udvalgt af regionsrådet
4. Tre medlemmer fra viden- og uddannelsesinstitutioner udpeges på regionsrådets initiativ
5. to medlemmer, som repræsenterer henholdsvis arbejdsgivere og lønmodtagere, udpeges efter indstilling fra henholdsvis arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer.

Med henblik på at styrke sammenhængen og koordineringen af den regionale erhvervspolitiske og den regionale beskæftigelsespolitiske indsats har det regionale beskæftigelsesråd efter lov om erhvervsfremme mulighed for at udpege en observatør til det regionale vækstforum, ligesom det regionale vækstforum har mulighed for at udpege en observatør til det regionale beskæftigelsesråd. Udpegningen af en observatør kan ske i de regioner, hvor der ikke på anden måde er opnået gensidig repræsentation mellem vækstforum og beskæftigelsesråd, og når både vækstforum og beskæftigelsesråd finder dette hensigtsmæssigt.

Økonomi- og erhvervsministeren kan fastsætte bestemmelser om udpegning af yderligere medlemmer til et vækstforum.

De regionale vækstfora repræsenterer det regionale partnerskab. De regionale vækstfora har ikke myndighedsstatus og kan ikke modtage tilskud eller udøve ejerbeføjelser.

Vækstforaenes sekretariater

Regionsrådene stiller sekretariater til rådighed for vækstforaene. Sekretariaterne har, ligesom tidligere amterne, en rolle i forhold til strukturfondsindsatsen. De varetager information og vejledning af ansøgere og forbereder sager til forelæggelse for de regionale vækstfora etc.

Ansøgninger til strukturfondene skal således sendes til vækstforaenes sekretariater, som sørger for, at de regionale vækstfora prioriterer de enkelte sager. Erhvervs- og Byggestyrelsen foretager herefter legalitetskontrol, udsteder tilsagn og sikrer projektopfølgningen mv.

Som led i de regionale vækstforas opgave med at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår vil der fra national side blive udarbejdet en række værktøjer, som kan give et relativt nuanceret billede af den regionale udvikling.

Information om de regionale vækstforas strategier og handlingsplaner samt adresser på sekretariaterne kan findes på www.regionalt.dk.

4.1.10. Danmarks Vækstråd

Danmarks Vækstråd er nedsat af økonomi- og erhvervsministeren med henblik på at styrke udviklingen i dansk erhvervsliv gennem fremme af konkurrenceevne og globalisering ved anvendelse af foranstaltninger, der sigter mod:

- at forbedre og udbygge rammerne for virksomhedernes vækst, internationale samarbejde og samhandel,
- at fremme tilpasningen i erhvervsstrukturen til konkurrenceforhold, miljøforhold og den samfundsmæssige udvikling i øvrigt
- at fremme den regionale erhvervsudvikling
- at styrke de offentlige myndigheders samarbejde om erhvervsudvikling og
- at udvikle samarbejdet mellem offentlige myndigheder og de private erhverv om erhvervsudvikling.

Danmarks Vækstråd har blandt andet til opgave at rådgive økonomi- og erhvervsministeren om udvikling af og opfølgning på nationale strukturfondfinansierede programmer, og herunder udtale sig om de regionale erhvervsudviklingsstrategier.

Danmarks Vækstråd består af en formand og 19 medlemmer, som udpeges af økonomi- og erhvervsministeren. Formanden og medlemmer for op til 4 år ad gangen efter følgende principper:

1. formanden og tre medlemmer udpeges personligt af økonomi- og erhvervsministeren
2. fem medlemmer, som skal være formænd for regionale vækstfora, én fra hver region, udpeges efter indstilling fra regionale vækstfora
3. to medlemmer udpeges efter indstilling fra de kommunale parter
4. syv medlemmer udpeges efter indstilling fra arbejdsgiver- og erhvervsorganisationer, samt

5. to medlemmer udpeges efter indstilling fra lønmodtagerorganisationer.

Danmarks Vækstråd har, jf. bemærkningerne til lov om erhvervsfremme, rollen som bindeled mellem den nationale, den EU-finansierede indsats og den regionale indsats. Tanken hermed er at skabe sammenhæng mellem EU-strukturfondsmidler, den nationale vækst-/erhvervsstrategi og de regionale erhvervsudviklingsstrategier. De regionale erhvervsudviklingsstrategier sendes i høring hos Danmarks Vækstråd for at sikre, at de enkelte strategier ligger inden for den nationale ramme for strukturfondsmidlerne.

Med udgangspunkt i de indsendte erhvervsudviklingsstrategier kan Danmarks Vækstråd endvidere rådgive ministeren om eventuel iværksættelse af større strategiske initiativer på tværs af de regionale vækstfora, herunder fx via de 10 pct. af strukturfondsmidlerne, som regionerne skal konkurrere om.

Danmarks Vækstråd udgør en del af partnerskabet på nationalt niveau.

Danmarks Vækstråds sekretariat

Økonomi- og Erhvervsministeriet er sekretariat for Danmarks Vækstråd.

4.2. Overvågning og evaluering

4.2.1. Overvågningsudvalg

I henhold til artikel 63 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden skal der for hvert program nedsættes et overvågningsudvalg. Fra dansk side ønskes det at nedsætte ét fælles overvågningsudvalg for den samlede strukturfondsindsats. Udvalget skal nedsættes inden tre måneder efter Kommissionens godkendelse af programmet.

Udvalget konstitueres med repræsentanter fra:

- Erhvervs- og Byggestyrelsen,
- Andre involverede ministerier
- Regionale og kommunale parter
- Relevante interessereorganisationer
- Arbejdsmarkedets parter.

Kommissionen (en person fra hhv. DG Regio og DG Empl) og evt. fra Den Europæiske Investeringsbank deltager i overvågningsudvalgenes møder i en rådgivende funktion. Formandskabet og sekretariatsfunktionen varetages af økonomi- og erhvervsministeren (i praksis Erhvervs- og Byggestyrelsen). Ved nedsættelsen af udvalget skal der sikres ligelig repræsentation af kvinder og mænd i henhold til gældende regler.

Ifølge artikel 65 i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden er det udvalgenes opgave at påse, at programmerne gennemføres effektivt og med høj kvalitet. Udvalget kan af egen drift foreslå forvaltningsmyndigheden de analyser og evalueringer samt enhver form for tilpasning eller revision af programmerne, som det måtte finde fornødent for programmernes succesfulde gennemførelse. Forslag til revisioner eller tilpasninger af programmerne, som forvalt-

ningsmyndigheden fremsætter, drøftes og godkendes af overvågningsudvalgene. Herudover iværksætter udvalget bl.a. evalueringer af programmerne og gennemgår resultaterne heraf, ligesom den årlige og den endelige rapport til Kommissionen skal drøftes og godkendes af udvalgene.

Partnerskab mellem den danske forvaltningsmyndighed og Kommissionen

Specielt i forbindelse med overvågningen af den strategiske vægtning på de tre indsatsområder som beskrevet i afsnit 3.3 vil der løbende via overvågningsudvalget ske en afrapportering til Kommissionen vedrørende fordelingen på indsatsområder og opnåelsen af de mål og resultater, som er fastsat for de enkelte indsatsområder.

Overvågningsudvalget vil som udgangspunkt blive orienteret om fremdriften i programmet for så vidt angår fordelingen med minimum 50 % på indsatsområderne "Innovation, videndeling og videnopbygning" og "Anvendelse af ny teknologi" og minimum 20 % til "Etablering og udvikling af nye virksomheder". I administrationen af programmet registrerer forvaltningsmyndigheden fordelingen på programmets tre indsatsområder. På effektsiden måles projekter under "Innovation, videndeling og videnopbygning" og "Anvendelse af ny teknologi" på samtlige spørgsmål, der vedrører begge indsatsområder. Derved sikres, at alle projekter effektmåles under den rigtige kategori.

Kommissionen vil blive inddraget i en vurdering af eventuelle nødvendige foranstaltninger, herunder strategiske ændringer, hvis fordelingen af aktiviteter på indsatsområder afviger væsentligt fra det forventede minimum.

4.3. Kontrolforanstaltninger

4.3.1. Praksis og regler til sikring af kontrol med gennemførelsen af programmet

Retsgrundlaget for kontrollen er Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1080/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1783/1999, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1081/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Socialfond og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1784/1999, samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1082/2006 af 5. juli 2006 om oprettelse af en europæisk gruppe for territorielt samarbejde (EGTS).

Forordningerne suppleres af reglerne i Lov nr. 1599 om administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond og de tilhørende bekendtgørelser nr. 44 af 17. januar 2007 (om henlæggelser af beføjelser til Erhvervs- og Byggestyrelsen), nr. 358 af 18. april 2007 om ansvar og kompetencefordeling m.v. i forbindelse med administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond samt bekendtgørelsen om støtteberettigelse, regnskab, revision, kontrol mv.). Desuden udarbejder Erhvervs- og Byggestyrelsen vejledende retningslinjer vedrørende udgifters støtteberettigelse, samt en administrativ vejledning om typiske faldgruber / FAQ vedrørende kontrol.

I retsgrundlaget fastlægges de centrale principper og krav, der gælder for de enkelte medlemsstaters forvaltnings- og kontrolsystemer. Medlemsstaterne pålægges i henhold til artikel 60 i forordning nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden at udpege en forvaltningsmyndighed, som skal træffe de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med gennemførelsen af programmerne til:

- a) at sikre, at operationer udvælges til finansiering i overensstemmelse med de kriterier, der gælder for det operationelle program, og at de i hele deres gennemførselsperiode er i overensstemmelse med de relevante fællesskabsregler og nationale regler
- b) at efterprøve, at medfinansierede varer og tjenesteydelser leveres, og at de udgifter, som støttemodtagerne har anmeldt i forbindelse med operationer, rent faktisk er afholdt og er i overensstemmelse med fællesskabsreglerne og de nationale regler, der kan foretages stikprøvekontrol på stedet i overensstemmelse med de nærmere bestemmelser, som Kommissionen vedtager efter proceduren i artikel 103,stk. 3
- c) at sikre, at der findes et system til elektronisk registrering og lagring af regnskabsregistreringer for hver operation under det operationelle program, og at de gennemførselsdata, der er nødvendige for den økonomiske forvaltning, overvågningen, kontrollen, revisionen og evalueringen, indsamles
- d) at sikre, at modtagere og andre organer, der medvirker ved gennemførelsen af operationer, enten har et særskilt regnskabsystem eller en passende regnskabskode for alle transaktioner med tilknytning til operationen, uden at dette berører nationale regnskabsregler
- e) at sikre, at de i artikel 48,stk. 3, nævnte evalueringer af de operationelle programmer foretages i overensstemmelse med artikel 47
- f) at etablere procedurer til sikring af, at alle udgifts- og revisionsbilag, som er nødvendige for at sikre et passende revisionsspor, opbevares i overensstemmelse med kravene i artikel 90
- g) at sikre, at attesteringsmyndigheden med henblik på attesting modtager alle nødvendige oplysninger om procedurer og kontrol i forbindelse med udgifterne
- h) at opstille retningslinier for arbejdet i overvågningsudvalget og forsyne det med de dokumenter, der er nødvendige for, at kvaliteten af gennemførelsen af det operationelle program kan overvåges på baggrund af dets særlige mål
- i) at udarbejde og efter overvågningsudvalgets godkendelse forelægge Kommissionen årsrapporter og de endelige rapporter om gennemførelsen.
- j) at sikre overholdelse af kravene om oplysning og offentlighed i artikel 69
- k) at forsyne Kommissionen med oplysninger, som gør det muligt for den at bedømme store projekter.

4.3.2. De normale finanskontrolprocedurer, der gælder for alle offentlige udgifter i medlemsstaten

Udgangspunktet for danske statslige forvaltningsmyndigheders finansielle kontrol eller interne kontrol og resultatopfølgning med EU-finansierede og nationalt finansierede strukturfondsforanstaltninger er, at kontrollen skal være parallel. Det vil sige, at der træffes de samme kontrolforanstaltninger for alle udgifter, uanset om de finansieres af den danske stat eller EU.

Den danske finanskontrol bygger på ministeransvarsordningen. Den fastslår, at det er den enkelte minister, der er den øverste ansvarlige for administrationen på ministerområdet. Ansvar for dispositioner, som Folketinget har tiltrådt bevillingsmæssigt, er derfor entydigt placeret hos den pågældende minister. Ministerens overordnede ansvar for bevillingsanvendelsen indebærer endvidere et ansvar for, at der er tilrettelagt en tilfredsstillende intern kontrol og resultatopfølgning i ministeriets økonomiforvaltning og økonomistyring.

Med den etablerede decentrale ansvars- og opgavefordeling på det statslige økonomi-område, hvor bevillingsanvendelse og kontrollen hermed er henlagt til de enkelte ministre, er Finansministeriets rolle i en finansiel kontrolsammenhæng meget begrænset. Finansministeriet har ikke nogen beføjelser til at udøve kontrol med andre ministeriers bevillingsmæssige dispositioner.

Af Finansministeriets ansvar for de samlede statsfinanser følger dog en forpligtelse til at tage initiativ, såfremt det kommer frem, at der er alvorligere økonomistyringsproblemer i et ministerium, uden at der gribes ind. Finansministeriet må her benytte sig af de virkemidler, som ministeriets rolle giver, såsom iværksættelse af analyser og undersøgelser i samarbejde med det pågældende ministerium samt tilbud om rådgivning og lignende.

Rigsrevisionen er herudover øverste danske revisions- og kontrolmyndighed. Rigsrevisionen kan derfor revidere Erhvervs- og Byggestyrelsens Regionalfonds- og Socialfondsadministration og – tilskudsstyring. Det gælder ligeledes statslige institutioner, som måtte have modtaget tilskud fra Den Europæiske Regionalfond eller Den Europæiske Socialfond. Hertil kommer, at såfremt økonomi- og erhvervsministeren delegerer forvaltningsmyndighedsopgaverne helt eller delvist, har Rigsrevisionen adgang til at revidere tilskudsmidlerne hos de organer, hvortil der er delegeret kompetence.

4.3.3. Definition af rollerne for de parter, som er involveret i tilsynet

Samtlige projekter, hvortil der ydes regional- eller socialfondsstøtte, er nationalt undergivet kontrol i to niveauer:

Erhvervs- og Byggestyrelsen, Center for Regional Udvikling, er kontrolniveau 1 og Erhvervs- og Byggestyrelsen, controllerfunktionen, er kontrolniveau 2.

På begge niveauer kontrolleres om betingelserne for at opnå regional- eller socialfondsstøtte er opfyldt, samt om udgifterne er støtteberettigede og om evt. yderligere tilskudsvilkår er opfyldt.

Kontrolniveau 1, Erhvervs- og Byggestyrelsen (Center for Regional Udvikling)

Styrelsen varetager den faglige koordinering af programmerne, herunder udarbejdelse af National Strategisk Reference Ramme, samt udarbejdelse af udviklingsplaner og ansøgningsdokumenter, der skal danne grundlag for Kommissionens tildeling af midler fra Regionalfond og Socialfonden til Danmark. Endvidere administreres og vedligeholdes de igangværende programmer under Regionalfonden og Socialfonden, dvs. legalitetskontrol af regionalt indstillede sager, udstedelse af tilsagn og udbetaling af tilskuddene.

Erhvervs- og Byggestyrelsen (EBST) er således ikke involveret i det administrative arbejde på regionalt niveau. Det sikrer, at EBST er helt uafhængig af den indstillende myndighed, og dermed kan vurdere projekterne objektivt i forhold til lovgrundlaget.

Det vil være en forudsætning for at modtage tilskud fra fondene, at projektregnskabet revideres af en af EBST udpeget revisor, der afgiver en erklæring herom overfor EBST. Støttemodtagerne vil i hele projektets levetid skulle indrapportere om fremdriften til EBST, ligesom der i forbindelse med afslutningen af projektet skal aflægges et endeligt regnskab over projektudgifterne. Disse afrapporteringer og regnskaber forelægges støttemodtagerne for revisor, som så skal afgive erklæringer herom overfor EBST. Revisor vil som led i dette arbejde som hovedregel foretage kontrol på stedet af projekterne. Revisor vil fra ansøgningstidspunktet til projekterne er endeligt afregnet stå til rådighed for støttemodtagerne med rådgivning vedrørende regnskabstekniske spørgsmål. Såfremt revisor bliver opmærksom på uregelmæssigheder, lovovertrædelser eller tilsidesættelse af forskrifter, er revisor forpligtet til straks at gøre tilskudsmodtager opmærksom herpå samt underrette Erhvervs- og Byggestyrelsen herom. Denne underretningspligt gælder også efter projektets afslutning, hvor revisor skal underrette Erhvervs- og Byggestyrelsen såfremt støttemodtager flytter, ophører, sælges o.lign.

Revisor skal over for Erhvervs- og Byggestyrelsen dokumentere at have

1. efterprøvet at medfinansierede varer og tjenesteydelser leveres,
2. efterprøvet at de udgifter, som støttemodtagerne har anmeldt i forbindelse med projekter, rent faktisk er afholdt og er i overensstemmelse med fællesskabsreglerne og de nationale regler,
3. sikret at støttemodtagere og andre organer, der medvirker ved gennemførelsen af operationer, enten har et særskilt regnskabssystem eller en passende regnskabskode for alle transaktioner med tilknytning til operationen, uden at dette berører nationale regnskabsregler, og
4. sikret at alle udgifts- og revisionsbilag, som er nødvendige for at sikre et passende revisionsspor, opbevares i overensstemmelse med kravene i artikel 90, samt at have
5. sikret overholdelse af kravene om oplysning og offentlighed i artikel 69.

Kravene til revisorers uddannelse, habilitet etc. er indgående reguleret i den danske speciallovgivning herom, og revisorerne betragtes på denne baggrund som offentlighedens tillidsrepræsentanter i udførelsen af deres hverv.

Revisors rolle er således ikke at foretage 1.niveau-kontrollen, men alene at udarbejde materiale for støttemodtagerne til brug for Erhvervs- og Byggestyrelsens behandling af enhver anmodning om refusion af udgifter fra støttemodtagerne. Revisors erklæringer vil således danne en del af grundlaget for Erhvervs- og Byggestyrelsens kontrol af, at programmerne gennemføres korrekt. Projektadministrationen i Erhvervs- og Byggestyrelsen foretager selv den administrative kontrol af alle anmodninger fra støttemodtagere om refusion af udgifter, og på stikprøvebasis den kontrol på stedet af individuelle projekter, som er omhandlet i art. 13 i KFO 1828/2006.

Kontrolniveau 2, Erhvervs- og Byggestyrelsen (Controller)

I henhold til art. 59 i forordning 1083/2006 udpeger medlemsstaten, foruden forvaltningsmyndigheden og attesteringsmyndigheden, endvidere en revisionsmyndighed for de operationelle programmer. Se bilag 5. Parallelt til socialfondsprogrammet, er Erhvervs- og Byggestyrelsens controllerfunktion udpeget som revisionsmyndighed for regionalfondsprogrammet. Som revisionsmyndighed påser controllerfunktionen at kravene i forordning 1083/2006, artikel 62 overholdes. Fordi controlleren er ansat i Erhvervs- og Byggestyrelsen, er det vigtigt for at sikre tilliden til funktionen, at der sikres total uafhængighed mellem denne og Center for Regional Udvikling. Rent organisatorisk er der derfor tale om to forskellige enheder, som refererer til forskellige overordnede.

Center for Regional Udvikling har ikke nogen indflydelse på controllerfunktionens rapporter, ansættelsesforhold o.lign. Også ved fordelingen af arbejdsopgaver mellem Center for Regional Udvikling og controlleren sikres uafhængigheden, idet controlleren ikke deltager i almindelige driftsopgaver. Det sikrer, at opgaverne som varetages af henholdsvis den udførende og den kontrollerende organisatoriske enhed aldrig bliver sammenfaldende. Herved sikres, at der ikke kan rejses tvivl om controllerens habilitet i forbindelse med den del af controllerfunktionen, som omfatter kontrol af forretningsgangene i Center for Regional Udvikling, jf. kravene i forordning nr. 1083/2006 artikel 62.

Den anden væsentlige del af controllerens arbejde består af den finansielle revision af de enkelte projekter (kontrol på stedet), som er eksterne i forhold til Erhvervs- og Byggestyrelsen. Herved sikres en meget høj grad af uafhængighed i forhold til de kontrollerede.

Controlleren må aldrig være personligt eller økonomisk involveret i de juridiske enheder, som modtager støtte. Såfremt der kan rejses tvivl om controllerens fuldstændige uafhængighed af støttemodtageren, kan controllingopgaven outsources, så troværdigheden af kontrollen ikke svækkes.

Til at hjælpe med gennemførelsen af controllerens opgaver forventer styrelsen at indgå en aftale med et internationalt anerkendt statsautoriseret revisionsfirma. Den nationale kontrolindsats vil blive medfinansieret under teknisk assistance af de midler, der er afsat fra centralt hold.

4.4. Evaluering

Målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse følger efter den tidligere mål 2- og mål 3-indsats i Danmark.

For perioden 2000-2006 er både mål 2-programmet og mål 3-programmet blevet evalueret. Disse evalueringer har peget på en række forhold, som det kan være relevant at have for øje i den kommende strukturfondsperiode.

Det strategiske fokus for såvel regionalfondsprogrammet som socialfondsprogrammet i den kommende strukturfondsperiode er dog betydeligt forandret, hvilket naturligvis har betydning for relevansen af de indholdsmæssige anbefalinger.

I overensstemmelse med forordningen om generelle bestemmelser for strukturfondene⁵⁷ er der gennemført en ex ante evaluering af Danmarks to operationelle programmer under ”regional konkurrenceevne og beskæftigelse” (se særskilt rapport herom). Evalueringerne af de tidligere programmer indgik i ex ante evalueringen.

Forordningen giver desuden mulighed for, at medlemsstaten gennemfører evalueringer i tilknytning til programovervågning – og i særlig grad, når overvågningen viser afvigelser i forhold til de fastsatte mål eller der fremsættes forslag om programændringer.

Sammenfattende kan der opstilles følgende indikative plan for evaluering af programaktiviteter i dette program:

I overensstemmelse med artikel 29 i rådets forordning nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden udarbejdes der senest ved udgangen af 2009 og 2012 en kortfattet rapport med oplysninger om de programmer, der medfinansieres af strukturfondene.

I forlængelse af den første strategiske rapport og senest med udgangen af 2010 vil Erhvervs- og Byggestyrelsen vurdere, om de opstillede mål i regionalfondsprogrammet bør revideres.

Erhvervs- og Byggestyrelsen vil i løbet af programperioden løbende overvåge programmets forløb i forhold til målopfyldelse og forbrug af finansielle midler og mindst én gang årligt informere herom på overvågningsudvalgets møder. Såvel for hurtig som manglende målopfyldelse vil således blive drøftet i overvågningsudvalget. IT-systemet indtager en central rolle i overvågnings- og evalueringsindsatsen og rummer bl.a. mulighed for en automatisk generering af en række kvantitative data, som indgår i det valgte sæt af overvågningsindikatorer (jf. bilag 1).

Disse elementer vil desuden i relevant omfang blive indarbejdet i årsrapporterne til Kommissionen, der ligeledes vil indeholde en afrapportering af Kommissionens relevante kerneindikatorer samt en vurdering af målopfyldelsen i forhold til de opstillede baselines og globale mål.

Årsrapporten vil i overensstemmelse med bilag XVIII i forordning (EF) nr. 1828/2006 af 8. december 2006 på baggrund af bedste kvalificerede skøn beskrive de årlige delmål for resten af strukturfondsperioden.

Den efterfølgende evaluering iværksættes på Kommissionens initiativ i samarbejde med medlemsstaten og forvaltningsmyndigheden og gennemføres senest den 31. december 2015. Elementerne i evalueringen er identifikation af de faktorer, der har bidraget til programimplementeringens succes eller fiasko samt god praksis.

Evaluering af hensynet til yderområderne

⁵⁷ Artikel 48 i Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden

I forbindelse med vedtagelsen af lov om erhvervsfremme er det besluttet, at yderområderne i perioden 2007-2013 skal sikres mindst samme andel af strukturfondsmidlerne som i perioden 2000-2006. Det svarer til, at ca. 35 pct. af strukturfondsmidlerne under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse anvendes til gavn for yderområderne, jf. definition i Danmarks nationale strategiske referenceramme.

Som udgangspunkt er det op til de regionale vækstfora - med afsæt i de regionale erhvervsudviklingsstrategier - at vurdere, om et projekt er til gavn for yderområderne.

Hvis et projekt ikke udelukkende er rettet mod udviklingen af yderområder, anføres det af de regionale vækstfora ved indstilling til Erhvervs- og Byggestyrelsen, hvor stor en andel der er rettet mod yderområderne.

Erhvervs- og Byggestyrelsen vil til enhver tid have mulighed for med henblik på orientering at opgøre, hvor stor en del af strukturfondsmidlerne der er tilfaldet de udpegede yderområder. Det vil ske som en del af den løbende overvågning af regionalfondsprogrammet og socialfondsprogrammet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen har mulighed for at afvise ikke-yderområdeprojekter, såfremt den samlede udvikling i regionalfondsprogrammet og socialfondsprogrammet set under ét giver anledning hertil.

Varetagelsen af hensynet til yderområderne vil indgå i Erhvervs- og Byggestyrelsens evaluering af programmet.

Evaluering af fordeling af programaktiviteterne

Erhvervs- og Byggestyrelsen vil til enhver tid have mulighed for med henblik på orientering at opgøre, hvordan de regionalfondsfinansierede aktiviteter under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse fordeler sig på indsatsområderne "Innovation og videndeling og videnopbygning", "Etablering og udvikling af nye virksomheder" og "Anvendelse af ny teknologi".

Fra dansk side vil det blive tilstræbt og overvåget, at mindst 50 pct. af aktiviteterne er aktiviteter under de to indsatsområder "Innovation og videndeling og videnopbygning" og "Anvendelse af ny teknologi", og at mindst 20 pct. er aktiviteter under indsatsområdet "Etablering og udvikling af nye virksomheder".

Emnet vil endvidere indgå i Erhvervs- og Byggestyrelsens evaluering af programmet.

Evaluering af andre forhold

Endelig vil der efter behov blive iværksat særlige undersøgelser/evalueringer af andre hensyn, f.eks. varetagelsen af de tværgående hensyn til miljø og ligestilling. Sådanne undersøgelser/evalueringer kan også ske på tværs af de to strukturfondsprogrammer.

4.4.1. Den regionale vækstmodel

Som led i vækstforaenes opgave med at overvåge de lokale og regionale vækstvilkår stiller Erhvervs- og Byggestyrelsen et omfattende indikatorsystem til rådighed. Den regionale vækstmodel kan dels levere informationer om de regionale rammebetingelser, dels om de regionale præstationer på områderne innovation, videndeling og videnopbygning, anvendelse af ny teknologi, etablering og udvikling af nye virksomheder

og udvikling af menneskelige ressourcer. Modellen er et værktøj, som relevante aktører kan anvende til at sikre, at den strategiske indsats i regionen matcher de regionale udfordringer.

Modellen kan endvidere medvirke til at give regionerne et indtryk af deres indbyrdes placering for så vidt angår rammebetingelser og præstationer på de fire indsatsområder. Se www.regionalt.dk

4.4.2. Finansiell overvågning

Udveksling af data

Kommissionen har udviklet et nyt system – SFC2007 – som medlemslandene skal anvende for at opfylde kravene i forordningerne om obligatorisk anvendelse af elektronisk data udveksling, herunder opfyldelse af artikel 41 implementeringsforordningen.

Erhvervs- og Byggestyrelsens brug af SFC2007 bliver via web applikationen, hvor der vil ske manuel indtastning af de relevante oplysninger samt upload af dokumenter listet i bl.a. artikel 41 i implementeringsforordningen.

Procedurer, der beskriver overvågnings- og finansieringsrapporteringens pålidelighed

Erhvervs- og Byggestyrelsen udarbejder procedurer for forvaltnings- og attesteringsmyndighedens arbejde, herunder beskrivelse og setup af sikkerhedsprocedure til at sikre pålideligheden af data.

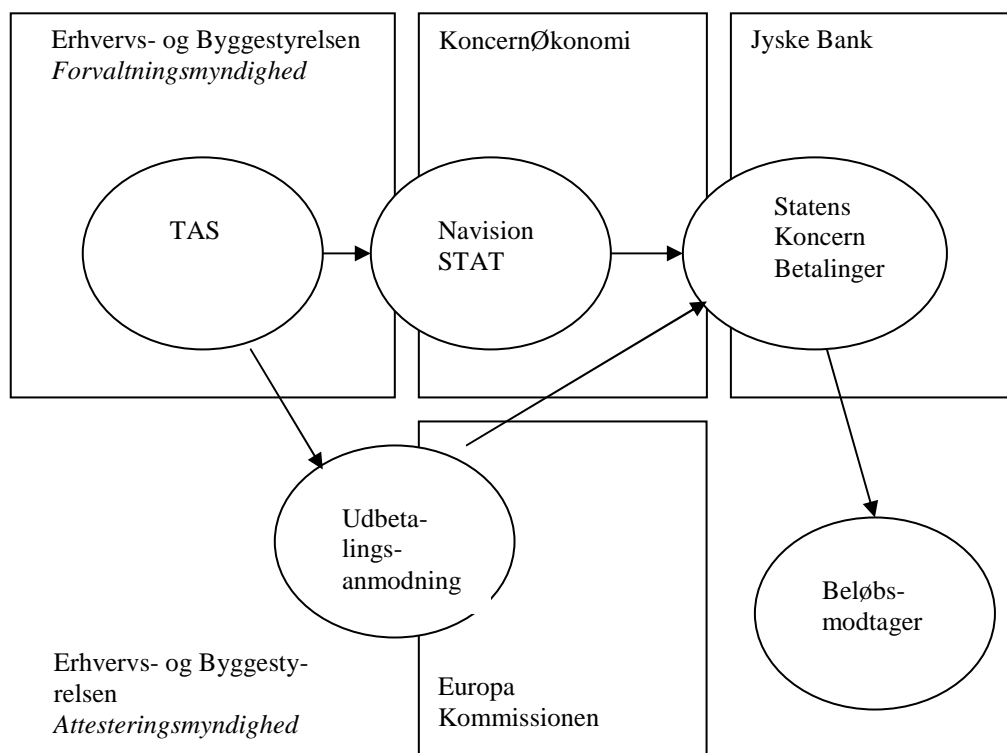
Procedurerne vil være en del af beskrivelsen af forvaltnings- og kontrolsetuppet, der skal fremsendes til Kommissionen senest 12 måneder efter programmets godkendelse eller inden fremsendelse af første betalingsanmodning.

Procedurer for pengestrømme

Der skal fastlægges procedurer for pengestrømmenes tilvejebringelse og cirkulation med henblik på at sikre deres gennemsigtighed.

Procedurerne vil være en del af beskrivelsen af forvaltnings- og kontrolsetuppet, der skal fremsendes til Kommissionen senest 12 måneder efter programmets godkendelse eller inden fremsendelse af første betalingsanmodning.

Betalingsflow for Regionalfonden fra godkendelse til betaling af beløbsmodtager

Forløbet er følgende fra en sagsbehandler har registreret og en anden sagsbehandler har godkendt en betaling:

1. Regnskabsmedarbejder i EBST foretager overførsel af posteringer til kassekladde.
2. Regnskabsmedarbejder finder alle udbetalingsbilag i TAS og udskriver dem. De sendes til KoncernØkonomi med anmodning om bogføring.
3. KoncernØkonomi tjekker udbetalingsbilag med posteringerne i kassekladden og bogfører betalingerne i Navision STAT.
4. KoncernØkonomi bogfører udbetalingskladde i Navision STAT og overfører betalinger til Statens Koncernbetalinger (Bank).
5. Banken udbetaler til beløbsmodtager.

Attesteringsmyndigheden udarbejder udbetalingsanmodninger til Kommissionen:

1. Der dannes en udbetalingsanmodningen af Attesteringsmyndigheden på baggrund af de godkendte betalinger i TAS.
2. Udbetalingsanmodningen sendes til Kommissionen.
3. Kommissionen behandler anmodningen og foretager udbetaling til Statens Koncernbetalinger (Bank).

4.4.3. Partnerskabsaftaler mellem regeringen og de regionale vækstfora

I forbindelse med den konkrete udmøntning af de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier er regeringen parat til at indgå gensidigt forpligtende partnerskabsaftaler med de regionale vækstfora om at fremme den regionale vækst og erhvervsudvikling. Målet er at sikre den regionale forankring af globaliseringsstrategiens initiativer og at sikre en sammenhængende indsats på nationalt, regionalt og lokalt niveau.

5. Information

Informationsindsatsen tager afsæt i Kommissionens forordning (EF) nr. 1828/2006 af 8. december 2006, artikel 2-10.

Visionen for informationsindsatsen er, at den skal afspejle sammenhængen mellem den europæiske, nationale og regionale vækst- og erhvervspolitiske indsats, som skal trække i samme retning og understøtte de områder, som bidrager til at forbedre den danske regionale konkurrenceevne og beskæftigelse med henblik på at styrke Danmarks og hermed også Europas vækstbetingelser.

Målet er en klar og tydelig formidling af overordnede danske og europæiske strategier og redskaber til regional udvikling og vækst for at opnå en optimal effekt af struktur-fondsmidlerne.

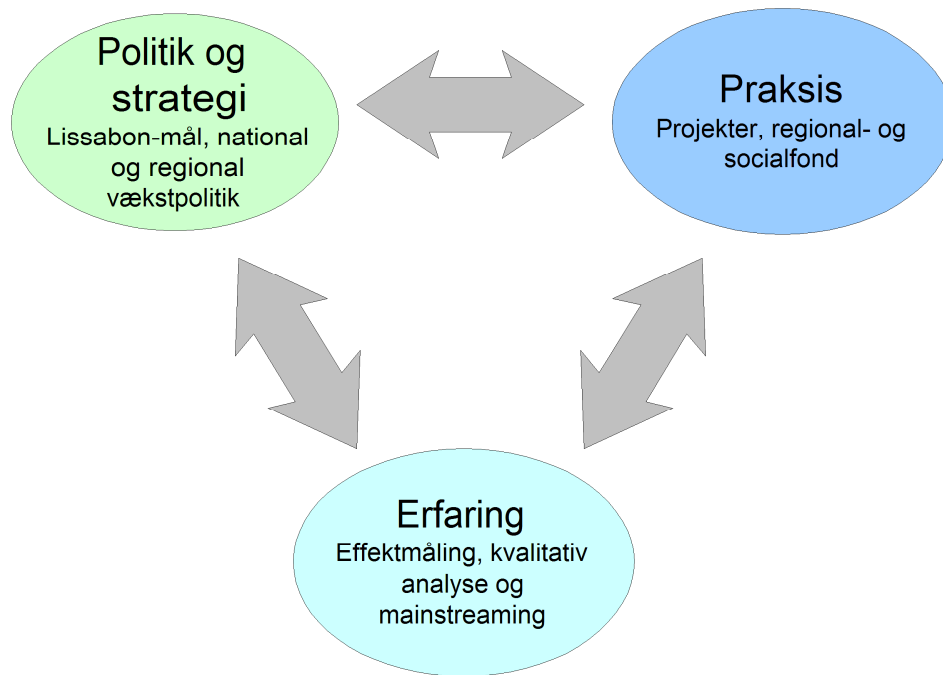
Informationsindsatsen skal udbrede kendskabet til strukturfondene som middel til at opnå øget regional vækst og beskæftigelse og tydeliggøre Den Europæiske Unions indsats for øget vækst i Danmark. Desuden er det målet at medvirke til en mere effektiv anvendelse af midlerne gennem en styrkelse af indsatsen og at understøtte en øget synergi mellem fondene.

Inden for ovenstående ramme indlejres den mere konkrete information – dels informationen rettet mod projekter og ansøgere, og dels formidlingen af projekterfaringer med henblik på mainstreaming af de gode resultater.

Der er således tre dimensioner i informationsindsatsen:

- Formidling af indsatsområderne i et europæisk og nationalt strategisk perspektiv.
- Formidling til projekterne vedr. ansøgning, regelgrundlag, god administrativ praksis mv.
- Erfaringsopsamling og formidling af god praksis og nye metoder fra projekterne med henblik på mainstreaming af resultaterne.

Det kan illustreres således:

Ved i indsatsen at sigte på et samspil mellem disse dimensioner adresseres problemstillingerne fra flere vinkler og giver dermed mulighed for størst mulig kvalitet i projektudvælgelsen og -gennemførelsen.

De tre dimensioner i informationsindsatsen skal udfoldes over for en række målgrupper, herunder Danmarks Vækstråd, regionale vækstfora, tilskudsmodtagere og potentielle ansøgere samt offentligheden. De tre dimensioner vil skulle indgå på forskellig måde i indsatsen over for de enkelte grupper.

Der skal for alle grupperes vedkommende gøres en indsats for at formidle en helhedsforståelse, således at der bliver skabt sammenhæng i billedet af fondenes indsats. Populært sagt skal det enkelte projekt forstå sig selv som en del af de regionale vækstforas erhvervsudviklingsstrategier, der via den nationale vækststrategi er direkte koblet op til Lissabon-processen. Denne helhedsforståelse gælder også som mål for informationen rettet mod de andre målgrupper. Informationsindsatsen vedrørende strategier og strukturfonde varetages dels af EBST, dels af de regionale vækstfora.

Hjørnестenen i informationsindsatsen vil være den webbaserede formidling. Formidlingen vil spænde lige fra ekspertise udmøntet i velfungerende vejledninger og værktøjer til en aktuel, engageret og idégenererende formidling af regionalpolitiske temaer og indsatsområder.

Foruden potentielle ansøgere og tilskudsmodtagere vil sekretariatene for de regionale vækstfora være blandt de primære brugere af web-portalen, og tilvejebringelsen af diverse redskaber vil medvirke til at kvalificere strukturfondsindsatsen og synliggøre resultaterne af fondenes investering. Den webbaserede formidling suppleres med bl.a. trykte materialer, en aktiv presseindsats, en årlig event om regional udvikling og strukturfondene samt andre tiltag.

6. Sammenhængen med andre EU-politikker

I henhold til regionalfondsforordningens artikel 9 skal programmets indhold koordineres med indholdet i andre fællesskabsstøtteordninger, herunder akse 3 under Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og bæredygtig udvikling af fiskeriområder under Den Europæiske Fiskerifond. Kriterierne for afgrænsning til disse programmer skal anføres i programmet.

Derudover skal der ifølge forordningen især sikres konsistens og sammenhæng med EU's syvende rammeprogram for forskning og udvikling samt rammeprogrammet for konkurrencedygtighed og innovation.

6.1 Programmer under Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Fiskerifond

Som hovedprincip begrænses indsatsen under dette program ikke af mulighederne under programmerne for henholdsvis Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Fiskerifond. Indsatsen under fondene skal supplere hinanden, så samspillet mellem fondene optimeres. Projekter med aktiviteter, som er støtteberettigede under flere forordninger, vil således i nogle tilfælde kunne opnå tilskud fra flere fonde.

Der kan ikke opnås tilskud fra flere fonde til samme *udgift*⁵⁸ under et projekt. Hvor et projekt eller dele deraf er støtteberettiget under flere fonde, vil administrative procedurer sikre mod dobbeltfinansiering. Det skal således altid ved ansøgning oplyses, hvordan finansieringen af projektet sammensættes.

Programmerne er overordnet forskellige med hensyn til sektormæssig bredde og projekternes fokus. Regionalfondsprogrammet har ingen sektorbegrænsning og støtter forbedrede rammebetingelser for erhvervslivet under ét, mens landdistriktsprogrammet som udgangspunkt støtter fødevarer- og skovsektoren. Landdistriktsprogrammet støtter desuden enkeltvirksomheder inden for sektoren. Tilsvarende er indsatsen under Fiskerifonden hovedsageligt rettet mod fiskerisektoren. I de følgende afsnit beskrives, hvordan indsatsen under fondene vil supplere hinanden, med særlig vægt på tilfælde hvor fondene retter sig mod nært tilgrænsende områder.

6.1.1. Landdistriktsprogrammet

Landdistriktsprogrammet opererer inden for tre felter:

1. Konkurrenceevne i fødevarer- og skovsektoren
2. Forbedring af miljø og landskab
3. Livskvalitet og økonomisk aktivitet i landdistrikterne gennem lokale initiativer

⁵⁸ Jf. artikel 54(5) i Rådets forordning nr. 1083 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden

Ad 1)

Styrkelsen af konkurrencekraften i fødevarer- og skovsektoren vil ske gennem hovedtyperne 1) direkte tilskud til enkeltvirksomheder og 2) samarbejdsprojekter. Første hovedtype kan alene støttes under landdistriktsprogrammet, da enkeltvirksomheder ikke kan være støttemodtagere under regionalfondsprogrammet, jf. dog afsnit 3.4.

For samarbejdsprojekter kan der derimod godt være sammenfald mellem støttemodtagere. Retter projektet sig bredt mod rammebetingelser i regionen, vil det være mest oplagt at søge tilskud under Regionalfonden. Falder projektets formål mere snævert inden for fødevarer- og skovsektoren, og deltager der mindst én fødevareraktivitet eller jordbrugsbedrift i projektet, vil der kunne søges tilskud under Landbrugsfonden. Afhængigt af projektets karakter vil der i visse tilfælde kunne opnås tilskud fra begge fonde. I praksis vil dette indebære, at projektet opdeles i delprojekter, der opfylder betingelserne under de enkelte fonde. Sådanne projekter vil således skulle lave flere ansøgninger, og delprojektet vil under den pågældende fond blive betragtet som et afgrænset projekt.

Projekter med deltagelse af fødevareraktiviteter vil således kunne opnå tilskud under regionalfondsprogrammet. Det kan f.eks. være projekter af overvejende regionalfondslignende karakter, hvori der indgår fødevareraktiviteter, f.eks. samarbejde om innovation mellem viden- og uddannelsesinstitutioner og virksomheder, hvor en eller flere fødevareraktiviteter deltager i kraft af sin regionale tilknytning snarere end sin sektortilknytning.

Landdistriktsloven⁵⁹ indeholder mulighed for, at vækstforaene kan indstille om projekter under indsatsområdet for konkurrenceevne i fødevarer- og skovsektoren. De nærmere bestemmelser herom vil blive fastlagt i bekendtgørelser under loven i dialog mellem Økonomi- og Erhvervsministeriet og Fødevarerministeriet.

Ad 2)

På miljø- og naturområdet ydes der under landdistriktsprogrammet fortrinsvis arealbaseret støtte til jordbrugere, der påtager sig forpligtelser i forhold til beskyttelse og opgradering af miljø og natur og dermed bidrager til opfyldelse af Vandmiljøplan 3 og til NATURA 2000-indsatsen. I forlængelse af landdistriktsprogrammets fokus på blandt andet NATURA 2000-indsatsen findes det også naturligt i regionalfondsprogrammet at nedtone NATURA 2000-muligheden i regionalfondsforordningens artikel 5(2)b.

Da der ikke afsættes særskilte midler til NATURA 2000-indsatsen under regionalfondsprogrammet, vil projekter med elementer af miljø- og naturbeskyttelse primært have fokus på indsatsområderne i afsnit 3.3.3, og der forventes ikke sammenfald på dette område.

Ad 3)

En hjørnesteen i indsatsen under landdistriktsprogrammet for at skabe flere job i landdistrikter er støtte til etablering af mikrovirksomheder. Dette sker i form af direkte tilskud til enkeltvirksomheder og kan dermed under regionalfondsprogrammet alene

⁵⁹ Lov nr. 316 af 31. marts 2007 om udvikling af landdistrikterne (landdistriktsloven)

ske i visse statstøtteområder, jf. afsnit 3.4. For disse områder vil der for at undgå dobbeltfinansiering være særlig fokus på ansøgningens oplysninger om sammensætningen af projektets finansiering. Det vil endvidere påhvile henholdsvis de regionale vækstforumsekretariater og de lokale aktionsgrupper for hvert enkelt projekt at vurdere, om projektet er støtteberettiget under både Regionalfonden og Landbrugsfonden, og i givet fald at undersøge, om der er søgt tilskud under begge fonde.

På andre områder vil der være nogle få aktiviteter, som er støtteberettigede under begge programmer. Det gælder for IKT-infrastruktur og visse turismeaktiviteter. Sammenfaldet på turismeområdet vurderes at være begrænset til indsatser rettet mod fremme af naturværdier og udvikling af nye former for turisttjenester.

Landdistriktsprogrammet har derudover fokus på forbedring af levevilkårene i landdistrikterne. Disse er forordningsmæssigt udelukket fra støtte under regionalfondsprogrammet. Indsatsen for at forbedre yderområdernes attraktivitet ud fra et bosætningsperspektiv vil derfor finde sted inden for landdistriktsprogrammet og supplere vækstskildetilgangen til forbedring af yderområdernes vilkår under regionalfondsprogrammet.

Med hensyn til den administrative koordinering er Økonomi- og Erhvervsministeriet i tæt dialog med Fødevarerministeriet om bl.a. udarbejdelse af bekendtgørelsen om oprettelse og drift af de lokale aktionsgrupper, som indstiller til staten om en del af midlerne under landdistriktsprogrammet. I udkastet til bekendtgørelse lægges der op til at koordinere på følgende måde:

- Vækstforum kan lade sig repræsentere i de lokale aktionsgrupper (LAG).
- Vækstforum skal godkende, at de lokale aktionsgruppers strategier er i overensstemmelse med de regionale erhvervsudviklingsstrategier.
- Bestyrelsen for den lokale aktionsgruppe skal høre vækstforum forud for indstilling om større erhvervsrettede projekter. Det pågældende vækstforum kan komme med konkrete forslag til ændringer i disse projekter med henblik på at sikre koordination og enstrenghed i erhvervsindsatsen.

6.1.2. Fiskerifondsprogrammet

I Fiskerifondsprogrammet falder indsatsen inden for fire hovedområder:

1. Foranstaltninger til tilpasning af fiskerflåden og fiskeriindsatsen
2. Akvakultur, forarbejdning og afsætning
3. Foranstaltninger af kollektiv interesse
4. Bæredygtig udvikling af fiskeriområder

Ad 1)

Fiskerifonden kan bidrage til tilpasning af fiskerikapaciteten og fiskeriindsatsen, bl.a. gennem modernisering af fiskerfartøjer. Derudover kan der f.eks. ydes tilskud til forskellige socioøkonomiske foranstaltninger inden for fiskeriet, f.eks. med henblik på omskoling. I det omfang indsatsen under det danske fiskerifondsprogram åbner mulighed for diversificeringsaktiviteter, der opfylder kravene i regionalfondsprogrammet, vil der i princippet kunne opnås tilskud fra både Regionalfonden og Fiskerifonden. Aktiviteter, der alene vedrører fiskere eller fiskeriet, herunder tilpasning af fiske-

riflåden, vil blive støtte af fiskerifondsprogrammet og kan ikke støttes af regional-fondsprogrammet.

Ad 2)

Fiskerifonden kan bidrage til en række typer af investeringer inden for akvakultur, forarbejdning og afsætning, herunder støtte til indførelse af miljøvenlige metoder. Der kan være sammenfald med støtteberettigede aktiviteter under Regionalfonden, men da fiskerifondstilskuddet ydes til enkeltvirksomheder, vil sammenfaldet kun kunne ske i visse statsstøtteområder, jf. afsnit 3.4. For disse områder vil der for at undgå dobbeltfinansiering være særlig fokus på ansøgningens oplysninger om sammensætningen af projektets finansiering. Det vil endvidere påhvile henholdsvis de regionale vækstforumsekretariater og de lokale aktionsgrupper for hvert enkelt projekt at vurdere, om projektet er støtteberettiget under både Regionalfonden og Fiskerifonden, og i givet fald at undersøge, om der er søgt tilskud under begge fonde.

Ad 3)

Med hensyn til aktiviteter af kollektiv interesse kan Fiskerifonden blandet andet yde tilskud til havnefaciliteter og markedsudvikling, men også forskellige former for samarbejde, herunder partnerskaber mellem forskere og operatører inden for fiskerisektoren. Derudover støttes pilotprojekter, der går ud på at erhverve og udbrede ny teknisk viden. Projekterne vil sandsynligvis i visse tilfælde kunne støttes under indsatsområderne *innovation, videndeling og videnopbygning og anvendelse af ny teknologi* under regionalfondsprogrammet.

Afgrænsningen foretages ved, at projekter, der kommer fiskeri- og akvakultursektoren til gode, gennemføres under fiskerifondsprogrammet. Er der tale om samarbejdsprojekter eller projekter, hvis kollektive formål rækker ud over fiskeri- og akvakultursektoren eller på anden måde involverer andre sektorer, kan der eventuelt laves en projektopdeling på brancher eller sektorer. Hvis dette ikke er muligt, vil der administrativt blive foretaget en konkret vurdering af, hvilken fond og program der bedst vil kunne understøtte projektets formål.

Ad 4)

For foranstaltninger i fiskeriområder, som i henhold til de enkelte forordninger er støtteberettigede fra flere fonde, skal det i henhold til fiskerifondsforordningens artikel 44 (6) fastlægges ved programmeringen, hvilke foranstaltninger der er støtteberettigede under dette program, og hvilke der støttes under andre fællesskabsinstrumenter.

Foranstaltningerne i fiskeriområder er i nogen grad sammenfaldende med initiativer under Regionalfonden. Afgrænsningen foretages ved, at foranstaltningerne støttet under Fiskerifonden skal vedrøre fiskeri- og akvakultursektoren.

Afgrænsningen mellem fondene udelukker ikke iværksættelse af tværgående projekter, der indeholder aktiviteter til opfyldelse af samme overordnede formål, men hvor de enkelte aktiviteter er støtteberettiget under forskellige fonde.

For sådanne tværgående projekter foretages en opdeling i delprojekter med henblik på en adskillelse af projektaktiviteterne mellem fondene. Er dette ikke muligt, vil der administrativt blive foretaget en konkret vurdering af, hvilken fond og program der bedst vil kunne understøtte projektets formål.

Forud for de regionale vækstforas indstillinger om tilskud fra Regionalfonden skal sekretariatene for de regionale vækstfora sikre, at der koordineres med den eller de lokale aktionsgrupper i regionen, som afgiver indstilling om tilskud til Direktoratet for FødevarerErhverv.

6.1.3. Andre EU-politikker

EU's syvende rammeprogram for forskning og udvikling

EU's syvende rammeprogram indeholder fire programmer. Programmet *samarbejde* skal udbygge forbindelserne mellem industrien og forskningen inden for en tværnational ramme, inden for temaer som bl.a. sundhed, fødevarer, IKT, energi og miljø. Strukturfondsindsatsen i Danmark skal komplementere den indsats, således at også SMV'er, som ikke har kræfter til at deltage i omfattende, tværnationale projekter, kan få et skub og den nødvendige hjælp til at arbejde med forskning, i samarbejde med videninstitutioner etc.

Tilsvarende skal strukturfondsindsatsen også kunne understøtte forskning på videninstitutionerne og investeringerne i den forbindelse, svarende til fokus i programmet *kapacitet*, men hvor rammeprogrammet favner bredt, skal strukturfondsindsatsen alene understøtte sådanne projekter, hvis det sker med udgangspunkt i den regionale erhvervsudviklingsstrategi. Programmet "Videnregioner" til fremme af regionale forskningsdrevne klynger under det 7. rammeprogram kan give et vigtigt bidrag til udviklingen af relationer mellem forskningssektoren, erhvervslivet og de regionale myndigheder.

Strukturfondsindsatsen vil således komplementere rammeprogrammet for forskning og udvikling på det virksomheds- og praksisnære område, men vil ikke understøtte grund/frontlinjeforskning og således ikke bevæge sig ind på emnet for særprogrammet *Ideer*. Tilsvarende gælder for *mennesker*, som kun mere indirekte vil blive påvirket gennem den danske strukturfondsindsats.

Konkret vil strukturfondsmidler f.eks. kunne anvendes til opbygning af teknologisk service i regionerne, der sætter disse i stand til at understøtte lokale virksomheder. Hvis den teknologiske service tilrettelægges, så den kan indgå i partnerskaber med deltagere fra andre lande, kan der eventuelt etableres konsortier med mulighed for at opnå tilskud under EU's syvende rammeprogram. Muligheden er nævnt som et eksempel på indsats i kapitel 3.

Administrativt vil koordinationen blive sikret gennem videninstitutionernes tilstedeværelse i de regionale vækstfora, som indstiller regionalfondsprojekter til Erhvervs- og Byggestyrelsen, jf. afsnit 4.1.

EU's rammeprogram for konkurrencedygtighed og innovation

CIP-forordningen er endnu ikke vedtaget, hvorfor en stor del af planlægningen af den konkrete indsats under rammeprogrammet udestår. Erhvervs- og Byggestyrelsen står for koordination af indsatsen og har sammen med Videnskabsministeriet, Energistyrelsen og Miljøstyrelsen det overordnede ansvar for den danske indsats. Indsatsen finder sted på områderne iværksætter og innovation, IKT, energi og miljø.

Der er sket en faglig koordinering af den kommende CIP-indsats og indsatsen under regionalfondsprogrammet. Udarbejdelsen af afsnittet om konkrete indsats i dette programs kapitel 3 er koordineret med Energistyrelsen og Miljøstyrelsen, som har bidraget med konkrete eksempler på indsats, hvor samspillet kan optimeres.

Administrativt er CIP-programmet meget forskelligt fra programmerne under målet for regional konkurrenceevne og beskæftigelse, idet tildeling af CIP-midler sker efter ansøgning hos Kommissionen, hvorefter midler og opgaver under CIP-programmet udbydes nationalt. De ansvarlige, danske myndigheder har derfor aftalt at koordinere især informationsindsatsen nærmere, når arbejdsprogrammet for CIP foreligger, forventeligt i efteråret 2006. Derved sikres størst mulig viden hos ansøgere og administratorer om mulighederne under henholdsvis CIP og regionalfondsprogrammet.

Life+

Miljøministeriet, som er ansvarlig for Life+ i Danmark, har bidraget til den socioøkonomiske analyse i kapitel 2 og indholdet i kapitel 3 med henblik på størst mulig integration af indsats under den kommende Life+-forordning. Forordningen er endnu ikke vedtaget.

Udmøntningen af den danske handlingsplan for Life+ vil ske gennem nationale handlingsplaner. Ved udarbejdelse af disse handlingsplaner, som sker i samarbejde med Kommissionen, vil Miljøministeriet tage højde for indholdet i andre relevante EU-politikker, herunder strukturfondsprogrammerne.

Øvrige strukturfondsprogrammer

Programmer under målet om territorialt samarbejde

Under målet om europæiske territorialt samarbejder deltager Danmark i fire grænseoverskridende programmer og to tværnationale programmer, og de interregionale programmer og netværk omfatter alle Fællesskabets medlemsstater. De to tværnationale programmer omfatter henholdsvis landene omkring Østersøen og landene omkring Nordsøen. Regionerne, der deltager i de grænseoverskridende programmer, er vist nedenfor.

Grænseoverskridende Programmer	Danske deltagere	Øvrige deltagere
To dansk-tyske programmer	Region Syddanmark	Schleswig, KERN
	Region Sjælland	Ostholstein, Lübeck, Plön
Et dansk-svensk-norsk program med to underprogrammer: ▪ Øresundsregionen ▪ Kattegat/Skagerrak	<i>Øresund:</i> Region Hovedstaden Region Sjælland	Skåne
	<i>Kattegat/Skagerrak:</i> Region Nordjylland Region Midtjylland	Vestra Götaland, Halland, sydlige regioner i Norge
Et program for den sydlige Østersø	Bornholm (Region Sjælland)	Skåne, Kalmar, Blekinge, Klaipeda samt nordlige

		regioner i Polen og Mecklenburg-Vorpommern
--	--	--

Projekter, som gennemføres under målet om europæisk territorielt samarbejde, skal have partnere fra flere lande og overlapper som sådan ikke med projekter under nærværende program. I forbindelse med ansøgning om støtte under dette program erklærer ansøger endvidere, at der ikke er søgt om andre EU-midler til finansiering af et givet projekt.

Indholdsmæssigt kan det ikke udelukkes, at projekter under målet om europæiske territorielt samarbejde har samme fokus som projekterne under nærværende program. Gennem den administrative organisering i Danmark, hvor både Erhvervs- og Byggestyrelsen og Regionerne/de regionale vækstfora er centralt placerede, sikres den nødvendige koordinering.

Regioner for økonomisk forandring

I sin egenskab af forvaltningsmyndighed vil Erhvervs- og Byggestyrelsen være opmærksom på initiativet ”Regioner for økonomisk forandring” og i relevante tilfælde gøre de regionale vækstfora opmærksomme på netværk med eventuel dansk deltagelse.

I det omfang danske regioner indgår i netværk vil repræsentanter herfra kunne deltage på ad hoc basis og som observatør i overvågningsudvalgets møder og afrapportere fra netværkets aktiviteter.

Overvågningsudvalget vil mindst én gang om året kunne diskutere eventuelle netværksaktiviteter.

I det omfang programmet medvirker til finansiering af aktiviteter, som udspringer af ”Regioner for økonomisk forandring”, vil der blive rapporteret herom i årsrapporten.

7. Finansieringsplan

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006 om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999 fremgår det nedenfor, hvordan strukturfondsmidlerne under regionalfondsprogrammet fordeles på prioriteter og pr. år.

Samlede fællesskabsbidrag og den nationale medfinansiering for hver prioritet for 2007-2013 (euro, årets priser)

	EF-bidrag (a)	Nationalt bidrag (b) (= (c) + (d))	Vejledende fordeling af det nationale bidrag		Finansiering i alt (e) = (a)+(b)	Refusions­sats (f) ¹ = (a)/(e)	Til orientering	
			National offentlig finansiering (c)	National privat finansiering (d)			EIB-bidrag	Anden finansiering
Innovation og viden	245.084.342	245.084.342	147.050.605	98.033.737	490.168.684	50 %	0	0
Teknisk bistand	9.704.278	9.704.278	9.704.278	0	19.408.556	50 %	0	0
I alt	254.788.620	254.788.620	156.754.883,00	98.033.737	509.577.240	50 %	0	0

Årligt bidrag fra EU's regionalfond (euro, årets priser)

	EFRU eller ESF (1)	Samhørighedsfonden (2)	I alt (3) = (1)+(2)
2007	34.272.116	0	34.272.116
I regioner uden overgangs­støtte			
2008	34.957.558	0	34.957.558
I regioner uden overgangs­støtte			
2009	35.656.709	0	35.656.709
I regioner uden overgangs­støtte			
2010	36.369.843	0	36.369.843
I regioner uden overgangs­støtte			
2011	37.097.240	0	37.097.240
I regioner uden overgangs­støtte			
2012	37.839.185	0	37.839.185
I regioner uden overgangs­støtte			
2013	38.595.969	0	38.595.969
I regioner uden overgangs­støtte			
I alt i regioner uden overgangs­støtte (2007-2013)	254.788.620	0	254.788.620

7.1. Fordeling

I forbindelse med den regionale vækstregørelse 2006 er 90 pct. af midlerne fordelt til de regionale vækstfora efter en nærmere fastlagt fordelingsnøgle. De resterende 10 pct. fordeles efter konkurrence. Se kapitel 3.

Strukturfondsmidlerne er fordelt på de seks regionale vækstfora efter følgende fordelingsnøgle:

- 90 pct. af midlerne (ekskl. teknisk assistance) fordeles som en beløbsramme til de seks vækstfora efter følgende socioøkonomiske kriterier:
 - a. Regionens andel af det samlede indbyggertal i Danmarks yderområder (vægt 45 pct.)
 - b. Regionens andel af det samlede indbyggertal i Danmark (vægt 40 pct.)
 - c. Regionens andel af det samlede antal ledige i Danmark (vægt 10 pct.)
 - d. Regionens andel af det samlede antal personer uden erhvervskompetencegivende uddannelse i Danmark (5 pct.)
- 10 pct. af midlerne (ekskl. teknisk assistance) fordeles til vækstfora efter konkurrence.

De 10 pct. af midlerne, som fordeles til vækstfora efter konkurrence, skal ligesom de øvrige 90 pct. af midlerne fordeles efter indstilling fra de regionale vækstfora.

Af hensyn til programmets fremdrift har økonomi- og erhvervsministeren adgang til at omfordele midlerne løbende under forudsætning af, at dette sker i overensstemmelse med de gældende forordninger og programmer. Fordelingen af midlerne mellem de enkelte regioner sker under iagttagelse af gældende aftaler, herunder aftalen om kommunalreformen, hvorefter det skal sikres, at yderområdernes andel af EU-midlerne bliver mindst den samme som i dag. Herudover kan fordelingen ske på forskellige geografiske enheder og/eller kvalitative indsatsområder. Overvågningsudvalget vil blive orienteret ved en omfordeling af midlerne.

8. Inddragelse af partnerskabet

Som led i kommunalreformen er der pr. 1. april 2006 etableret regionale vækstfora. De regionale vækstfora repræsenterer det regionale partnerskab og består af lokale og regionale politikere, herunder mindst én fra et yderområde, erhvervsrepræsentanter, repræsentanter fra videns- og uddannelsesinstitutioner samt lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer. De regionale vækstfora har ansvaret for at prioritere anvendelsen af såvel regional- som socialfondsmidlerne, der er regionalt fordelte. I perioden 1. september 2005 - 31. marts 2006 har der været etableret *midlertidige* vækstfora i alle regioner bortset fra Region Hovedstaden (men dog på Bornholm). De midlertidige vækstfora har været sammensat ud fra samme principper som de regionale vækstfora.

Ifølge forordningerne skal partnerskabet – herunder foruden de regionale vækstfora, andre ministerier, organisationer, arbejdsmarkedets parter og Danmarks Vækstråd – inddrages i udarbejdelsen af de operationelle programmer.

Partnerskabet har således indledningsvis været inddraget i fastlæggelsen af **den strategiske indsats**. For det første har den strategiske ramme været drøftet med relevante ressortministerier, herunder Udenrigsministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Beskæftigelsesministeriet, Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, samt organisationer, herunder KL, Amsrådsforeningen, Dansk Industri, Dansk Arbejdsgiverforening og LO.

For det andet har den strategiske ramme været forelagt alle de midlertidige vækstfora, herunder repræsentanter fra lokale viden- og uddannelsesinstitutioner, virksomheder, arbejdsgiver- og lønmodtagerrepræsentanter og politikere, der har tilsluttet sig denne ramme. Hertil kommer den administrative styregruppe i Hovedstadens Udviklingsråd på grund af et manglende midlertidigt vækstforum i Hovedstaden.

Den strategiske ramme har desuden været forelagt Danmarks Vækstråd, herunder repræsentanter fra erhvervsorganisationer, arbejdsmarkedets parter og politikere, jf. også lov om erhvervsfremme.

Desuden har partnerskabet været inddraget i udarbejdelsen af **de to operationelle programmer** under målet om regional konkurrenceevne og beskæftigelse. De midlertidige vækstfora har drøftet henholdsvis skitser til programmerne samt et udkast til programmer. De regionale vækstfora har ligeledes drøftet et udkast til programmer. Herudover har der ad flere omgang været afholdt bilaterale møder med regionale repræsentanter fra alle regioner med henblik på at få konkretiseret programmernes anvendelse.

Udkast til programmer har været forelagt relevante ministerier og organisationer, jf. også ovenfor. Endelig har de operationelle programmer været forelagt Danmarks Vækstråd.

Desuden har der været afholdt et temaarrangement med fokus på yderområder og vækstpolitik og programmering for de politiske styregrupper for de regionale vækstsamarbejder, der i høj grad er geografisk sammenfaldende med mål 2-områderne for strukturfondsperioden 2000-2006.

Endelig har programmet været sendt i høring hos Specialudvalget for Konkurrenceevne og Vækst, som inkluderer en lang række interesseorganisationer, offentlige myndigheder og organisationer, herunder KL, Danske Regioner, Sammenslutningen af danske småøer mv. Specialudvalget for Konkurrenceevne og Vækst har i den forbindelse været udvidet ad hoc med følgende organisationer, herunder relevante NGO'er: Det Centrale Handicapråd, De Samvirkende Invalideorganisationer, Rådet for Socialt Udsatte, Rådet for Etniske Minoriteter, Dansk Flygtningehjælp, Dansk Røde Kors, Foreningen Nydanskere, Programbestyrelsen for dialog og balance i udsatte boligområder og Institut for menneskerettigheder.

Onsdag den 14. februar 2007 blev regionalfondsprogrammet inkl. miljøvurdering og skrivelse fra Miljøministeriet lagt på www.hoeringsportalen.dk med henblik på offentlig høring i 8 uger. Høringsfristen var således onsdag den 11. april 2007.

Erhvervs- og Byggestyrelsen udsendte i den forbindelse en orienterede e-mail til de væsentligste interessenter i relation til regionalfondsprogrammet: Sekretariatene for de regionale vækstfora, KL, Danske Regioner, Dansk Arbejdsgiverforening, LO og Dansk Industri samt Miljøministeriet og indrykkede desuden annoncer om høringen i de to landsdækkende dagblade Berlingske Tidende og JyllandsPosten.

Desuden blev høringsmaterialet lagt på Erhvervs- og Byggestyrelsens hjemmeside www.ebst.dk. De indkomne høringssvar er efter høringsfristens udløb gjort tilgængelige på www.hoeringsportalen.dk samt på www.ebst.dk.

Der henvises til den sammenfattende redegørelse for miljøvurderingen, som fremgår af bilag 4.

Bilag 1 Mål og indikatorer for indsatsen

Programmet indeholder (ud over prioriteten til teknisk assistance) én prioritet med tre indsatsområder. Ansøger til midler målretter sin ansøgning mod én prioritet, ét indsatsområde og én projektkategori under indsatsområdet.

Mål- og indikatorsystemet består af tre forskellige niveauer, output-, resultat- og impactniveau.

Outputniveau

Registrering af det umiddelbare output af de enkelte regionalfondsprojekter. På dette niveau registreres eksempelvis hvor mange samarbejder, rådgivningsforløb mm, der er igangsat under indsatsområdet "iværksætter". Det opstilles kvantitative mål for indsatsen.

Data indsamles af projektholder ved projektstart og projektafslutning. Data registreres elektronisk.

Resultatniveau

Projektholder svarer ved projektstart og projektafslutning på spørgsmål vedrørende projektets effekt/forventede effekt. Eksempelvis spørgsmål vedrørende det forventede antal iværksættere, antal innovative virksomheder og antal virksomheder, der har øget deres IKT-anvendelse. Det opstilles kvantitative mål, som går specifikt på, hvad der kommer ud af regionalfondsmidlerne i hele strukturfondsperioden. Eksempelvis et mål om, at 200 virksomheder/institutioner/organisationer angiver, at de, som et resultat af regionalfondsindsatsen, har øget deres IKT-anvendelse.

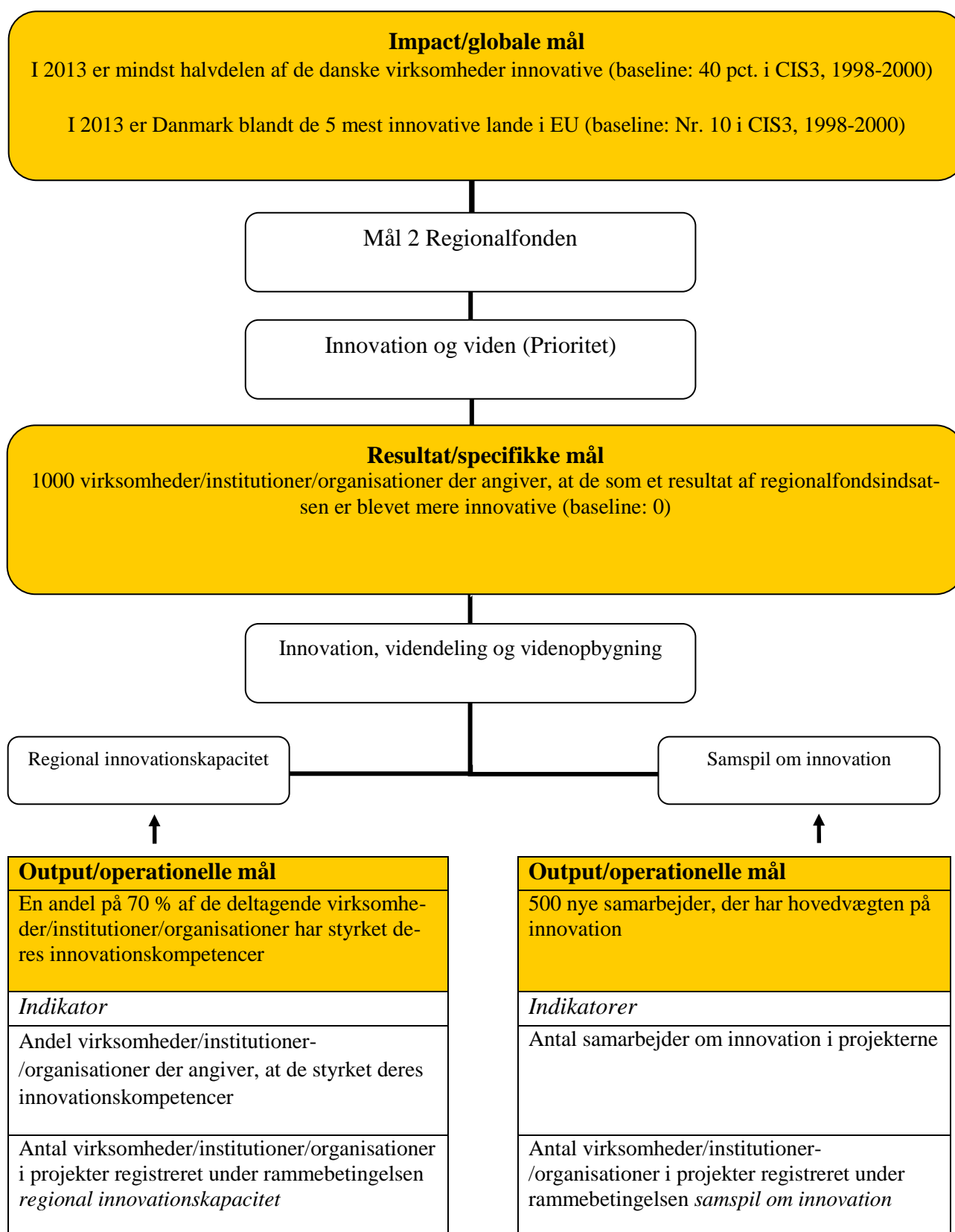
Impactniveau

På dette niveau er opstillet mål for overordnede effekter på længere sigt. Eksempelvis et mål for, at andelen af vækstiværksættere skal stige frem mod år 2013. De overordnede effekter måles af en ekstern evaluator, som via statistiske særkørsler blandt andet på cpr. og cvr-numre sammenligner regionalfondsdeltagere med udvalgte kontrolgrupper.

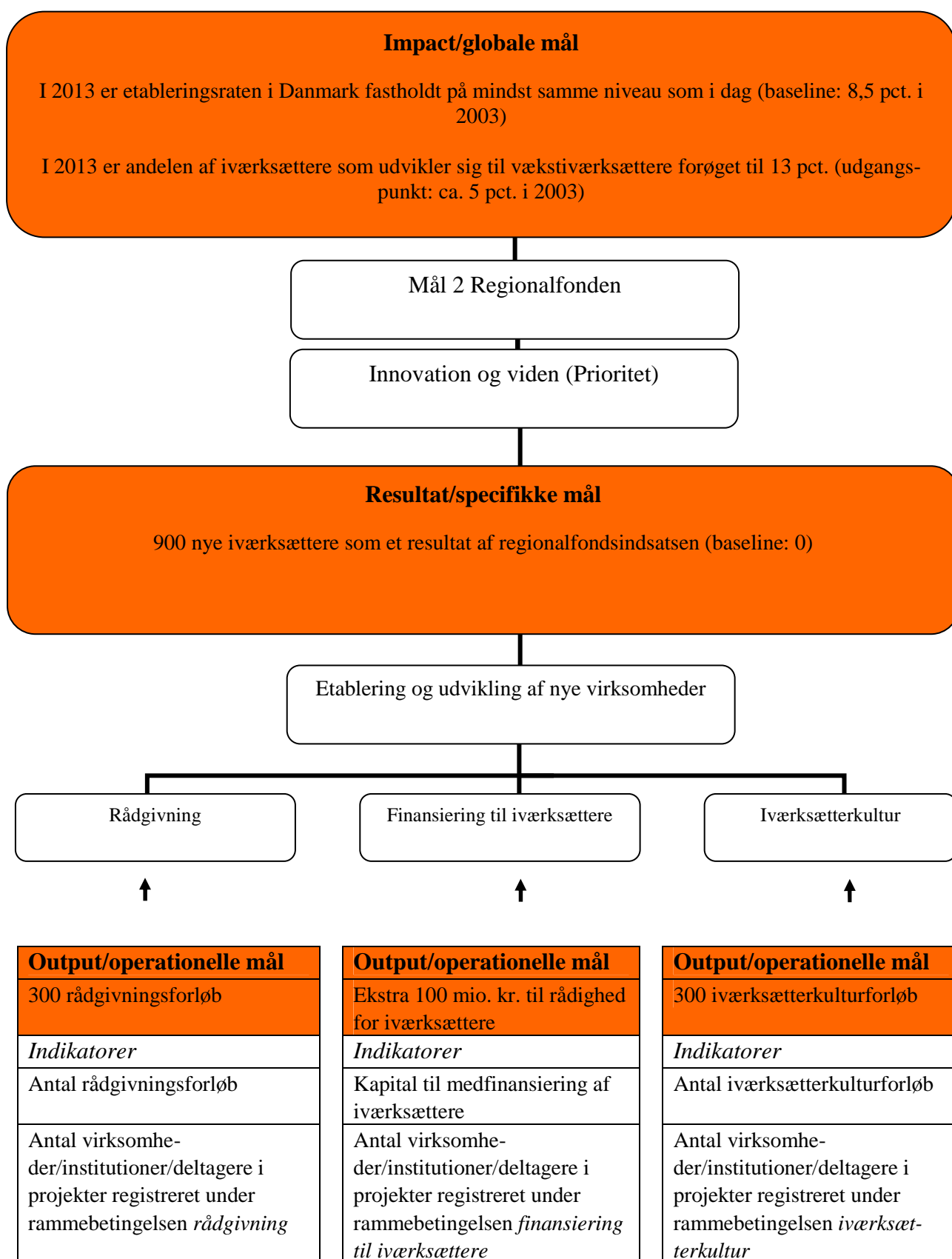
Figur 1: Mål i Regionalfondsprogrammet

	Innovation	Iværksætter	Anvendelse af ny teknologi
Globale mål/ Impact-niveau	<p>I 2013 er mindst halvdelen af de danske virksomheder innovative (baseline: 40 pct. i CIS3, 1998-2000)</p> <p>I 2013 er Danmark blandt de 5 mest innovative lande i EU (baseline: Nr. 10 i CIS3, 1998-2000)</p>	<p>I 2013 er etableringsraten i Danmark fastholdt på mindst samme niveau som i dag (baseline: 8,5 pct. i 2003)</p> <p>I 2013 er andelen af iværksættere som udvikler sig til vækst-iværksættere forøget til 13 pct. (udgangspunkt: ca. 5 pct. i 2003)</p>	<p>I 2013 er den gennemsnitlige IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv mindst 75 pct. (baseline: 56 pct. i 2005)</p>
Specifikke mål/ Resultat-niveau	<p>1000 virksomheder/institutioner/-organisationer der angiver, at de som et resultat af regional-fondsindsatsen er blevet mere innovative (baseline: 0)</p>	<p>900 nye iværksættere som et resultat af regionalfondsindsatsen (baseline: 0)</p>	<p>200 virksomheder/institutioner/organisationer der angiver, at de som resultat af regionalfondsindsatsen har øget deres IKT-anvendelse (baseline: 0)</p>
Operationelle mål/output-niveau	<p>En andel på 70 pct. af de deltagende virksomheder/institutioner/organisationer der har styrket deres innovationskompetencer</p> <p>500 nye samarbejder, der har hovedvægten på innovation</p>	<p>300 rådgivningsforløb</p> <p>100 mio. kr. i medfinansieringsmidler til iværksættere</p> <p>300 iværksætterkulturforløb</p>	<p>En andel på 70 pct. af de deltagende virksomheder/institutioner/organisationer, har stillet ydelser indenfor digitalisering og/eller infrastruktur til rådighed for brugere.</p> <p>En andel på 70 pct. af de deltagende virksomheder/institutioner/organisationer, har udviklet teknologiforcasts, koncepter for teknologioverførsel, samarbejdsprojekter m.v., der har forbedret adgangen til viden.</p>

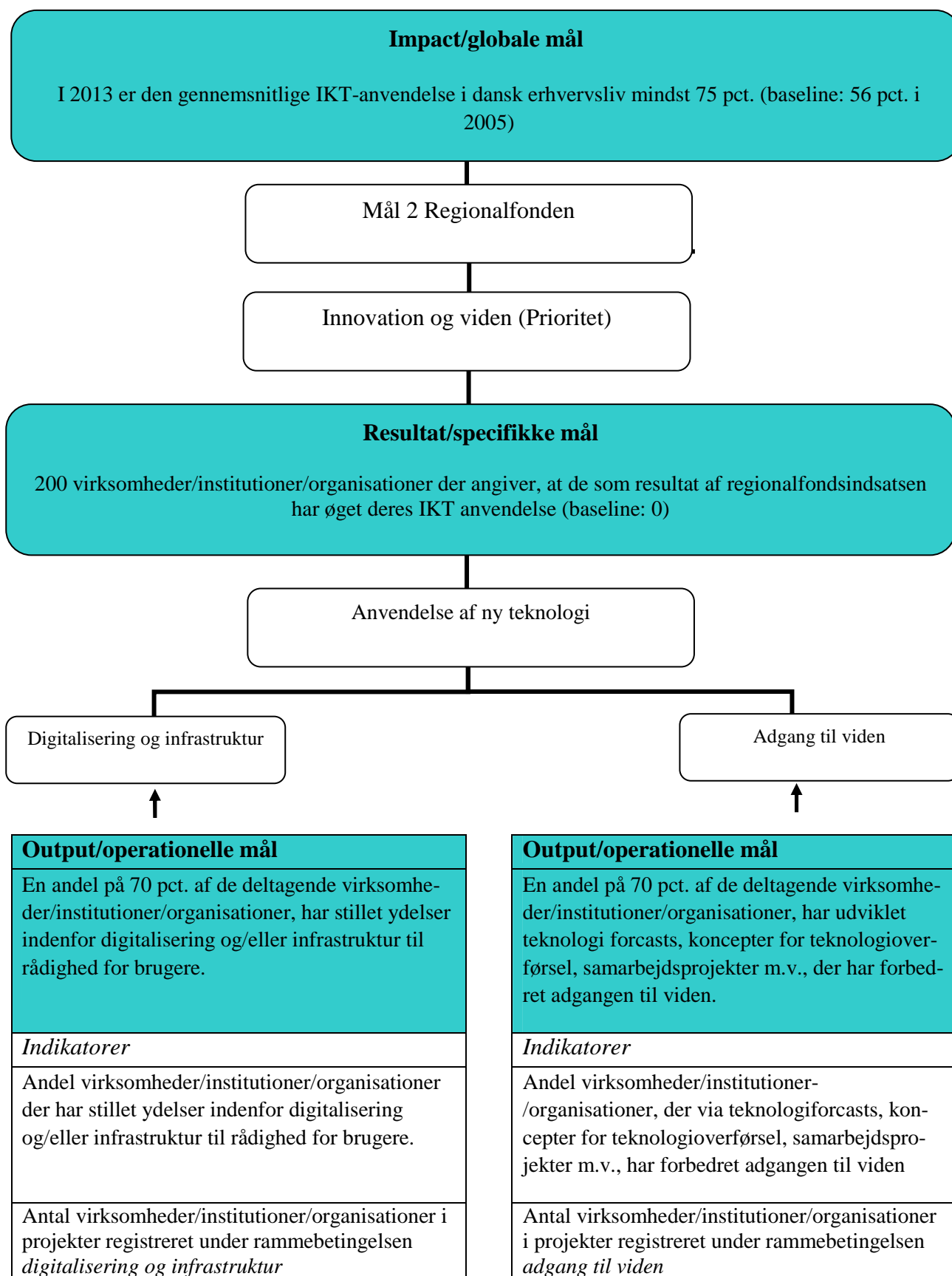
Figur 2: Innovation, videndeling og videnopbygning

Figur 3: Etablering og udvikling af nye virksomheder

Figur 4: Anvendelse af ny teknologi

Figur 5: Mål og indikatorer vedrørende miljø.

Overordnet miljømål i programmet

Mindst 70 pct. af de forbrugte midler tildeles projekter, der har en positiv eller ingen effekt på miljøet.
--

Indikatorer vedrørende miljø

Biologisk mangfoldighed, flora og fauna (Antallet af ture ind i beskyttede området.)
Jord- og arealanvendelse (omfanget af arealer der udsprede gylle på i forbindelse med biogasanlæg, der har opnået programstøtte.)
Klimatiske faktorer og luft (Mængden af "sparet" CO2 hvis udledt fra traditionel forbrænding.)
Klimatiske faktorer og luft (Mængden af energi udvundet fra fornyelige ressourcer/"sparet" på ikke-fornyelige ressourcer.)

Der henvises i øvrigt til bilag 4 for så vidt angår miljøvurdering.

Bilag 2 Vejledende opdeling af Fællesskabets bidrag i kategorier

Et indikativt skøn over udgifternes fordeling på kategorier kan angives som nedenfor med henblik på informationsformål, jf. bilag II, del A og B i KFO 1828/2006 af 8. december 2006.

Kommissionens referencenr: _____

Programmets titel: Innovation og viden

Dato for Kommissionens seneste beslutning vedrørende det pågældende operationelle program: __/__/__

(i EUR)

(i EUR)

(i EUR)

Aspekt 1 Prioriteret tema		Aspekt 2 Finansieringsform		Aspekt 3 Områdetype	
Kode *	Beløb **	Kode *	Beløb **	Kode *	Beløb **
01	25.980.690,85	01	229.788.620,0	00	156.754.883,2
02	25.980.690,85	03	25.000.000	01	12.254.217,10
03	25.980.690,85			05	85.779.519,70
04	25.980.690,85				
05	25.980.690,85				
06	25.980.690,85				
07	2.812.342,82				
08	2.812.342,82				
09	25.980.690,85				
10	8.271.596,54				
11	8.271.596,54				
14	8.271.596,54				
15	8.271.596,54				
55	6.127.108,55				
56	6.127.108,55				
58	6.127.108,55				
59	6.127.108,55				
85	6.307.780,70				
86	3.396.497,30				
I alt	254.788.620	I alt	254.788.620	I alt	254.788.620

Bilag 3 Anvendelse af statsstøttere regler under programmet

Tilskud under programmet vil blive ydet inden for rammerne af statsstøttere reglerne, herunder

- Kommissionens forordning (EF) nr. 1998/2006 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på de minimis-støtte,
- Kommissionens forordning (EF) Nr. 800/2008 om visse former for støttes forenelighed med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 87 og 88 (Generel gruppefritagelsesforordning)
- Kommissionens forordning (EF) nr. 1628/2006 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på medlemsstaternes regionale investeringsstøtte eller
- eventuelle godkendte notifikationer.

Bilag 4 Sammenfattende redegørelse for miljøvurderingen af regionalfondsprogrammet "Innovation og Viden" for strukturfondsperioden 2007-2013

1. Ikke-teknisk resumé

1.1 Miljøvurderingsmetode

Miljøvurderingen er udarbejdet som en to-delt vurdering af programmets mulige virkninger på miljøet.

Programmet er blevet vurderet i forhold til de overordnede danske målsætninger på miljøområdet, såsom begrænsning af udledning af drivhusgasser, nedbringelse af forureningen fra landbruget, reduktion af transportsektorens bidrag til drivhuseffekten, reduktion af tabet af biodiversitet, herunder en forstærket beskyttelse af NATURA 2000 målene.

De nationale målsætninger, der har været inddraget i vurderingen er:

Emne	Målsætninger
Klima	<ul style="list-style-type: none"> • Danmark skal reducere udledning af seks drivhusgasser med 21 procent i perioden 1990 og 2008-12 • Danmark skal halvere udledninger af drivhusgasser i 2030
Biodiversitet	<ul style="list-style-type: none"> • Målsætninger, som fremsat i Danmarks Handlingsplan for Biologisk Mangfoldighed og Naturbeskyttelse i Danmark 2004 - 2009.
Sundhed og miljø	<ul style="list-style-type: none"> • Danmark skal i videst mulig omfang beskytte befolkningens sundhed og miljøet mod skadelige miljøfaktorer.
Kemikalier	<ul style="list-style-type: none"> • Anvendelsen af kemikalier skal begrænses og kemikalier som kan have skadelige virkninger på menneskers og dyrs sundhed og på miljøet skal i videst muligt omfang ulovliggøres.
Luft	<ul style="list-style-type: none"> • For at beskytte miljøet som helhed og menneskers sundhed skal koncentrationer af skadelige luftforurenende stoffer undgås, forebygges eller begrænses • Danmark skal bekæmpe forsurening, eutrofiering, og ozon ved jordoverfladen • Effektiv implementering af internationale regler om grænseværdier og/eller tærskelværdier for udledning af SO₂, NO_X, VOC og NH₃ i Danmark år 2010 har top prioritet.
Støj	<ul style="list-style-type: none"> • Målsætninger, som fremsat i den nationale strategi til begrænsning af støj
Jord	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre imod forurening, som kan true nuværende og kommende vandforsyninger, samt jordforurening i byområder ikke giver anledning til sundhedsproblemer

Programmet er også blevet vurderet i forhold til de mulige påvirkninger af de miljøfaktorer, der normalt anvendes til at beskrive den generelle miljøtilstand, og som i øvrigt kræves inddraget i en miljøvurdering i EU Direktivet om Miljøvurdering af planer og programmer⁶⁰. Disse miljøfaktorer er:

- biologisk mangfoldighed
- befolkningen
- menneskers sundhed
- fauna og flora
- jordbund
- vand
- luft
- klimatiske faktorer
- ressourcer og energi
- materielle goder
- landskab
- kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser
- arkitektonisk og arkæologisk kulturarv, samt
- det indbyrdes forhold mellem disse faktorer

To af disse miljøfaktorer er i en særlig afgrænsningsrapport blevet vurderet således, at der ikke forventes en væsentlig indvirkning på miljøfaktorerne. Indvirkningen på disse to miljøfaktorer vurderes derfor ikke i denne rapport. De to miljøfaktorer er:

- befolkning
- menneskers sundhed

Alle øvrige miljøfaktorer er del vurderet i rapportens kapitel 5 og dels vurderet i forhold til de i programmet beskrevne indsatser i rapportens bilag 2.

Endelig giver miljøvurderingen forslag til, hvorledes miljøindvirkningerne kan overvåges i programperioden og i forbindelse med vurderingen af programmets afslutning i 2013. Forslag til overvågningsprogram for miljøpåvirkningerne er beskrevet i rapportens bilag 3.

1.2 Beskrivelse af programmet

Programmet bygger på tre indsatsområder:

- Innovation, videnopbygning og videndeling
- Anvendelse af ny teknologi
- Etablering af nye virksomheder

Programmet er en del af rammen for den indsats, der skal gennemføres i de nye regionale vækstfora. De regionale vækstfora skal udvikle konkrete regionale vækststrategier ud fra de rammer programmet sætter. De regionalfondsfinansierede initiativer skal udvikles indenfor de rammer, de regionale erhvervsudviklingsstrategier sætter. Det er

⁶⁰ Direktiv nr. 2001/42/EF om Vurdering af planer og programmets indvirkning på miljøet og lov nr. 316 af 5. maj 2004 om miljøvurdering af planer og programmer

tanken, at ca. en tredjedel af programmets midler skal anvendes til gavn for de såkaldte yderområder. Programmets indhold er overordnet beskrevet med en række eksempler på muligheder for at opnå støtte fra programmets midler. Eksemplerne er:

- Særlig fokus på fremme af energieffektiv teknologi og vedvarende energi,
- Særlig fokus på udvikling af turismeerhvervet.
- Særlig fokus på små og mellemstore virksomheder

Programmet lægger også op til, at miljøhensyn skal indtænkes i anvendelsen af midler under programmet, hvilket også kan ses af de ovenfor anførte eksempler. Det kan på den anden side ikke udelukkes, at programmet vil give støtte til en række anlægsprojekter, der kan medføre væsentlige virkninger på miljøet.

1.3 Vurdering af programmets indvirkninger på miljøet

Miljøvurderingen af programmet er særlig fokuseret på programmets aktiviteter, der støtter en yderligere udvikling af den alternative energiproduktion. Disse aktiviteter er særlig udviklingen af vindenergi gennem opstilling af større vindmøller og udnyttelsen af gylle fra husdyrbrug til biogasfremstilling. Disse to aktiviteter vil sandsynligvis være de to med de mest varige og gennemgående miljøpåvirkninger fra programmet. Miljøvurderingen er ligeledes fokuseret på de mulige anlægsprojekter, som programmets midler kan anvendes til. Miljøpåvirkningen fra disse anlægsprojekter kan være negativ lokalt, særlig et øget ressourceforbrug til bygninger i form af energi, affaldsfrembringelse og udledninger fra evt. transport til og fra anlæg.

Miljøvurderingen af ønsket om at udvikle turismeerhvervet har fokuseret på de muligheder, anvendelse af nye teknologier kan have på hidtil ikke-tilgængelig eller svært-tilgængelig natur. De nye teknologier, der kan anvendes i turismesektoren, kan betyde, at der kommer flere besøg i uforstyrrede naturområder, fordi det nu bliver nemmere at navigere rundt i naturen. Anvendelsen af nye teknologier kan også betyde, at sæsonen udvides. Samlet set kan de nye teknologier betyde, at uforstyrrede naturområder i højere grad bliver belastet af et øget antal besøgene.

De overordnede handlemonstre, som programmet lægger op til, vil dog samlet set medføre en væsentlig positiv indvirkning på miljøet, hvis der sammenlignes med en situation, hvor programmet ikke bliver vedtaget.

Samtidig skal det understreges, at programmets overordnede indvirkning på miljøet vil være positiv, fordi programmet netop kan anvendes til at skabe vækst i miljøvenlige teknologier. Anvendelsen af miljøvenlige teknologier kan på sigt føre til en væsentlig nedsættelse af miljøpåvirkningen fra energiproduktion eller i det mindste en ændring i energiproduktionens belastning af miljøet, idet udviklingen af de miljøvenlige teknologier i højere grad vil belaste arealanvendelsen og landskabsoplevelsen end luft- og vandmiljøerne.

1.4 Overvågning af programmets indvirkninger på miljøet

Miljøvurderingen lægger op til, at der med vedtagelsen af programmet iværksættes et løbende overvågningsprogram, som skal sikre, at de væsentlige miljøpåvirkninger

overvåges og eventuelle projekter ændres/korrigeres, hvis det bliver nødvendigt af hensyn til indvirkningen på miljøet. Overvågningsprogrammet er lavet således, at det bliver de enkelte projektansøgere, der skal rapportere data nødvendige for at overvåge miljøindvirkningen af det enkelte projekt. Det bliver programmyndigheden - Erhvervs- og Byggestyrelsen - der får ansvaret for det samlede overvågningsprogram.

Der vil i forbindelse med opstilling af det endelige overvågningsprogram blive taget hensyn til EU Kommissionens arbejdsrapport vedrørende evaluering og overvågning af de EU-finansierede operationelle programmer.

2. Sammenfattende erklæring om, hvordan miljøhensyn er integreret i programmet.

I overensstemmelse med § 9 i lov om miljøvurdering af planer og programmer skal Erhvervs- og Byggestyrelsen ved den endelige godkendelse af regionalfondsprogrammet tage hensyn til den miljørapport, som er udarbejdet efter lovens § 7 samt til udtalelser fra andre myndigheder og offentligheden efter § 8.

Erhvervs- og Byggestyrelsen har i overensstemmelse med lovens § 9, stk. 2 - og direktivets artikel 9, b) - udarbejdet en sammenfattende redegørelse for,

- 1) hvordan miljøhensyn er integreret i planen eller programmet, og hvordan miljørapporten og de udtalelser, der er indkommet i offentlighedsfasen, er taget i betragtning,
- 2) hvorfor den vedtagne plan er valgt på baggrund af de rimelige alternativer, der også har været behandlet.

2.1 Integration af miljøhensyn

Der er i forbindelse med den offentlige høring af regionalfondsprogrammet "Innovation og Viden" indkommet to høringssvar.

For det første har sekretariatet for det regionale vækstforum for Bornholm tilkendegivet, at de ikke havde bemærkninger til den udsendte miljøvurdering.

For det andet har sekretariatet for det regionale vækstforum for Syddanmark tilkendegivet, at bemærkningen i miljøvurderingens kapitel 2 om, at regionalfondsprogrammets karakter af at være et rammeprogram, og at de mere præcise miljøkonsekvenser af programmerne først vil kunne ses ved udmøntning af programmet, samt at det i den forbindelse forudsættes, at eventuelle væsentlige virkninger på miljøet fra projekter finansieret under programmet vil blive miljøvurderet under den dertil indrettede lovgivning i Planloven og andre lovgivninger, ikke bør betyde, at kommende anlægsprojekter skal miljøvurderes efter lov om miljøvurdering af planer og programmer (Lov nr. 316 af 5. maj 2004), men at anlæggene f.eks. skal vurderes efter gældende VVM-bestemmelser. Endvidere har det regionale vækstforum for Syddanmark bemærket, at de elementer i miljøvurderingen, der vedrører turisme, ikke levner mulighed for at beskrive turismeprojekters eventuelle positive effekter på miljøet, herunder på befolkningens mulighed for friluftsliv og rekreation. Endelig påpeges, at en udvikling i turisterhvervet kan fremme væksten og udviklingsvilkårene i yderområderne, hvilket der ikke højde for i miljøvurderingsrapporten.

Som det fremgår nedenfor, er der efter høring af miljøvurderingen af regionalfondsprogrammet blevet tilføjet en række mål og indikatorer for miljøområdet. Det sikres samtidig, at der i ansøgningskema osv. kan opsamles en række relevante data.

På baggrund af de informationer, der opsamles i ansøgningskemaet, vil det være muligt at opgøre både antallet af projekter og anvendte midler for projekter med henholdsvis positiv, ingen eller negativ effekt. Det er Danmarks målsætning for hele regionalfondsprogrammet, at mindst **70 pct. af de forbrugte midler tildeles projekter, der har en positiv eller ingen effekt.**

Det er således Erhvervs- og Byggestyrelsens vurdering, at det i høj grad vil være muligt for de regionale vækstfora at angive eventuelle positive effekter af de projekter, som igangsættes, herunder både forskellige turismeprojekters positive effekter, herunder ikke mindst i de geografiske yderområder, hvor udviklingen generelt vil være genstand for overvågning i programmet som følge af beslutningen om, at samme andel af strukturfondsmidlerne i perioden 2007-2013 som tidligere skal anvendes til gavn for yderområderne.

Det vil være afhængigt af det enkelte projekt, om der vil skulle udarbejdes planer eller programmer omfattet af krav om miljøvurdering forud for eller i forbindelse med projektets realisering. Tilsvarende vil det i hvert enkelt tilfælde skulle afgøres, om projektet vil være omfattet af planlovens VVM-bestemmelser.

Det kan således ikke på forhånd udelukkes, at et projekts realisering vil indebære krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer og tillige en VVM-vurdering.

2.2 Valg af plan

De få indkomne høringssvar samt karakteren heraf har ikke givet anledning til yderligere tilføjelser eller justeringer i det operationelle program eller andetsteds udover det udbyggede spørgeskema samt tilføjelsen af overvågningsindikatorer i programmet.

3. De vedtagne foranstaltninger vedrørende overvågning

Erhvervs- og Byggestyrelsen har i overensstemmelse med lovens § 9, stk. 2 – og direktivets artikel 9 c) desuden udarbejdet en sammenfattende redegørelse for, hvorledes myndigheden vil overvåge de væsentlige miljøpåvirkninger af planen eller programmet.

Efter udarbejdelsen af miljøkonsekvensvurderingen for regionalfondsprogrammet bliver der tilføjet en række mål og indikatorer for miljøområdet. Det sikres samtidig, at der i ansøgningskema osv. kan opsamles de relevante data.

På baggrund af de informationer, der opsamles i ansøgningskemaet, vil det være muligt at opgøre både antallet af projekter og anvendte midler for projekter med henholdsvis positiv, ingen eller negativ effekt. Det er Danmarks målsætning for hele regionalfondsprogrammet, at mindst **70 pct. af de forbrugte midler tildeles projekter, der har en positiv eller ingen effekt.**

Endvidere giver miljøindikatorerne mulighed for at følge op på regionalfondsprogrammets samlede miljømæssige effekter på *biologisk mangfoldighed, flora og fauna; jord- og arealanvendelse* samt *klimatiske faktorer og luft*.

Det vurderes, at reduktion af CO₂-udledning i denne sammenhæng er særlig væsentlig. Det er derfor et konkret mål, at regionalfondsprogrammet skal medvirke til at opfylde Kyoto-aftalens mål om, at Danmark skal reducere sit udslip af CO₂ og fem andre drivhusgasser med 21 procent. Reduktionen skal ske i forhold til udslippene i 1990, og regnskabet gøres op for perioden 2008-12.

Følgende skema inkluderes i ansøgningsskemaet for regionalfonden:

Uddrag fra ansøgningsskemaet til Regionalfonden

EFFEKTIVURDERING 2			
Projektets konsekvenser for naturen/ miljøet			
	Positiv effekt	Ingen effekt	Negativ effekt
Hvordan påvirker projektet naturen/miljøet?			
Hvis ansøger vurderer, at der er en positiv eller negativ effekt ift. naturen/miljøet, bedes ansøger forholde sig de øvrige miljø-indikatorer herunder.			
Biologisk mangfoldighed, flora og fauna (Antallet af ture ind i beskyttede området.)			
Jord- og arealanvendelse (omfanget af arealer der udsprede gylle på i forbindelse med biogasanlæg, der har opnået programstøtte.)			
Klimatiske faktorer og luft (Mængden af "sparet" CO ₂ hvis udledt fra traditionel forbrænding.)			
Klimatiske faktorer og luft (Mængden af energi udvundet fra fornyelige ressourcer/"sparet" på ikke-fornyelige ressourcer.)			
Anden effekt*		Kort beskrivelse heraf.....	

* I vejledningen til punktet "anden effekt" opstilles en række eksempler, der blandt andet er inspireret af et miljø-notat fra det finske miljøministerium. Da der som hovedregel skal anvendes elektroniske ansøgningsskemaer, vil vejledningen komme frem elektronisk.

Disse indikatorer vil blive brugt ved overvågningen af, om programmet når de miljømæssige mål.

4. Information om høringsprocessen

I henhold til direktivets artikel 6 kan der oplyses følgende:

Onsdag den 14. februar 2007 blev regionalfondsprogrammet inkl. miljøvurdering og skrivelse fra Miljøministeriet lagt på www.hoeringsportalen.dk med henblik på offentlig høring i 8 uger. Høringsfristen var således onsdag den 11. april 2007.

Erhvervs- og Byggestyrelsen udsendte i den forbindelse en orienterede e-mail til de væsentligste interessenter i relation til regionalfondsprogrammet: Sekretariatene for

de regionale vækstfora, KL, Danske Regioner, Dansk Arbejdsgiverforening, LO og Dansk Industri samt Miljøministeriet og indrykkede desuden den 14. februar 2007 annoncer om høringen i de to landsdækkende dagblade Berlingske Tidende og JyllandsPosten.

Desuden blev høringsmaterialet lagt på Erhvervs- og Byggestyrelsens hjemmeside www.ebst.dk. De indkomne høringssvar er efter høringsfristens udløb gjort tilgængelige på www.hoeringsportalen.dk samt på www.ebst.dk.

Bilag 5 Funktionsopdeling mellem forvaltnings- attersterings- og revisionsmyndighederne i Erhvervs- og Byggestyrelsen 2007-2013

